

ÖVERSIKTSPLAN SKÖVDE

HÅLLBARHETSBEDÖMNING MED MKB

ANTAGANDEHANDLING

Antagen av KF: 2024-09-09

Laga kraft: 2024-10-10

PROJEKTBYGGAREN i BLEKINGE AB

Kontoret i Karlskrona: Stortorget 10, 371 34 Karlskrona

www.projektbyggaren.se

Ansvarig: Jessica Andersson

Granskad av: Fredrik Kastberg

KUND

Skövde kommun

Kontaktperson på Skövde kommun är:

Maria Palmqvist, Samhällsplanerare och Projektledare för ÖP 2040

maria.palmqvist@skovde.se

KONSULT

WSP Samhällsbyggnad

Högabergsgatan 3

371 21 Karlskrona

Tel: +46 10 7225000

WSP Sverige AB

Org nr: 556057-4880

Styrelsens säte: Stockholm

www.wsp.com

KONTAKTPERSONER

Jessica Andersson, Specialist MKB och miljöbedömning

(Uppdragsledare samt ansvarig MKB)

jessica.andersson@projektbyggaren.se

Christine Brådenmark, strateg hållbar stadsutveckling

(Handläggare ekonomiska aspekter)

christine.brademark@wsp.com

Maria Westlander Bogårdh, miljövetare och

humanekolog (Handläggare sociala aspekter)

maria.westlander.bogardh@wsp.com

ICKE TEKNISK SAMMANFATTNING

Inledning och bakgrund

En översiktsplan bedöms enligt miljöbalken alltid innebära en betydande miljöpåverkan vilket medför att en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) ska upprättas. Syftet med en miljökonsekvensbeskrivning är att identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekterna som en planerad verksamhet eller åtgärd kan medföra dels på människor, djur, växter, mark, vatten, luft, klimat, landskap och kulturmiljö, dels på hushållning med mark och vatten, och dels på annan hushållning med material, råvaror och energi.

Skövde kommun har valt att utvidga den lagstadgade miljökonsekvensbeskrivningen till att omfatta samtliga dimensioner av en hållbar utveckling och att sammanställa detta i en hållbarhetsbedömning. Syftet med hållbarhetsbedömningen är att utvärdera översiktsplanens eventuella inverkan på miljö, människors hälsa, sociala samt ekonomiska aspekter.

Nollalternativ

Ett alternativ som beskriver miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs ska alltid finnas med. Ett sådant alternativ kallas nollalternativ. Då föreliggande dokument även behandlar de ekonomiska och sociala dimensionerna så speglar även nollalternativet dessa dimensioners utveckling om den nya översiktsplanen inte blir antagen och vinner laga kraft.

För Skövdes översiktsplan, så utgörs nollalternativet av kommunens befintliga översiktsplan, ÖP 2025.

Planförslag

Utgångspunkten för Skövde kommuns planering är att tyngdpunkten för den framtida utvecklingen ska vara knuten till centralorten samt övriga tätorter. Nya ytor för verksamheter föreslås både i anslutning till befintliga verksamhetsområden i norra samt östra Skövde, samt en möjlig större etablering på Locketorp.

I översiktsplanen pekas gröna och blå stråk som är viktiga för natur och friluftslivet ut. Flera av dessa stråk länkas ihop med värden utanför kommungränsen. På markanvändningskartan anges särskilt viktiga ytor för klimatanpassning i kombination med grönområde.

Framtida sträckningar av nya vägkopplingar mellan väg 26 och väg 200 föreslås, dessutom reserveras mark för ytterligare spår längs med Västra stambanan. I översiktsplanen redovisas även ett markreservat för ett nytt industrispår i norra delen av Skövde.

Idag är gång- och cykelvägnätet väl utbyggt inom Skövde centralort. Vissa länkar saknas dock fortfarande. Målet är att cyklandet ska öka i Skövde kommun och att cykeln ska vara ett naturligt val vid vardagsresor av olika slag. En strävan är att utveckla huvudcykelvägnätet så att stadsdelar knyts ihop på ett bra sätt.

Konsekvenser

För den ekologiska dimensionen, medför översiktsplaneförslaget överlag positiva miljökonsekvenser för de olika aspekterna, varierat mellan små och stora. För några av aspekterna bedöms inga konsekvenser uppstå. Sammantaget bedöms översiktsplaneförslaget medföra goda möjligheter att skapa en framtid som bidrar till positiva konsekvenser för den ekologiska dimensionen samt skapa ett robust och hållbart samhälle.

För den sociala dimensionen bidrar översiktsplaneförslaget till god måluppfyllelse inom samtliga aspekter. För nollalternativet varierar måluppfyllelsen beroende på aspekt. För att översiktsplanen ska säkerställa den positiva måluppfyllelse som förväntas, bör denna kompletteras med bland annat hur många bostäder, samt vilka boendetyper som behövs inom kommunens olika delar för att tydliggöra hur planens mål ska uppnås. Skövde kommun bör också sätta upp kvantitativa mål för bostadsbyggande. Detta bidrar till att säkerställa tillgång till olika typer av bostadsformer inom kommunen.

Sett till översiktsplaneförslagets påverkan på den ekonomiska dimensionen, bedöms små till måttliga, övervägande måttliga, positiva konsekvenser uppstå vid en jämförelse med nollalternativet, där samtliga aspekter har bedömts till små negativa konsekvenser. För att ytterligare kunna öka översiktsplanens positiva konsekvenser kan kommunen utreda hur bostadsbehovet och tillgången till prisrimliga bostäder ser ut idag kopplat till förväntad befolkningsökning. Kommunen bör också ta fram en strategi för att åstadkomma en blandad bostadsbebyggelse som tillgodoser allas behov.

Översiktsplaneförslaget bedöms påverka den fysiska planeringen åt rätt håll och bidra långsiktigt till att både de nationella och regionala miljömålen uppnås.

Översiktsplanen bedöms medverka till att samtliga berörda miljö kvalitetsnormer ska kunna uppnås. Kommunen visar framför allt att de har en stor medvetenhet om de utmaningar som finns kopplade till vatten och miljö kvalitetsnormer, och har säkerställt ett antal åtgärder. Ett antal planeringsprinciper redovisas också som är kopplade till vatten, vattenrening och våtmarker och som ger ett stöd till kommande planprocesser.

Ett flertal av de föreslagna utbyggnadsområdena för bebyggelse medför intrång eller ligger i direkt anslutning till område som utgör riksintresse för naturmiljö enligt 3 kap 6 § miljöbalken. Utredningsområdet vid Simsjön ligger inom riksintresseområdet Sydbillingen (NRO14098). Då området innehåller stora värden ur naturmiljösynpunkt är det i dagsläget svårt att bedöma påverkan på

riksintresseområdet. För att kunna bedöma möjligheterna till exploatering bör detaljplanearbetet föregås av utredningar gällande påverkan på Natura 2000, naturreservat, riksintresseområde för naturmiljö samt övriga naturvärden. För övriga berörda riksintresseområden för naturmiljö bedöms påverkan begränsad och ingen påtaglig skada uppstår. Ett område runt Platåbergslandskapet Billingen FO 01 har pekats ut som riksintresse för friluftslivet. Översiktsplanen berör inte riksintresseområdet, varför inga negativa konsekvenser uppstår. Övriga riksintresseområden bedöms inte påverkas av översiktsplaneförslaget.

Översiktsplaneförslaget berör ett antal ekosystemtjänster, både försörjande, reglerande, och stödjande ekosystemtjänster. Kommunen har goda ambitioner, vilket visas genom att ett antal planeringsprinciper anges för våtmarker. Dock saknas konkreta åtgärder för hur kommunen exempelvis avser att arbeta med kulturmiljöfrågor ur ett socialt, pedagogiskt samt estetiskt perspektiv. Översiktsplanen medför små positiva konsekvenser för ekosystemtjänster.

Uppföljning

Enligt 6 kap. 11 § miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning innefatta en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför. Miljöpåverkan av förslaget till översiktsplanen för Skövde kommun kommer att följas upp i samband med utredningar och undersökningar inför eventuell exploatering vid till exempel detaljerade planarbeten eller bygglovsprövningar. Miljösituationen i kommunen följs även kontinuerligt upp inom ramen för det befintliga miljöarbetet i kommunen.

INNEHÅLL

ICKE TEKNISK SAMMANFATTNING	3
<hr/>	
1 INLEDNING	9
<hr/>	
1.1 VAD ÄR HÅLLBARHET?	9
1.2 HÅLLBARHETSBEDÖMNINGENS SYFTE OCH MÅL	10
1.3 LÄSANVISNING	11
1.4 METOD	13
2 AVGRÄNSNING	14
<hr/>	
2.1 TIDSMÄSSIG AVGRÄNSNING	14
2.2 ASPEKTER OCH NIVÅ	14
2.3 GEOGRAFISK AVGRÄNSNING	15
3 GÄLLANDE PLANER OCH PROGRAM	16
<hr/>	
3.1 KOMMUNALA PLANER OCH PROGRAM	16
3.2 TRAFIKVERKET	18
4 ÖVERSIKTSPLAN OCH ALTERNATIV	19
<hr/>	
4.1 NOLLALTERNATIV	19
4.2 ÖVERSIKTSPLANENS HUVUDDRAG	19
4.3 ÖVRIGA STUDERADE OCH BORTVALDA ALTERNATIV	20
5 EKOLOGISK HÅLLBARHET	21
<hr/>	
5.1 FÖRUTSÄTTNINGAR EKOLOGISK HÅLLBARHET	21
5.2 METOD OCH BEDÖMNINGSSKALA	23
5.3 NATURMILJÖ	24
5.4 REKREATION OCH FRILUFTSLIV	30
5.5 KULTURMILJÖ	31
5.6 VATTEN	34
5.7 HUSHÅLLNING MED MARK, VATTEN OCH DEN FYSISKA MILJÖN I ÖVRIGT	39
5.8 MÄNNISKORS HÄLSA	43
5.9 RISK OCH SÄKERHET	45
5.10 KLIMATANPASSNING	47
5.11 KLIMATPÅVERKAN	50
6 SOCIAL HÅLLBARHET	55
<hr/>	
6.1 FÖRUTSÄTTNINGAR SOCIAL HÅLLBARHET	55
6.2 METOD OCH BEDÖMNINGSSKALA	57
6.3 NÄRHET TILL SERVICE OCH HÅLLBARA TRANSPORTER/VARDAGSLIV	57

6.4	TILLGÅNG TILL GRÖNOMRÅDEN MED GOD KVALITET	61
6.5	SEGREGATION OCH BARRIÄRER	65
7	EKONOMISK HÅLLBARHET	70
7.1	FÖRUTSÄTTNINGAR EKONOMISK HÅLLBARHET	70
7.2	METOD OCH BEDÖMNINGSSKALA	71
7.3	FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR GOD HUSHÅLLNING MED GEMENSAMMA RESURSER	72
7.4	FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR NÄRINGSLIVET	77
7.5	FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR TRANSPORTINFRASTRUKTUR OCH TILLGÄNGLIGHET	79
7.6	FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR HUSHÅLLENS EKONOMI	82
8	KUMMULATIVA EFFEKTER	85
8.1	BEGREPPET KUMMULATIVA EFFEKTER	85
8.2	ÖVERSIKTSPLANENS KUMMULATIVA EFFEKTER	85
9	AGENDA 2030 – DE GLOBALA MÅLEN FÖR HÅLLBAR UTVECKLING	88
9.1	DE GLOBALA MÅLEN	88
9.2	HÅLLBARHETSMÅL OCH ÖVERSIKTSPLANEN	88
10	SAMLAD BEDÖMNING	94
10.1	ÖVERSIKTSPLANEFÖRSLAGETS KONSEKVENSER	94
10.2	MÅLUPPFYLLELSE AV MILJÖMÅL	96
10.3	PÅVERKAN PÅ MILJÖKVALITETSNORMER	96
10.4	PÅVERKAN PÅ RIKSINTRESSEOMRÅDEN	97
10.5	PÅVERKAN PÅ EKOSYSTEMTJÄNSTER	98
11	UPPFÖLJNING OCH FORTSATT ARBETE	99
12	SAKKUNSKAPSKRAVET	103
13	REFERENSER	104
14	BILAGOR	

1 INLEDNING

Projektbyggaren Teknik Syd AB har tillsammans med WSP Sverige AB, på uppdrag av Skövdes kommun, arbetat fram en hållbarhetsbedömning av Skövde kommuns översiktsplan. I hållbarhetsbedömningen ingår också en miljökonsekvensbeskrivning som uppfyller kraven i miljöbalken. Arbetet med hållbarhetsbedömningen har skett integrerat med planarbetet. För uppfyllande av sakkunskapskravet, se avsnitt 12.

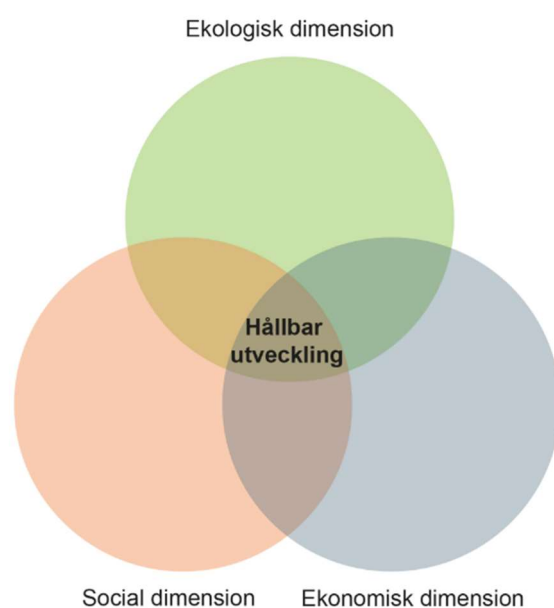
Ansvarig konsult är Jessica Andersson, Projektbyggaren Teknik Syd AB. På Skövde kommun ansvarar Maria Palmqvist.

1.1 Vad är hållbarhet?

Hållbar utveckling är ett begrepp som ofta används för att peka ut en önskvärd samhällsutveckling. Den vanligaste definitionen kommer från Brundtlandkommissionens rapport *”Vår gemensamma framtid”* som publicerades år 1987.

”Hållbar utveckling är utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Det innehåller två grundläggande koncept: behov, och speciellt de grundläggande behoven hos världens fattiga för vilka prioritet ska ges, och de begränsningar av ekosystemens möjligheter att tillgodose nuvarande och framtida behov som också bestäms av teknologi och social organisation.”

Hållbar utveckling brukar delas in i tre dimensioner; Ekologisk hållbarhet, Social hållbarhet samt Ekonomisk hållbarhet.

Figur 1. De tre dimensionerna för hållbar utveckling.

Ekologisk hållbarhet

Ekologisk hållbarhet innefattar allt som har med jordens ekosystem att göra. Detta innefattar bland annat klimatsystemens stabilitet, luft-, land- och vattenkvalitet, landanvändning och jorderosion, biodiversitet och ekosystemtjänster. Produktion av varor och tjänster får inte kompromissa med ekosystemens bärförmåga, dvs. naturen måste hinna återskapa uttagna resurser. I ekologisk hållbarhet inkluderas ibland människors hälsa om den påverkas av den yttre miljön som till exempel föroreningar och buller.

Social hållbarhet

Den sociala hållbarhetsdimensionen sätter människans behov i centrum. Inom dimensionen undersöks hur människor påverkas av den planerade utvecklingen. Det handlar till stor del om välbefinnande, trygghet, rättvisa, makt, rättigheter och individens behov. Hur påverkas människors vardag, arbete, boende och fritid? Vilka grupper påverkas, och hur samspelar den planerade utvecklingen med gruppernas situation idag?

I den sociala hållbarhetsdimensionen är faktorerna både kvantitativa och kvalitativa. Båda samspelar för att tillsammans spänna över hela den sociala dimensionen av hållbarhet. Hur sammanhanget är, hur platsen används och har sett ut över tid påverkar också vad som är socialt hållbart, vilket gör att man alltid måste utgå från den specifika platsen.

Ekonomisk hållbarhet

Det finns flera definitioner på ekonomisk hållbarhet. Skillnaderna mellan två av dessa har sin grund i att man använt olika hållbarhetsmodeller som utgångspunkt. I den första av dessa två definitioner förstås ekonomisk hållbarhet som en ekonomisk utveckling som inte medför negativa konsekvenser för den ekologiska eller sociala hållbarheten. En ökning av ekonomiskt kapital får alltså inte ske på bekostnad av en minskning i naturkapital eller socialt kapital. I den andra definitionen likställs ekonomisk hållbarhet med ekonomisk tillväxt, vilken anses vara hållbar så länge den totala mängden kapital ökar. Ett ökat ekonomiskt kapital kan därmed tillåtas att ske på bekostnad av en minskning av andra tillgångar i form av naturresurser, ekosystemtjänster eller välfärd.

1.2 Hållbarhetsbedömningens syfte och mål

En översiktsplan bedöms enligt miljöbalken alltid innebära en betydande miljöpåverkan vilket medför att en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) ska upprättas.

Syftet med en miljökonsekvensbeskrivning är att identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekterna som en planerad verksamhet eller åtgärd kan medföra dels på människor, djur, växter, mark, vatten, luft, klimat, landskap och kulturmiljö, dels på hushållning med mark och vatten, och dels på annan hushållning med material, råvaror och energi.

Skövde kommun har valt att utvidga miljökonsekvensbeskrivningen till att omfatta samtliga dimensioner av en hållbar utveckling och att sammanställa detta i en hållbarhetsbedömning. Syftet med hållbarhetsbedömningen är att utvärdera översiktsplanens eventuella inverkan på miljö, människors hälsa, sociala samt ekonomiska aspekter. Ambitionen har varit att de samlade konsekvenserna av planen har fått en lämplig behandling i planarbetet och tillåtit påverka planens utformning. I hållbarhetsbedömningen identifieras, beskrivs och bedöms de direkta och indirekta effekter som översiktsplanen kan medföra. Bedömningen av ekologisk hållbarhet motsvarar en miljökonsekvensbeskrivning.

1.3 Läsanvisning

De förutsättningar och beskrivningar som ligger till grund för bedömningarna av konsekvenserna i hållbarhetsbedömningen redovisas detaljerat i Översiktsplan 2040. Därför redovisas innehållet i översiktsplaneförslaget endast kortfattat i föreliggande dokument.

Hållbarhetsbedömningen är uppdelad i en allmän del, avsnitt ett till fyra, samt ett kapitel vardera för bedömning av konsekvenser för de tre dimensionerna av hållbarhet. Tabell 1 redovisar vilka kapitel i dokumentet som behandlar vilken dimension, samt vilka aspekter som ingår i vilken dimension.

Riksintresseområden bedöms inom respektive aspekt inom den ekologiska dimensionen. De kumulativa effekterna redovisas i avsnitt 8. Gällande ekosystemtjänster bedöms dessa i samband med miljömålen i avsnitt 9.

Miljökvalitetsnormerna för buller, luft samt vatten redovisas inom respektive aspekt. Miljökvalitetsnormerna för fisk- och musselvatten berörs inte, varför dessa inte behandlas vidare i föreliggande MKB.

I bilaga 1 redovisas bortvalda alternativ, och i bilaga 2 redovisas den metod som har använts för bedömningen av konsekvenserna.

Tabell 1. Uppdelning av aspekter i de tre dimensionerna, samt avgränsningen av respektive aspekt.

	Aspekt/Kapitel	Avgränsning av aspekt
Ekologiska aspekter	Naturmiljö	Påverkan på skyddade naturmiljöer enligt 7 kap miljöbalken, riksintressen enligt 3 kap, grön infrastruktur, biologisk mångfald, samt värdestrakter.
	Rekreation och friluftsliv	Aspekten avgränsas till att bedöma påverkan på riksintresseområden enligt 3 och 4 kap miljöbalken samt tysta områden.
	Kulturmiljö	Påverkan på riksintressen för kulturmiljövård enligt 3 kap miljöbalken, fornlämningar samt övriga kulturhistoriska värden.
	Vatten	Påverkan på ytvatten, grundvatten, vattentäkter samt miljö kvalitetsnormerna för vatten.
	Hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt	Påverkan på jordbruksmark.
	Människors hälsa	Påverkan på människors hälsa från buller samt luftföroreningar.
	Risk och säkerhet	Risker kopplade till farligt gods samt förorenade områden.
	Klimatanpassning	Påverkan från klimatet utifrån risker av ras och skred, översvämningar samt värmebölja.
	Klimatpåverkan	Aspekten behandlar möjligheter till ett klimatsmart resande, tillgång på förnyelsebar energi samt möjligheten att utveckla denna.
Sociala aspekter	Närhet till service och hållbara transporter/ vardagsliv	Aspekten avgränsas till att bedöma översiktsplanens påverkan på offentlig och kommersiell service samt kollektivtrafik. I aspekten ingår bedömning av tillgängligheten till viktiga målpunkter i vardagen.
	Tillgång till grönområden med god kvalité	Påverkan på tillgång till kommunens parker, grönområden och rekreativa miljöer, och därigenom bedöma hur väl översiktsplanen förväntas bidra till att bevara och utveckla trivsamma miljöer
	Segregation och barriärer	Översiktsplanens påverkan på barriärer, sammankoppling av olika områden samt strävan efter en sammanhållen och inkluderande kommun. Även hur översiktsplanen förväntas bidra till en utveckling som tar hänsyn till olika områdens värden och identitet bedöms. Faktorer som bedöms är bland annat barriärer, bebyggelsestruktur och lokalisering av mötesplatser.

Ekonomiska aspekter	Förutsättningar för god hushållning med gemensamma resurser	Påverkan på behovet av kommunal service i form av skolor och förskolor, samt påverkan på behovet av investeringar i infrastruktur och försörjningssystem. Aspekten belyser påverkan på kommunens markanvändning.
	Förutsättningar för näringslivet	Påverkan på näringslivet genom tillgång till mark, tillgång till infrastruktur samt tillgång till kompetens och arbetskraft.
	Förutsättningar för transportinfrastruktur och tillgänglighet	Påverkan på tillgången till hållbara transporter utifrån planeringen av infrastruktur, samt hur utvecklingen av infrastrukturen stödjer den ekonomiska hållbarheten.
	Förutsättningar för hushållens ekonomi	Påverkan på tillgången till bostäder och utveckling av arbetsmarknaden i takt med den växande befolkningen.

1.4 Metod

Hållbarhetsbedömningen har genomförts integrerat med översiktsplanarbetet. Avgränsning och bedömningar har genomförts tillsammans med kommunala tjänstepersoner inom flera olika expertområden.

För beskrivning av den metod som har använts i arbetet, samt åtgärdsreglering och osäkerheter, se bilaga 2.

2 AVGRÄNSNING

Enligt 6 kap. 12 § miljöbalken ska en MKB innehålla de uppgifter som är rimliga med hänsyn till:

1. bedömningsmetoder och aktuell kunskap,
2. planens eller programmets innehåll och detaljeringsgrad,
3. var i en beslutsprocess som planen eller programmet befinner sig,
4. att vissa frågor kan bedömas bättre i samband med prövningen av andra planer och program eller i tillståndsprövningen av verksamheter eller åtgärder,
5. allmänhetens intresse

2.1 Tidsmässig avgränsning

Tidshorizonten för översiktsplanen är år 2040 med utblick till år 2060.

Översiktsplanen ska dock aktualitets prövas varje mandatperiod (var fjärde år).

Hållbarhetsbedömningen följer översiktsplanens tidsmässiga avgränsning.

2.2 Aspekter och nivå

Översiktsplanens tyngdpunkt ligger på det strategiska planet, vilket innebär att planen inte är detaljerad. Hållbarhetsbedömningen och miljökonsekvensbeskrivningens omfattning ska vara i paritet till översiktsplanen och fokusera på de väsentliga frågorna.

Skövde kommun har 2021-09-03 genomfört ett avgränsningssamråd avseende föreliggande miljökonsekvensbeskrivning. Inför samrådet togs ett underlag fram som delgavs länsstyrelsen. Tillsammans med länsstyrelsen har Skövde kommit fram till att följande aspekter kan medföra en betydande miljöpåverkan, och ska därför hanteras inom de ekologiska aspekterna i hållbarhetsbedömningen:

- Hälsa
- Klimat
- Naturresurser

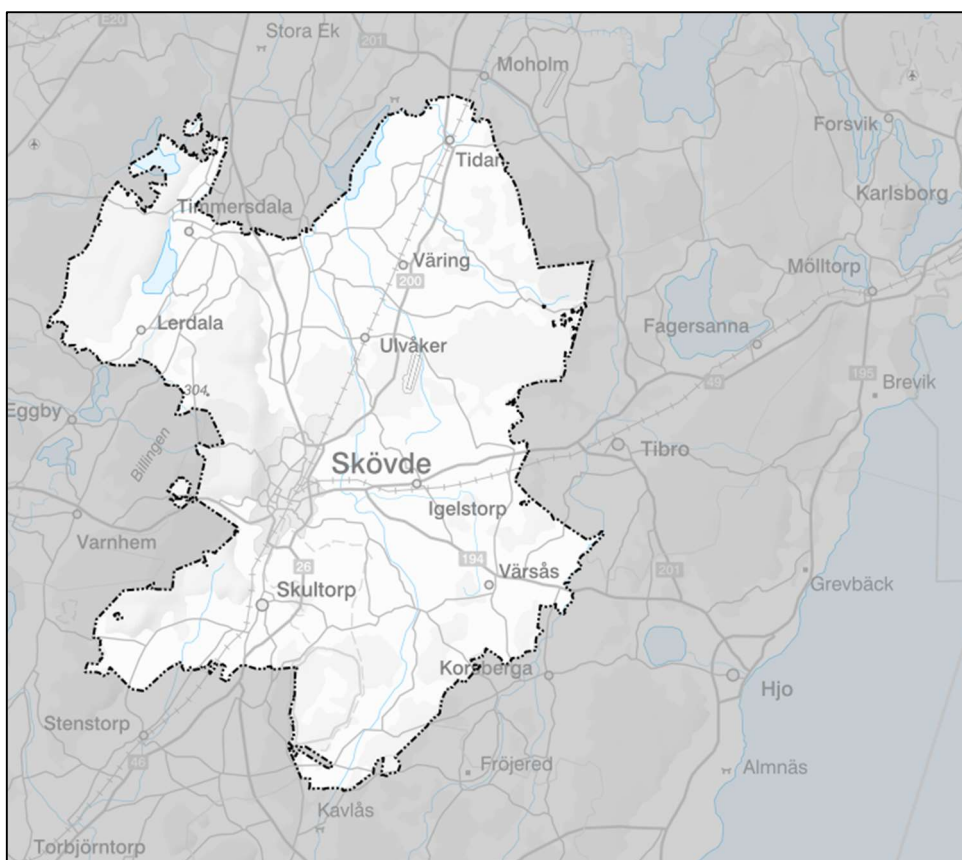
Aspekten hälsa innefattar människors hälsa samt risk och säkerhet. Här kommer bland annat farligt gods, skredrisk, buller, luftföroreningar, förorenade områden samt de verksamheter som har stor omgivningspåverkan behandlas.

Aspekten klimat handlar om klimatanpassning, minskad klimatpåverkan samt energi. Det som kommer studeras är bland annat möjligheten till klimatsmart resande, potentiell översvämningsrisk, behov av ytor för dagvattenhantering, tillgång på förnyelsebar energi och möjligheten att utveckla denna.

Aspekten naturresurser innefattar mark, infrastruktur, biologisk mångfald, jordbruksmark, vatten, ekosystemtjänster, riksintressen (RI). Det som kommer studeras är bland annat förslag till utbyggnad av bostäder, verksamheter och infrastruktur samt vilken påverkan på miljökvalitetsnormerna för vatten och vattenförekomst, biologisk mångfald, jordbruksmark, ekosystemtjänster och berörda riksintressen som planförslaget har.

2.3 Geografisk avgränsning

Planområdet följer av naturliga skäl kommunens gräns även om vissa frågor är av sådan karaktär att de kan behöva beaktas utifrån eller utanför den egna kommungränsen, se figur 2.

Figur 2. Geografisk avgränsning (Skövde kommun).

3 GÄLLANDE PLANER OCH PROGRAM

3.1 Kommunala planer och program

Nedanstående planer och program är de rapporter som kommer fortsätta att gälla för kommunen oavsett om översiktsplaneförslaget vinner laga kraft eller inte.

Folkhälsa, bostäder och verksamheter

Vision Skövde 2040, antagen i maj år 2022. Vision Skövde 2040 ska vara en ledstjärna och peka ut färdriktningen för hela Skövdes utveckling. Visionen ska vara en vägledare i stora och små beslut – inte bara i kommunens verksamheter utan också för andra i område.

Boendestrategiskt program för Skövde kommun, beslutad år 2018. Programmet innehåller mål och riktlinjer som är gällande för kommunens samlade arbete med boendefrågor och bostadsbyggnation. Såväl för det löpande, dagliga arbetet som sker i flera förvaltningar inom kommunen, som för större strategiska frågor.

Etableringsprogram – Skövde kommun, beslutad år 2020, syftar till att stärka det som är Skövdes tillgångar för att kunna konkurrera med andra kommunen vid företagsetableringar.

Program för folkhälsa och social hållbarhet, beslutad år 2023, syftar till att stötta och vägleda det fortsatta arbetet med folkhälsa och social hållbarhet i kommunen. Programmet bidrar till att uppfylla Vision Skövde 2040.

Barn- och ungdomspolitiskt program, antagen år 2023, syftar till att förstärka och tydliggöra kommunens arbete med barn- och ungdomar i det långsiktiga arbetet med att förverkliga Vision Skövde 2040 .

Risk - och sårbarhetsanalys Skövde kommun, beslutad år 2024, syftet med riskanalysen är att inventera och värdera olika riskkällor i Skövde kommun, lämna förslag till förebyggande åtgärder för att minska eller eliminera olycksriskerna eller effekterna av en olycka samt påvisa beroendeförhållanden i samhällsviktig verksamhet.

Policy för hållbar utveckling, beslutad år 2022, syftat till att definiera hållbar utveckling och de tre dimensionerna social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Policyn pekar även ut ett antal principer för arbetet med hållbar utveckling.

Trafik

Skövde kommuns trafikstrategi, beslutad år 2012, syftar dels till att peka ut övergripande inriktningar, dels att konkret peka på åtgärder som krävs inom kommunen vad gäller alla trafikslag.

Kollektivtrafikplanen för Skövde (Kollektivtrafikplan för Skövde år 2025, med utblick 2035) beskriver hur kollektivtrafiken behöver utvecklas för att nå de nationella, regionala och lokala målen inom trafik till år 2025.

Skövde kommun har också en *Cykelstrategi och cykelplan*, antagen år 2018. Cykelstrategin är en tematisk fördjupning av Skövde kommuns trafikstrategi.

Vatten och avlopp

Skövde kommuns *VA policy* antogs år 2020 och är det övergripande högst beslutade styrdokument för vatten och avlopp i kommunen.

Plan för Vattenförsörjning i Skövde kommun, beslutad år 2017.

Vattenförsörjningsplanen tydliggör vilken betydelse kommunens vattenförekomster har för dricksvattenförsörjningen.

Kommunen antog år 2015 en *VA-plan med en handlingsplan*. VA-planen hanterar vatten och avloppsfrågor inom och utom det kommunala verksamhetsområdet, liksom strategiska vägval och prioriteringsgrunder.

Riktlinjer för dagvattenhantering, beslutad år 2011, syftar till att upprätta riktlinjer för dagvattenhantering är att skapa en genomtänkt, miljöanpassad och kostnadseffektiv strategi för att ta om hand och i möjligaste mån minska mängden dagvatten.

Klimat

Kommunen har tagit fram en *Energi- och Klimatplan 2021–2030*. Del 1 (Strategi) är antagen år 2021. Syftet med planen är att öka miljömedvetenheten, och är den gemensamma plattformen för kommunens långsiktiga arbete med klimat.

Fördjupade översiktsplaner, planprogram samt gestaltningsprogram

För Boulognerskogen finns ett antaget gestaltningsprogram, antagen år 2021.

En fördjupad översiktsplan (FÖP) finns för de centrala delarna av Skövde. Denna antogs år 2016. Målet är att centrala Skövde ska utvecklas till en blandstad som ger ett levande centrum. Förtätning och funktionsblandning ska leda till kortare avstånd mellan bostäder, arbetsplatser, butiker med mera samt till minskade barriäreffekter och ett rikare folkliv. Stor vikt läggs vid en utveckling av mötesplatser och parker där det generella förslaget är en omgestaltning av miljöerna för att få in fler och unika karaktärer som ska stärka centrala Skövdes attraktivitet.

Ett antal antagna planprogram finns för kommunen, som är aktuella för fortsatt planeringsprocess och utbyggnad. Dessa berör följande områden; Karstorpsområdet, Hasslum, Hasselbacken, Horsås Trädgårdsstad, Mariesjö (Science City), Södra Ryd och Norrmalm.

3.2 Trafikverket

År 2015 genomförde Trafikverket en åtgärdsvalsstudie för Västra stambanan genom Västra Götaland. Där drogs slutsatsen att ett nytt dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås bör byggas för att nå de nationella och regionala långsiktiga transportmålen.

En åtgärdsvalsstudie för tillgänglighet i Skövde (ÅVS Tillgänglighet Skövde) togs fram år 2017. Åtgärdsvalsstudien togs fram genom ett samarbete mellan kommunen och Trafikverket och resulterade i en överenskommelse om ett flertal åtgärder vid befintliga trafikkorsningar på väg 26 och väg 49. Flera av åtgärderna har genomförts eller planeras att genomföras.

4 ÖVERSIKTSPLAN OCH ALTERNATIV

En MKB ska enligt 6 kap. 12 § miljöbalken identifiera, beskriva och bedöma rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd. Nedan beskrivs de olika lokaliseringsalternativ och utformningsalternativ som har studerats inom ramen för översiktsplanearbetet.

4.1 Nollalternativ

Ett alternativ som beskriver miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs ska alltid finnas med. Ett sådant alternativ kallas nollalternativ.

Då föreliggande dokument även behandlar de ekonomiska och sociala dimensionerna så speglar även nollalternativet dessa dimensioners utveckling om den nya översiktsplanen inte blir antagen och vinner laga kraft.

För Skövdes översiktsplan, så utgörs nollalternativet av kommunens befintliga översiktsplan, ÖP 2025.

4.2 Översiktsplanens huvuddrag

Utgångspunkten för ÖP 2040 är *Hållbar utveckling med medborgarna i fokus*, vilket stämmer väl överens med *Vision Skövde 2040*. Utgångspunkten för ÖP 2040 betyder att Skövdes fortsatta utveckling och fysiska planering ska ta hänsyn till hållbarhetens tre dimensioner – social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet, och samtidigt utgå från medborgarnas behov. Nedan redovisas översiktsplaneförslaget mycket kortfattat. Ytterligare information finns i övriga planhandlingar.

Bostäder och verksamheter

Utgångspunkten för Skövde kommuns planering är att tyngdpunkten för den framtida utvecklingen ska vara knuten till centralorten samt till kommunens övriga tätorter. I Skövde centralort ska förtätning skapas genom att bland annat bygga på höjden. Större omvandling till blandstad föreslås också i Science City (Mariesjö) och Arenaområdet. Utöver detta finns kompletterande nya ytor framför allt i norr och öster.

I kommunen finns också ett stort behov av ytor för verksamheter. Behovet beror delvis på att centrala områden omvandlas och verksamheter därmed behöver flytta, men det beror också på att Skövde och Skaraborg växer. Nya ytor för verksamheter föreslås både i anslutning till befintliga verksamhetsområden i norra samt östra Skövde, samt en möjlig större etablering på Locketorp.

Natur- och friluftsliv

I översiktsplaneförslaget redovisas *gröna stråk* samt *viktigt samband natur/friluftsliv*. Tillsammans illustrerar dessa de större och mest viktiga gröna stråken och är en del av Skövdes gröna infrastruktur. Den gröna infrastrukturen visar på det som är viktiga spridningskorridorer för djur och natur, dessa sammanfaller ofta men inte alltid med rekreationsstråk för människor. Gröna stråk i markanvändningskartan visar inte exakt dragning utan vikten av att sammanhängande vegetationsstråk inte bryts och att kopplingen bibehålls eller utvecklas. Flera av stråken länkas ihop med värden utanför kommungränsen.

Inriktningen för grönstrukturen är att kommunen ska arbeta för att bevara och utveckla biologisk mångfald, möta invånarnas behov av att vara i naturen samt förvalta, vårda och vidareutveckla natur- och grönområden på ett sådant sätt att Skövdes karaktär bevaras och förstärks.

I översiktsplanen redovisas större dagvattendammar samt viktiga strategiska ytor för tillfällig översvämning med dagvatten i samband med skyfall. Dessa sammanfaller i ett flertal fall med grönområden.

Kommunikationer och trafik

I samband med utbyggnad av Skövde vid Stadsskogen, Norra Ryd samt Locketorp föreslås framtida sträckningar av nya vägkopplingar mellan väg 26 och väg 200. Nytt industrispår föreslås i norra delen av Skövde centralort. Spårområdet redovisas i form av två alternativa utredningskorridorer. Industrispåret ska skapa en järnvägsanslutning till verksamhets- och industriområdet vid Locketorp. Ett nytt industrispår förutsätter åtgärder vid Västra stambanan, bland annat i form av en överlämningsbangård samt nya spårväxlar. Detta kan på sikt skapa förutsättningar dels för en pendelstation vid Södra Ryd, dels för ett eventuellt framtida terminalområde. Utmed Västra stambanans hela sträckning genom kommunen, reserveras mark för ytterligare spår.

Idag är gång- och cykelvägnätet väl utbyggt inom Skövde centralort. Vissa länkar saknas dock fortfarande. Målet är att cyklandet ska öka i Skövde kommun och att cykeln ska vara ett naturligt val vid vardagsresor av olika slag. I översiktsplanen anges att vid planeringen av nya bostadsområden är utgångspunkten att dessa ska knytas till det befintliga gång- och cykelvägnätet. En strävan är att utveckla huvudcykelvägnätet så att stadsdelar knyts ihop på ett bra sätt.

4.3 Övriga studerade och bortvalda alternativ

De alternativ som har studerats vid utformningen av översiktsplanen, samt motiv till varför dessa har valts bort, redovisas i bilaga 1.

5 KONSEKVENSER FÖR EKOLOGISK HÅLLBARHET

5.1 Förutsättningar ekologisk hållbarhet

Naturmiljö samt rekreation och friluftsliv

Inom Skövde kommun finns områden med höga naturvärden såsom riksintresse för naturvård samt naturreservat. I kommunen finns även många Natura 2000-områden. En stor del av kommunens naturvärden är kopplade till Billingen, som är det största av de västgötska platåbergen. I Skövde kommun är tre våtmarker utpekade i myrskyddsplanen, Brunnhemsberget, Degermossen och Sjömossen.

I Skövde kommun finns också tre områden som utgör riksintresse för friluftsliv, samt fem områden som utgör stora opåverkade/tysta områden. I dessa områden finns det goda förutsättningar för att uppleva tystnad.

Kulturmiljö

Skövde kommun har sedan 1900-talet präglats av både Försvarsmakten samt några framgångsrika industriföretag. I Skövde kommun finns Skaraborgs enda kulturreservat¹, Vallby Sörgården. Kulturhistoriska spår finns både i, och runt omkring kulturreservatet.²

I kommunen finns sju olika områden som utgör riksintresse för kulturmiljö samt fem områden som omfattas av landskapsbildskydd (Brunnhemsberget, Nordbillingens östsluttning, Sotarliden, Valleområdet samt ett område längs med väg 26 söder om Skultorp). Skövde kommun har upprättat ett kulturmiljöprogram samt fem bevarandeplaner, alla inom centralorten Skövde.

Hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt

I Skövde kommun finns det totalt 38 ytvattenförekomster, tre sjöar, 23 vattendrag samt 12 grundvattenförekomster. Skövde kommun ligger främst inom avrinningsområdet för Tidan, men även inom avrinningsområdet för Lidån och Väneren.

Enligt Vatteninformationsystem Sverige (VISS) är två av kommunens sjöar klassade med måttlig ekologisk status och en klassad med otillfredsställande status. Samtliga sjöar uppnår ej god kemisk status. Utav kommunens 23 vattendrag, klassas 22 vattendrag med måttlig ekologisk status. Det övriga vattendraget klassas som otillfredsställande status. Samtliga vattendrag uppnår ej god kemisk status. Samtliga av kommunens grundvattenförekomster har god kemisk och kvantitativ status, dock finns det en bedömd risk för den kemiska statusen för flertal av förekomsterna. Inom Skövde kommun finns sju vattenskyddsområden.

¹ <https://www.hembygd.se/vallby/about>

² [Vallby Sörgården | Länsstyrelsen Västra Götaland \(lansstyrelsen.se\)](#)

Enligt översiktsplaneförslaget fanns år 2020 cirka 425 jordbruksföretag inom Skövde kommun. Deras totala åkermarksareal uppgick till cirka 23 100 hektar (år 2021) och 2 400 hektar betesmark (år 2015).

Människors hälsa samt risk och säkerhet

Luften i Skövde kommun påverkas både av lokala utsläppskällor samt av långväga föroreningar. I kommunen utgör vägtrafiken den enskilt största lokala källan till luftföroreningarna i form av partiklar. Mätningar av luftföroreningar har genomförts i centrala Skövde. De uppmätta halterna av kväveoxider, PM_{2,5}, PM₁₀ och bensen ligger väl under gällande miljö kvalitetsnormer. I resterande delar av kommunen bedöms luftkvaliteten generellt sett vara god, men längs med de större vägarna och järnvägarna kan högre partikelnivåer förekomma när det råder vissa specifika förutsättningar.

I Skövde kommun utgör väg 49 till Skara, väg 46 till Falköping och väg 26 från Tidaholm via Skövde till Mariestad primärleder för farligt gods. Väg 49 från Skövde till Karlsborg, väg 194 till Hjo, väg 200 till Våring samt mellan Tidån och Moholm, väg 2891 till Vårsås och Korsberga, samt två mindre sträckningar varav en vid Timmersdala och en mellan Karstorpsrondellen Lillegårdsrondellen i Skövde utgör sekundära leder för farligt gods. Förbud mot transport av farligt gods finns på Hjovägen, sträckan mellan Mariestadsvägen och Kanikegränd samt på väg 2747 mellan Lerdala och Timmersdala.

Skövde kommun är delvis en landsbygds kommun där bullernivån antas vara god. Risk finns dock för högre bullernivåer längs med de större vägarna och järnvägarna som går genom kommunen samt i tätorterna. Skövde kommun har upprättat en bullerkartering³ för Skövde centralort. I denna redovisas de vägar inom centralorten som har de högsta bullernivåerna. Här anges att det är framför allt de statliga vägarna som alstrar buller utanför tätorterna. Tanken är att kommunen ska komplettera utredningen till att omfatta hela kommunen. Kommunen arbetar också ständigt med bullerförbättrande åtgärder.

Inom Skövde kommun finns markföroreningar. Förorenade områden finns framför allt i centralorten Skövde, men även utspritt i hela kommunen. Tre angivna objekt finns i riskklass 1. I Skövde förekommer bergarten alunskiffer. Alunskiffen blir röd vid förbränning när järninnehållet oxiderar. Askan, som kallas rödfyr, avger radon och även gammastrålning.

Klimatanpassning

Effekten av ett förändrat klimat pekar på en ökad nederbördsmängd. Enligt SMHI förväntas årsmedelnederbörden i Skövde kommun öka cirka 30 %. Länsstyrelsen har utfört en kartering gällande risk för översvämning vid skyfall.

³ Bullerkartläggning Skövde kommun år 2021 – Underlagsrapport, Ramboll 2022

Denna visar att det finns ett flertal riskområden inom Skövde kommun. Kommunen har även tagit fram en skyfallskartering över Skövde centralort och Skultorp. Lågpunktskarteringen visar att delar av Tidån och Ösans vattensystem tidvis har högt vattenstånd, vilket i sin tur kan öka risken för översvämning av lågt liggande områden.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har genomfört översiktliga stabilitetskarteringar för Skövde kommun. Denna visar att kommunen har vissa områden (aktsamhetsområde) där en förhöjd risk för skred kan finnas.

Klimatpåverkan

År 2019 släppte Skövde kommun ut 676 607 ton koldioxidkvivalenter⁴.

Majoriteten av växthusgasutsläppen kommer från industrin, som står för cirka 68 procent, av kommunens totala utsläpp. Transporterna samt jordbruket utgör strax över 20 procent.

Kollektivtrafiken inom kommunen utgörs av ett tiotal stadsbusslinjer. Cirka 40 procent av kommunens invånare reser med bil varje dag, och cirka 75 procent cirka två dagar per vecka. Endast åtta procent av invånarna är dagliga kollektivtrafikpendlare, och 20 procent åker kollektivt åtminstone någon dag i veckan.

Västra stambanan och Jönköpingsbanan passerar genom Skövde kommun, vilket gör att kommunen är väl sammanbunden med regionen och övriga landet. Resecentrum i Skövde utgör resecentrum för hela Skaraborgs delregion, och är en viktig regional knutpunkt för kommunikationer för kollektivtrafik. Skövdes geografiska läge i mitten av Västra stambanan ger god tillgång till kommunikationer med tåg, med Stockholm och Göteborg. Via Jönköpingsbanan finns tågtrafik till Jönköping och vidare till Nässjö.

Gång- och cykelvägnätet är väl utbyggt inom Skövde tätort, det finns dock vissa felande länkar. Mellan tätorterna i kommunen finns (med några undantag) inga separata gång- och cykelvägar.

5.2 Metod och bedömningskala

Den metod som har använts för att bedöma effekter och konsekvenser i hållbarhetsbedömningen beskrivs utförligt i bilaga 2. För att bedöma översiktsplanens positiva och negativa konsekvenser på den ekologiska dimensionen, används en fyrgradig skala. För bedömningen används en basline metod, vilket innebär att skalan och bedömningen av konsekvenserna grundar sig på en relation mellan effekternas omfattning och storleken på de värden som påverkas. Tabell 2 redovisar den skala som används för bedömningen av den ekologiska dimensionen.

Tabell 2. Skala för bedömning av den ekologiska dimensionen.

⁴ Nationella emissionsdatabasen

Värdering av konsekvens	Förtydligande
Stora konsekvenser	Betydande positiv eller negativ påverkan på nationella eller regionala värden eller ett stort antal lokala värden.
Måttliga konsekvenser	Begränsad positiv eller negativ påverkan på nationella eller regionala värden eller ett stort antal lokala värden. Betydande påverkan på värden av lokalt intresse.
Små konsekvenser	Liten positiv eller negativ påverkan på värden av nationellt eller regionalt intresse, eller begränsad påverkan på värden av lokalt intresse
Inga eller obetydliga konsekvenser	Marginell positiv eller negativ påverkan på värden eller inga konsekvenser (ingen märkbar påverkan).

5.3 Naturmiljö

Aspekten avgränsas till att bedöma påverkan på skyddade naturmiljöer enligt 7 kap miljöbalken, riksintressen enligt 3 kap, grön infrastruktur, biologisk mångfald, samt värdeetrakter.

Värdeetrakt - Ett landskapsavsnitt med särskilt höga ekologiska bevarandevärden. En värdeetrakt har en särskilt hög täthet av värdekärnor (eller värde-element) för djur- och växtliv, inklusive biologiskt viktiga strukturer, funktioner och processer än vad som finns i omgivande landskap.⁵

Grön infrastruktur - Grön infrastruktur är ett nätverk av mer eller mindre naturliga områden som tillhandahåller olika ekosystemtjänster på motsvarande sätt som den "grå infrastrukturen" av exempelvis vägar, avlopp och elnät tillhandahåller andra typer av tjänster.⁶

Utgångspunkter och bedömningsgrunder

I miljöbalkens 3 kap. finns grundläggande bestämmelser för hushållningen med mark- och vattenområden. Bestämmelserna anger bland annat följande:

- Att mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.
- Att mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet ska så långt som möjligt

⁵ Viktiga begrepp i arbetet med grön infrastruktur, Naturvårdsverket 2017-02-16

⁶ www.naturvardsverket.se

skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter ska särskilt beaktas.

Riksintresseområden ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada området. Bedömningen av vad som utgör en påtaglig skada är alltid platspecifik och knuten till åtgärdens art och omfattning. Generellt gäller att ett ingrepp som innebär att ett område förlorar de värden som motiverat dess utpekande ska bedömas som påtagligt skadligt.⁷ Den svenska naturmiljön skyddas också genom miljöbalkens 7 kap. Inom olika slags områdesskydd medföljer olika syften och restriktioner, vilket regleras i miljöbalken.

Konsekvenser av planförslaget

Översiktsplaneförslaget bygger på en struktur som innebär att tyngdpunkten för den framtida utvecklingen ska vara knuten till centralorten samt tätorterna Skultorp, Stöpen, Timmersdala, Tidån och Vårsås. Ny bebyggelse föreslås dels genom förtätning av befintliga områden, dels i nya områden i orternas utkanter. Strategin att förtäta och bygga ut i befintliga tätorter ger flera positiva effekter för naturmiljö och friluftsliv då markresurser nyttjas effektivt och intrång i och ianspråktagande av natur- och grönområden till största del kan undvikas. Samtidigt finns det en risk att avstånden mellan befintliga bostäder och nära rekreatiomsområden blir längre när grönområden i tätorternas utkanter exploateras.

I kommunen finns både Natura 2000-områden samt naturreservat. Dessa områden pekats ut som område för natur- och friluftsliv i översiktsplanen, vilket innebär skydd från en eventuell exploatering. Som generell riktlinje anges att åtgärder/anläggningar bör inte vidtas/uppföras där stora värden för naturvård, friluftsliv eller landskapsbild påtagligt skadas eller där en nämnvärd påverkan på vattenstånd, vattenföring eller vattenkvalitet kan uppkomma. Inget av naturområdena berörs direkt av översiktsplaneförslaget, men några av de föreslagna utbyggnadsområden samt utredningsområden ligger i anslutning till Natura 2000-områden, exempelvis utredningsområdet vid Simsjön, se bedömning nedan.

Ett flertal av de föreslagna utbyggnadsområdena för bebyggelse medför intrång eller ligger i direkt anslutning till område som utgör riksintresse för naturmiljö enligt 3 kap 6 § miljöbalken. Riksintresseområden utgör känsliga och värdefulla miljöer där ny bebyggelse kan medföra negativa effekter. Påverkan kan vara antingen direkt, där värdefulla miljöer kan försvinna, eller indirekt där förutsättningar för riksintresseområde kan förändras (exempelvis genom avvattning, bullerpåverkan etcetera). Översiktsplanen anger att antal riktlinjer för riksintresseområde för naturvård, som gör att värdena beaktas vid

⁷ Allmänt råd SNV NFS 2005:17

detaljplanering och bygglovsprövning. Riktlinjerna bidrar till att bland annat risken för att påtaglig skada ska uppstå för riksintresseområdena är liten.

Föreslagen bebyggelseutveckling i Igelstorp medför intrång i riksintresseområdet Svenstorp (NRO14088). Då den föreslagna bebyggelsen ligger i direkt anslutning till samlad bebyggelse bedöms intrånget medföra begränsade negativa effekter för riksintresseområdet. Det är dock viktigt i samband med detaljplanearbetet se till att de spridningsstråk som finns i det ianspråktagna området bibehålls och förstärks.

Planerad bebyggelse i Lerdala berör riksintresseområdet Valle (NRO14074), samt ligger i direkt anslutning till naturreservatet Gullakrokssjöarna. Marken som föreslås tas i anspråk utgörs till stora delar av åkermark, samt av skogsmark på bland annat Högeråsakullen. För att riksintressets värdekärnor ska kunna bevaras anges bland annat fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betning av naturbetesmarker och skötsel av landskapselement. Det som kan påverka riksintresseområdet negativt är bland annat vägdragningar, schaktning samt olämpligt lokaliserad eller anpassad bebyggelse. Då den föreslagna bebyggelsen utgör en komplettering till befintlig bebyggelse bedöms de negativa effekterna begränsas. Inom riksintresseområdet ligger även naturreservatet Gullkrokssjöarna. I reservatet utgör värdena av de våtmarksmiljöer, samt de limniska miljöer som finns i området. Det är därför av stor vikt att den tillkommande bebyggelsen inte påverkar naturreservatets geohydrologi exempelvis genom avvattning. I samband med detaljplanen bör utformningen av bebyggelsen samt avvattningen av området studeras i detalj, och negativa effekter bedöms då kunna undvikas på både naturreservatet samt riksintresseområdet.

Översiktsplanens planerade utveckling i Timmersdala ligger i anslutning till riksintresseområdet Nordbillningen (NRO14075). Utvecklingen bedöms inte påverka riksintresseområdet då inga värdekärnor berörs, och då en större väg i nord-sydlig riktning medför en barriär mellan riksintresseområdet och den föreslagna bebyggelsen. I dagsläget kan inte någon bedömning göras om riksintresseområdet påverkas negativt då påverkan och effekt beror på den detaljerade utformningen som exempelvis exploateringsgrad, avstånd till värdekärnor och fornlämningar, bevarandet av kulturhistoriska riktningar etcetera. De negativa konsekvenserna begränsas genom planeringsprinciperna som anger att kärnvärdena ska beaktas vid detaljplanering och bygglovsprövning.

Utredningsområdet vid Simsjön ligger inom riksintresseområdet Sydbillingen (NRO14098). Angränsande områden på bergsplatån, liksom bergskanten omfattas av riksintresse för naturvård, friluftsliv och Natura 2000. Delar ingår i de två naturreservaten Klasborg och Våmbs ängar samt Sydbillingen. Delar är

klass 1-områden i naturvårdsprogrammet. Genom och i anslutning till områdena finns vattendrag och sankmarker att beakta samt att berggrunden ligger ytligt. Då området innehåller stora värden ur naturmiljösynpunkt är det i dagsläget svårt att bedöms dess effekter och konsekvenser. I översiktsplaneförslaget anges att utredningar behöver tas fram avseende VA, geoteknik-, hydrologi-, dagvatten- och skyfallsfrågor, samt att beslut om nya bebyggelseområden i Simsjöområdet ska föregås av en fördjupad översiktsplan eller ett planprogram. Kommunen anger också att en miljökonsekvensbeskrivning ska upprättas, vilket indirekt indikerar på att kommunen bedömer att detaljplanen kan medföra en betydande miljöpåverkan.

För att kunna bedöma om det är lämpligt att bebygga området, bör miljökonsekvensbeskrivningen föregås av ett antal utredningar gällande påverkan på Natura 2000, naturreservat, riksintresseområde för naturmiljö samt övriga naturvärden. Utgångspunkten för studierna bör vara skadelindringshierarkin, samt balanseringsprincipen.

Balanseringsprincipen har fyra steg som innebär att negativ påverkan ska (1) undvikas, (2) minimeras. Därefter finns kompensationsåtgärder (3 och 4). Steg tre innebär att negativ påverkan som inte kan undvikas eller minimeras ska utjämnas i sitt funktionella sammanhang och i steg fyra får påverkan ersättas på annat sätt.

I översiktsplanen redovisas två områden för materialutvinning. Dessa områden omfattar beslutade täktillstånd för Heidelbergs (tidigare Cementa) kalkstenstäkt samt för Billingsryds diabastäkt. Båda dessa täkter ligger i direkt anslutning till Skövde centralort och har fyndigheter som är av riksintresse för ämnen och material enligt miljöbalken. Båda dessa områden sammanfaller helt eller delvis med riksintressen för naturvård och friluftsliv enligt 3 kap miljöbalken. Avvägningar och bedömningar om vilket riksintresse som ska ges företräde i de fall dessa inte är förenliga avgörs i samband med en ansökan och prövning om täktillstånd.

Översiktsplaneförslaget pekar ut både viktiga större grönområden, samt viktiga grönstråk. De utpekade grönstråken är de stråk som bedöms utgöra kommunens övergripande gröna infrastruktur. Ett antal planeringsprinciper anges i översiktsplanen som både säkerställer och skyddar de gröna områdena, vilket bidrar till positiva effekter för den gröna infrastrukturen samt konnektiviteten i kommunen, bland annat att det är viktigt att skapa stråk mellan Norra Trädgårdsstaden och Södra Ryd genom Stadsskogen. Säkerställandet bidrar även till positiva effekter för den understödjande ekosystemtjänsten biologisk mångfald och fotosyntes. Vidare bedöms översiktsplanen medföra goda möjligheter för att kvalitéerna i grönområdena samt grönstråken ska bibehålla sina funktioner som habitat och spridningsvägar, och stärka den gröna infrastrukturen, värdestrakter samt spridningsmöjligheterna inom kommunen,

vilket ger positiva effekter för bland annat ekosystemtjänsten spridningssamband.

I Skövde kommun är tre våtmarker utpekade i myrskyddsplanen, Brunnhemsberget, Degermossen och Sjömossen. Samtliga pekas ut i översiktsplaneförslaget som grönområde. Inga av våtmarkerna berörs av någon föreslagen exploatering. Inom Skövde kommun finns ett flertal projekt med våtmarker som bedöms stimulera den biologiska mångfalden, minska klimatpåverkan och stärka arbetet med klimatanpassning. Inom Tidans vattenförbund har kommunen tillsammans med LEVA-projektet⁸ upprättats ett antal utredningar om lämpliga våtmarkslägen i Tidans avrinningsområde. Flera våtmarksanläggningar är påbörjade och kommer att färdigställas de närmsta åren, vilket bedöms medföra positiva effekter. Planeringsprinciper i översiktsplaneförslaget säkerställer också så att våtmarker i närområdet inte avvattnas på grund av byggnation eller markåtgärder.

Planförslaget pekar ut bebyggelseområden inom strandskyddade områden genom LIS-områden. Att strandmiljön har ett generellt skydd i Sverige beror bland annat på att detta är känsliga och ekologiskt viktiga miljöer. Utöver det generella värdet finns också naturvärden inom de föreslagna områdena för exploatering inom strandskyddet. Hur goda livsvillkor för djur- och växtlivet bevaras beror helt av hur bebyggelsen anpassas. I översiktsplanen anges planeringsprinciper för LIS-områdena, bland annat att innan ett LIS-område byggs ut ska det föregås av en detaljplaneläggning. Detta medför att värdena inom ett LIS-område tidigt uppmärksammas.

Risk finns för att föreslagna områden för bebyggelseutveckling kan komma att påverka rödlistade arter eller arter som omfattas av artskyddsförordningen. Många av dessa växt- och djurarter är knutna till värdefulla naturområden, men kan även förekomma på andra platser. Inför en exploatering bör studier utföras i samband med detaljplaneläggning. Eventuella åtgärder kan arbetas in i kommande detaljplaner, och negativa effekter bedöms inte uppstå. Vidare lyfter planförslaget planeringsprincipen om att allmänna och beslutade biotopskydd i samband med planläggning ska beaktas, och påverkan ska så långt möjligt undvikas.

I översiktsplanen lyfter kommunen behovet av att ta fram en grönplan i syfte av att bevara och utveckla grönstrukturen samt planera parkernas utveckling. Ambitionen är god, men kommunen bör utarbeta grönplanen innan översiktsplanen för att kunna arbeta in resultatet i planen, och få ett helhetsgrepp. Risk finns annars för framtida konflikter gällande

⁸ LEVA står för Lokalt engagemang för vatten och drivs av Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med Jordbruksverket, Lantbrukarnas riksförbund (LRF) och vattenmyndigheterna. Syftet med projektet är att minska övergödningen inom Tidans avrinningsområdes sjöar och vattendrag samt öka landskapets vattenhållande förmåga och buffringskapacitet.

markanvändning, och att viktiga strategiska ställningstaganden inte kommer fram förrän sent i processen.

Kommunen avser också att utarbeta ett kompenstationssystem för att få en balans mellan grönytor och hårdgjorda ytor, vilket bedöms ge positiva effekter.

Konsekvenser av nollalternativet

Nollalternativet medför exploatering på naturmark. Tätortsnära natur riskerar att försvinna och även viktiga ekologiska samband. I nollalternativet finns gröna stråk utpekade men svaga stråk och förstärkningsåtgärder saknas.

Nollalternativet har höga ambitioner, men då planen ger vaga planeringsprinciper bedöms risk finnas för negativa effekter.

Sammanfattande bedömning

Sammantaget bedöms planförslaget medföra *måttliga positiva konsekvenser*. Översiktsplaneförslaget har goda och höga ambitioner kopplat till kommunens naturvärden, och konkreta planeringsprinciper skapar en relativt tydlig styrning för kommande planeringsskeden. Strategin att förtäta och bygga ut i befintliga tätorter medför att intrång i natur- och grönområden till största del kan undvikas.

Några av utbyggnadsområdena kan påverka skyddade naturområden, men med god planering bedöms negativa konsekvenser kunna undvikas.

Översiktsplaneförslaget pekar ut både viktiga större grönområden, samt viktiga grönstråk. De utpekade grönstråken är de stråk som bedöms utgöra kommunens övergripande gröna infrastruktur. Ett antal planeringsprinciper anges i översiktsplanen som både säkerställer och skyddar gröna områden, vilket bidrar till positiva effekter för den gröna infrastrukturen, konnektivitet samt ekosystemtjänster.

I Skövde kommun är tre våtmarker utpekade i myrskyddsplanen. Samtliga pekas ut i översiktsplaneförslaget som grönområde. Inom Skövde kommun finns ett flertal projekt med våtmarker som bedöms stimulera den biologiska mångfalden, minska klimatpåverkan och stärka arbetet med klimatanpassning. Planeringsprinciper finns angivna för våtmarker.

Nollalternativet saknar planeringsprinciper kring exempelvis tätortsnära natur och gröna stråk. Nollalternativet bedöms medföra *små negativa konsekvenser* för aspekten naturmiljö.

Förslag till åtgärder samt fortsatt planarbete

Inga åtgärder föreslås.

5.4 Rekreation och friluftsliv

Aspekten avgränsas till att bedöma påverkan på riksintresseområden enligt 3 och 4 kap miljöbalken, samt tysta områden. Översiktsplanens påverkan på tillgänglighet till grönområden, samt rekreationsområden redovisas under konsekvenserna för den sociala dimensionen, avsnitt 6.3 Tillgång till grönområden med god kvalitet.

Utgångspunkter och bedömningsgrunder

Bedömningsgrunder för aspekten redovisas i avsnitt 6.2 Naturmiljö.

Konsekvenser av planförslaget

Ett område runt Platåbergslandskapet Billingen FO 01 omfattas av riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap MB. Översiktsplanen berör inte riksintesseområdet, varför inga negativa effekter uppstår. Kommunen berörs inte av något riksintesseområde enligt 4 kap MB. Vidare redovisar översiktsplanen ett antal riktlinjer för riksintesse friluftsliv, bland annat att Billingens fritidsområde ska fortsätta att utvecklas. Riktlinjerna medverkar positivt för att utveckla kärnvärdena samt att sätter dessa i fokus.

Översiktsplanen pekar ut bebyggelse inom strandskyddade områden som omfattas av landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. Hur tillgängligheten till strandlinjen, och hur syftet med strandskyddet, påverkas, beror helt av hur bebyggelsen anpassas. Med allmänna gemensamma mötesplatser och stråk går det att tillgängliggöra strandlinjen i samband med utbyggnad. Vid dessa platser är det mycket viktigt att gränsen mellan privat och offentlig är mycket tydlig, exempelvis genom staketdragningar, så att det tydligt framgår att stranden är allmänt tillgänglig. I översiktsplanen anges att LIS-områden ska föregås av detaljplaneläggning, vilket innebär att allmänhetens tillgänglighet till strandzonen kan säkerställas.

Tystnaden är en viktig resurs som bedöms bli en bristvara i framtiden. Ingen av de föreslagna utbyggnadsområdena i kommunens översiktsplaneförslag berör tysta områden, varför inga konflikter bedöms uppstå. Samtliga av de tysta områdena ligger intill kommungränsen. Det är därför viktigt att beakta eventuella mellankommunala intressekonflikter för att kunna värna om tystnaden i framtiden.

Konsekvenser av nollalternativet

Nollalternativet saknar planeringsprinciper kopplade till tysta områden.

Sammanfattande bedömning

Översiktsplaneförslagets *konsekvenser* på rekreation och friluftsliv bedöms som *obetydliga*. Inget riksintresseområde enligt 3 eller 4 kap MB berörs. Tysta områden berörs inte.

Nollalternativet medför till viss del sämre styrning än översiktsplanförslaget, men sammanfattningsvis bedöms *konsekvenserna* som *obetydliga*.

Förslag till åtgärder samt fortsatt planarbete

Inga förslag till åtgärder föreslås.

5.5 Kulturmiljö

Aspekten avgränsas till att bedöma påverkan på kulturresevat, riksintressen för kulturmiljövård, fornlämningar samt övriga kulturhistoriska värden.

Utgångspunkter och bedömningsgrunder

Den svenska kulturmiljön skyddas främst genom kulturmiljölagen och miljöbalken. I kulturmiljölagen finns särskilt beskrivet skydd av fornlämningar, byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen. I PBL 2 kap 3§ anges också att planering enligt PBL ska ske med hänsyn till bland annat kulturvärden.

Fornlämningar - Fornlämningar är lämningar efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och är varaktigt övergiven. Lämningen behöver dessutom vara tillkommen före år 1850.

Ytterligare bedömningsgrunder för kulturmiljö finns i avsnitt 5.2 Naturmiljö.

Konsekvenser av planförslaget

Översiktsplaneförslaget har delvis höga ambitioner kopplade till Skövdes kulturmiljövärden, vilket visar kommunens medvetenhet om befintliga kulturhistoriska värden. Ambitionen är att kommunens kulturmiljöer ska värnas och användas som en resurs i utvecklingen. Översiktsplanens planeringsprinciper bidrar till att de kulturhistoriska värdena tidigt kan uppmärksammas, och att den negativa påverkan kan begränsas genom detaljutformning av bebyggelsen. Ibland kan även en exploatering medföra positiva effekter på kulturmiljön, då värdena kan försäkras och göras mer tillgängliga för allmänheten, vilket bidrar till positiva effekter för ekosystemtjänster kopplade till kulturmiljö.

Översiktsplanen föreslår ingen exploatering i direkt närhet, eller inom Skövde kommuns kulturresevat. Dock medför föreslagna utbyggnadsområden intrång i två områden som utgör riksintresse för kulturmiljö, Berg (R24) samt Askeberga-Vad (R22).

Det utbyggnadsområde som medför intrång i Askeberga-Vad (R22), utgörs av ny bebyggelse i anslutning till Tidån. Som uttryck för riksintresseområdet anges bland annat landets näst största skeppsättning vid Askeberga, sockenkyrka med medeltida ursprung, Vaholms herrgård med landets enda övertäckta bro och landskapselement. Intrånget bedöms inte påverka kärnvärdena negativt, men risk finns för att de värdebärande elementen samt att kulturhistoriska strukturer försvinner. I dagsläget bedöms det inte vara möjligt att bedöma om negativa konsekvenser uppstår på riksintresseområdet, då påverkan beror på den detaljerade utformningen av bebyggelsen, som exempelvis exploateringsgrad, avstånd till värdekärnor och fornlämningar, bevarandet av kulturhistoriska strukturer etcetera. De negativa konsekvenserna begränsas genom översiktsplanens planeringsprincip som anger att kärnvärdena ska beaktas vid detaljplanering och bygglovsprövning.

Föreslagen bebyggelse vid sjön Lången (LIS) samt i Timmersdala medför intrång i riksintresseområdet Berg (R24). Som kärnvärden anges bland annat bymiljöer, fornborg, vägsystem och torpmiljöer som speglar de västgötska platåbergslandskapens agrara, industriella, sociala och bebyggelsemässiga utvecklingen. Bebyggelsen i Timmersdala ligger i anslutning till befintlig bebyggelse och kompletterar denna, varför riksintressets kärnvärden inte påverkas negativt. Att göra bedömningen att kärnvärdena inte påverkas negativt, kan göras i detta skede, men bedömningen huruvida ett riksintresseområde påverkas negativt eller inte, bedöms inte vara möjligt då påverkan och effekt beror på den detaljerade utformningen som exempelvis exploateringsgrad, avstånd till värdekärnor och fornlämningar, bevarandet av kulturhistoriska riktningar etcetera. Goda möjligheter finns dock för att begränsa de negativa konsekvenserna genom att planeringsprinciperna i översiktsplaneförslaget beaktas.

Föreslagen bebyggelse vid sjön Lången (LIS) ligger i direkt anslutning till befintlig bebyggelse i Melldala, samt ligger inom ett område som omfattas av *Områdesbestämmelser för del av Nordbillingen*. Syftet med bestämmelserna är att ta hänsyn till områdets kulturmiljö och byggnadstradition genom utökad bygglovsplikt. Detta medför att risken för att negativa konsekvenser ska uppstå för riksintresseområdet Berg (R24) är liten.

Gällande fornlämningar anger översiktsplaneförslaget att fornlämningar ska beaktas och negativ påverkan ska så långt som möjligt undvikas, vilket är ett positivt ingångsvärde vid en eventuell detaljplaneprocess.

Det är positivt att kommunen har ett flertal dokument kopplade till kulturmiljö som ska användas som underlag vid plan- och bygglovsärenden. Kulturmiljöprogrammet är dock inte heltäckande, vilket medför en risk för att helhetsgreppet över kulturmiljöfrågorna blir bristfälligt om kommande planering

ska utgå från programmet. Enligt kulturmiljöprogrammet ska byggnader uppmärksammas år 2010 dokumenteras närmare och för att säkerställa det kulturhistoriska värdet ska kommunen upprätta fördjupade planeringsprinciper om hur kulturmiljöns värden ska tillvaratas. Dessa tillägg saknas i dagsläget, men kan till viss del ersättas av de planeringsprinciper som översiktsplanen anger inom respektive utbyggnadsområde.

I översiktsplanen föreslås två LIS-områden. I samband med att dessa har tagits fram, har kommunen beslutat att de områden som omfattas av landskapsbildskydd ska undantas, vilket bedöms som positivt.

Konsekvenser av nollalternativet

Nollalternativet har bristande planeringsprinciper för kulturmiljö, varför negativa effekter bedöms uppstå.

Sammanfattande bedömning

Sammantaget bedöms planförslaget medföra *små positiva konsekvenser* för aspekten kulturmiljö. Översiktsplaneförslaget har höga ambitioner kopplade till Skövdes kulturmiljövärden, vilket visar kommunens medvetenhet om befintliga kulturhistoriska värden.

Riksintresseområden för kulturmiljö berörs av utbyggnadsområden, och risk bedöms för negativa effekter. Goda möjligheter finns dock för att begränsa de negativa konsekvenserna genom att planeringsprinciperna i översiktsplaneförslaget beaktas.

Det är positivt att Skövde kommun har ett kulturmiljöprogram, detta är dock inte heltäckande över kommunen, vilket medför en risk för att helhetsgreppet över kulturmiljöfrågorna blir bristfälligt om kommande planering ska utgå från programmet.

I översiktsplaneförslaget anges planeringsprinciper, bland annat för kulturmiljö, för respektive utbyggnadsområden som ska följas. Planeringsprinciperna medför att kulturmiljöfrågorna väcks i tidigt skede, och negativa konsekvenser kan undvikas i största möjliga mån.

Nollalternativet bedöms medföra *små negativa konsekvenser*.

Förslag till åtgärder samt fortsatt planarbete

- Vid planläggning inom och i angränsning till särskilt värdefulla områden bör krav ställas på att en särskild kulturmiljöutredning behöver tas fram.
- Kommunens kulturmiljöprogram behöver uppdateras och utvecklas så att det berör hela kommunen.

5.6 Vatten

Aspekten avgränsas till att bedöma påverkan på ytvatten, grundvatten, vattentäkter samt miljökvalitetsnormerna för vatten. Påverkan på VA-system redovisas inom den ekonomiska dimensionen, i avsnitt 8.2 Förutsättningar för god hushållning med gemensamma resurser.

Utgångspunkter och bedömningsgrunder

Miljökvalitetsnormer (MKN) för landets vattenförekomster är juridiskt bindande (5 kap. MB) och anger den kvalitet som en vattenförekomst ska ha till ett visst år.

Tillstånd till ett projekt eller en verksamhet får inte ges om åtgärden, verksamheten eller planen riskerar att orsaka en försämring av status eller äventyrar möjligheten att en miljökvalitetsnorm uppfylls. Vattenförekomsterna omfattas även av ett *icke-försämringskrav*, vilket innebär att mänskliga verksamheter inte får försämrastatusen för en förekomst.

Enligt EU:s vattendirektiv ska medlemsstaterna skydda, förbättra och återställa alla ytvattenförekomster. Det finns alltså en skyldighet att bidra till en förbättring av recipientens status, det så kallade *förbättringskravet*.

Konsekvenser av planförslaget

Skövde kommun har planerings- och tillsynsansvar för vattenresurserna och är därför en viktig part i vattenförvaltningen. För att kunna bidra till att nå målet om god vattenstatus måste kommunen anpassa den fysiska planeringen efter yt- och grundvattenförekomsternas status. När planläggning görs ska det därför säkerställas att planen klarar MKN för yt- och grundvatten och att ingen försämring av vattenförekomsternas status sker.

Översiktsplaneförslaget medför en ökad exploatering inom avrinningsområden till vattenförekomster, se figur 3. Den utbyggnad som sker till följd av planen påverkar ytvatten genom utsläpp av föroreningar och snabbare flöden av dagvatten till vattendrag och recipienter. Detta sker till följd av exploatering där naturmark hårdgörs. Med fler boende i kommunen och fler arbetstillfällen följer även fler trafikrelser. Påverkanskällor i form av trafik har redan idag en betydande påverkan på den ekologiska statusen i vattendrag. Sammantaget kan denna utveckling bidra till negativ påverkan på vattenförekomsterna.

I översiktsplaneförslaget anges ett antal planeringsprinciper för dagvatten som medför att risken för att en vattenförekomst ska påverkas negativt av ökade flöden eller föroreningar är minimal.

Översiktsplanen ger tydliga riktlinjer för vad som gäller inför kommande detaljplaneprocess och exploatering, och anger även att sjöarna Havstenasjön

och Sjötorpssjön är särskilt ömtåliga ur föroreningssynpunkt och ska uppmärksammas i samband med byggnation i dess närområden.

Nr	Avrinningsområde/vattenförekomst	MKN	Ekologisk status	Kemisk status (exkl kvicksilver och PBDE)	Områden för ny bebyggelse ÖP 2040
Sjöar					
1	Vristulven	God 2027	Måttlig	Ej klassad	Vristulven Spillvatten påverkar inte vattenförekomsten eftersom bebyggelsen ansluts till kommunalt VA som leds till Timmersdala reningsverk.
2	Lången	God 2039	Otillfredsställd	God för PFOS och HBCDD	Timmersdala, Lerdala och Melldala Kan ge positiv påverkan genom att ökad bebyggelse ger behov av nytt miljöställning för reningsverket och ökad kapacitet som möjliggör anslutning av fler fastigheter med enskilt avlopp. En mindre del av sjön strax innan utloppet påverkas av det spillvatten som renas i Timmersdala reningsverk.
3	Östen	God 2039	Måttlig	God för PFOS och HBCDD	Väring
Vattendrag					
4	Svartån	God 2027	Måttlig	Ej klassad	<i>Inga</i>
5	Kräftån	God 2027 (2039 vandringshinder, 2033 jordbruk)	Måttlig	Ej klassad	<i>Inga</i>
6	Tidan	God 2027 (2039 vandringshinder, 2033 jordbruk)	Måttlig	Ej klassad	<i>Inga</i> Påverkas av spillvatten som renas i Tidans reningsverk.
7	Västerboån	God 2027	Måttlig	Ej klassad	<i>Inga</i>
8	Stålkvarnbäcken	God 2039	Måttlig	Ej klassad	<i>Inga</i>
9	Ösan, Östen till Frösve	God 2027 (2039 vandringshinder)	Måttlig	Ej god för PFOS och benso(a)pyrene	<i>Inga</i>
10	Skeppsbrobäcken	God 2027 (2039 vandringshinder, 2033 jordbruk)	Måttlig	Ej klassad	Sydvästra Tidan
11	Tidan, Tidan till Tibro	God 2027 (2039 vandringshinder, 2033 jordbruk)	Måttlig	God	Norra och Östra Tidan
12	Luttran	God 2039	Måttlig	Ej klassad	Södra Ryd, Norra Ryd, Stadsskogen och Stöpen
13	Ösan, Frösve till Skövde	God 2027 (2039 vandringshinder)	Måttlig	Ej god för PFOS och benso(a)pyrene	Stallsiken, Hasselbacken, delar av Hasslum och Mejselvägen, delar av Stadsskogen samt Södra, Östra och delar av Norra Trädgårdsstaden
14	Klämma-bäcken	God 2027 (2039 vandringshinder, 2033 jordbruk)	Måttlig	Ej klassad	Locketorp
15	Svesån	God 2027 (2039 vandringshinder)	Måttlig	Ej klassad	Norra delarna av Skultorp, Hentorp, utredningsområdet norr om Simsjön, Centrala Skövde, Norr Lerdalavägen samt Aspelund-Risatorp-Volvoområdena De sista ca 500 m av ån, innan utloppet i Ömboån, påverkas av det spillvatten som renas i Stadskvärns reningsverk.
16	Lillån	God 2027 (2039 vandringshinder)	Måttlig	Ej klassad	Igelstorp
17	Pösan	God 2027 (2039 vandringshinder)	Måttlig	Ej klassad	Befintlig bebyggelse kring Simsjön Spillvatten påverkar inte vattenförekomsten eftersom bebyggelsen ansluts till kommunalt VA som leds till Stadskvärns reningsverk.
18	Ömboån	God 2027 (2039 vandringshinder)	Måttlig	Ej klassad	Södra delarna av Skultorp, delar av Hasslum och Mejselvägen samt Science City
19	Ösan, Uppströms Lillåns utlopp	God 2027 (2039 vandringshinder)	Måttlig	Ej klassad	<i>Inga</i> Påverkas av spillvatten som renas i Vretens reningsverk.
20	Djuran	God 2027 (2039 vandringshinder, 2033 jordbruk)	Otillfredsställd	Ej klassad	Värsås

Figur 3. Översiktsplaneförslaget medför en ökad exploatering inom avrinningsområden till vattenförekomster.

Vidare har kommunen riktlinjer för dagvattenhantering som ska följas. Där anges inriktningen av att föroreningskällor ska angripas, samt lokalt omhändertagande och öppna dagvattenlösningar ska användas för att få en hållbar dagvattenhantering. Exploateringsområden och komplettering av befintlig bebyggelse har byggts med den inriktningen under lång tid i Skövde, vilket innebär att dagvattensystemet redan idag på ett flertal platser inom kommunen innehåller lokala åtgärder för infiltration eller fördröjning av dagvatten, såsom svackdiken, stenkistor, underjordiska fördröjning- eller infiltrationsmagasin samt dagvattendammar med eller utan permanent vattenyta.

Översiktsplanen säkerställer också de befintliga större dagvattendammarna, samt viktiga strategiska ytor för tillfällig översvämning med dagvatten i samband med skyfall. Vidare pekas även ett antal platser för framtida dagvattenanläggningar ut, samt ytor och stråk för hantering av vatten vid händelse av skyfall. Även grönområden, samt grönstråk säkerställs. Samtliga av dessa åtgärder utgör fördröjningsmagasin, och säkerställer både flöden och rening av förorenat dagvatten. Genom att rena dagvatten kan föroreningsbelastningen på recipienter minskas, och medför positiva konsekvenser för vattenkvaliteten samt medverkar till att miljökvalitetsnormerna för vatten kan uppnås.

I översiktsplanen föreslås ett antal LIS-områden. Här är det avgörande att goda avloppslösningar skapas, och klaras inte miljökvalitetsnormerna så är heller inte markanvändningen lämplig. Många bristfälliga avloppslösningar inom vattendragens avrinningsområden ger risk för negativa kumulativa effekter. Enligt översiktsplanen ska dock ny bebyggelse i LIS-områden anslutas till kommunalt vatten- och avlopp, vilket medför att risken för att nybyggnationen ska påverka vatten- och vattenkvaliteten negativt är relativt obetydlig. Positiva kumulativa effekter kan dock uppstå genom att befintlig bebyggelse, som idag har enskilda va-lösningar, också kan anslutas till kommunalt VA.

I kommunen finns idag enskilda avlopp på landsbygden som kan bidra till en ökad övergödningssproblematik. En fortsatt tillsyn och förbättring av enskilda avlopp kan bidra till en förbättring av den ekologiska statusen i berörda vattenförekomster. Genom en tillsynsplan förväntas krav från Miljösamverkan Östra Skaraborg (MÖS) ställas på anpassningen av små avloppsanläggningar så att de följer lagstiftningen. Kommunen avser att i en första etapp öka kapaciteten av kommunalt VA till Igelstorp och Vårsås. Översiktsplanen anger även att en utbyggnad av kommunalt VA till Böja och Vristulven ska genomföras. Genom att påbörja arbetet med att ansluta fler fastigheter till det kommunal VA-försörjning, bidrar kommunen till att skapa ett robust och långsiktigt hållbart samhälle samt bidrar till att minska risken för att föroreningar släpps ut i vattnet.

Våtmarker är en av naturens viktigaste miljöer, och bidrar till en stor andel ekosystemtjänster. Våtmarker agerar bland annat som flödesutjämnare samt renar vatten från både jordbruk och samhällen. Idag arbetar Skövde kommun med ett flertal våtmarksprojekt, bland annat har utredningar om lämpliga våtmarkslägen i Tidans avrinningsområde studerats. Flera våtmarksanläggningar är påbörjade och kommer att färdigställas de närmsta åren. I översiktsplanen anges ett flertal planeringsprinciper som är kopplade till möjligheten att bevara, restaurera och anlägga nya våtmarker. Översiktsplaneförslaget redovisar ett flertal planeringsprinciper kopplade till våtmarker, vilket bedöms bidra till positiva effekter för aspekten.

Översiktsplaneförslaget berör ett antal förekomster som är viktiga för kommunens dricksvattenförsörjning. Följande områden berörs:

Tabell 3. Förekomster för dricksvattenförsörjning som översiktsplanen berör.

Område	Förekomst för dricksvattenförsörjning
Stöpen	Skyddsområde för grundvattentäkt Stöpen (reservvattentäkt). Prioriterad dricksvattenförekomst Stöpen.
Lerdala	Prioriterad dricksvattenförekomst Melldala
Områden vid sjön Lången (LIS)	Prioriterad dricksvattenförekomst Melldala.
Klimatanpassningsytor vid Ulveket	Aspö vattenskyddsområde

Översiktsplanens planeringsprinciper anger att skyddsområde för grundvattentäkt med tillhörande föreskrifter ska beaktas och följas. Hänsyn ska även tas till inre och yttre vattenskyddsområde. Detta medför att risken för att negativa konsekvenser ska uppstå bedöms som liten. Vidare kan skyddsåtgärder genomföras som minskar risken ytterligare.

Strax norr om Skövde centralort ligger Stöpen. Här föreslås ett område för mångfunktionell bebyggelse, bostadsbebyggelse med viss service samt grönområden. Utbyggnadsområdet ligger delvis inom skyddsområde för grundvattentäkten *Stöpen* som är under utredning för utökning. Att ta i anspråk ett område som omfattas av ett skyddsområde för vattentäkt, och som dessutom är en prioriterad vattenförekomst bedöms medföra negativa effekter för kommunens vattenförsörjning. Även om täktens tillhörande föreskrifter beaktas och följs, och andra skyddsåtgärder vidtas, bedöms det ändå finnas risk för att negativa effekter uppstår i form av sänkt grundvattennivå och föroreningar. Vatten är en resurs, och kommunen behöver värna och prioritera de täkter som finns, speciellt när det i dagsläget förs diskussioner gällande generellt minskade grundvattennivåer. Ett utbyggnadsområde i Stöpen, till förmån för dricksvattentäkten, bedöms medföra stora negativa effekter, inte bara för aspekten *Vatten*, utan även för hushållning med naturresurser samt kommunens möjligheter att skapa ett långsiktigt, hållbart och robust samhälle.

I översiktsplanen föreslås en ny begravningsplats nära Ösan. Miljöbalken definierar vatten som avvattnar en begravningsplats som avloppsvatten och utsläpp av detta vatten är därmed en miljöfarlig verksamhet. Avsänkning av en grundvattenyta på en begravningsplats är däremot att betrakta som vattenverksamhet och tillstånd kan krävas. Hur dag- och dränvatten från förslaget område ska tas om hand, för att inte påverka Ösan, är en viktig fråga att ta med i det fortsatta arbetet och i efterföljande utredningar. De flesta

moderna begravningsplatser har idag separerade dag- och dränvattenledningarna med olika ledningsnät.

Konsekvenser av nollalternativet

I nollalternativet pekade inte möjliga områden för fördröjnings- och dagvattendammar ut på mark- och vattenanvändningskartan, vilket medför att konflikter kan uppstå vid eventuella exploateringar. Negativa effekter bedöms uppstå.

För övrigt har nollalternativet samma resonemang kring miljökvalitetsnormerna som föreliggande översiktsplaneförslag.

Sammanfattande bedömning

Översiktsplanens inriktning att ta med miljökvalitetsnormerna tidigt i planeringen, att avsätta mark för lokalt omhändertagande av dagvatten, att bevara grönområden och att arbeta med ett övergripande regionalt samarbete är åtgärder som bedöms innebära bättre förutsättningar att klara normerna.

Översiktsplanen säkerställer de befintliga större dagvattendammarna, samt viktiga strategiska ytor för tillfällig översvämning med dagvatten i samband med skyfall. Vidare pekade även ett antal platser för framtida dagvattenanläggningar ut, samt ytor och stråk för hantering av vatten vid händelse av skyfall. Även grönområden, samt grönstråk säkerställs. Samtliga av dessa åtgärder utgör fördröjningsmagasin, och säkerställer både flöden och rening av förorenat dagvatten. Genom att rena dagvatten kan föroreningsbelastningen på recipienter minskas, och medför positiva konsekvenser för vattenkvaliteten samt medverkar till att miljökvalitetsnormerna för vatten kan uppnås.

Negativa effekter bedöms uppstå för grundvattentäkten Stöpen av det utbyggnadsområde som översiktsplanen föreslår som ligger inom skyddsområdet för vattentäkten. Kommunen bör överväga att ta bort utbyggnadsområdet.

Sammanfattningsvis bedöms översiktsplanen medföra *måttliga positiva konsekvenser* för aspekten.

Nollalternativet saknar utpekade områden för fördröjnings- och dagvattendammar. Nollalternativet bedöms sammantaget medföra *små negativa konsekvenser* för aspekten vatten.

Förslag till åtgärder samt fortsatt planarbete

- Kommunen bör överväga att ta bort det område för mångfunktionell bebyggelse, bostadsbebyggelse med viss service som föreslås i Stöpen till förmån för grundvattentäkten.

5.7 Hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt

Aspekten avgränsas till att bedöma påverkan på jordbruksmark.

Utgångspunkter och bedömningsgrunder

Miljöbalken (MB) innehåller bestämmelser om hushållning med mark och vatten. Det innebär att brukningsvärd jordbruksmark och skogsmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose *väsentliga* samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Konsekvenser av planförslaget

Sammantaget är planförslaget ambition att jordbruksmark ska värnas och fragmentering av jordbruksmark som försvårar ett rationellt jordbruk ska undvikas. De planeringsprinciper som anges i översiktsplanen medför goda möjligheter att värna om kommunens sammanhållna jordbrukslandskap.

Jordbruksmark som försvinner genom exploatering går inte att återställa. Den viktigaste strategin för att undvika byggnation på jordbruksmark är att komplettera i befintlig bebyggelse genom att bygga tätare och högre, men det går inte alltid att undvika att jordbruksmark tas i anspråk. Brukningsvärd jordbruksmark får endast tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen som inte är möjliga på annan plats (MB 3:4). Med brukningsvärd jordbruksmark menas mark som med hänsyn till läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar är lämpad för jordbruksproduktion. Jordbruksmarkens brukningsvärde ska bedömas ur ett långsiktigt perspektiv, eftersom det är en begränsad resurs med avgörande betydelse för att trygga livsmedelsförsörjningen i landet. Det saknas dock en tydlig och aktuell kartläggning av vilka markområden som kan anses vara brukningsvärd jordbruksmark. Därför behövs en bedömning i varje enskilt fall göras.

Väsentligt samhällsintresse

Översiktsplaneförslaget bedöms ha tagit hänsyn till vikten av att hushålla med jordbruksmark genom den planeringsinriktning som föreslås där tyngdpunkten för den framtida utvecklingen ska vara knuten till centralorten samt till kommunens övriga tätorter. Dock behöver en viss jordbruksmark ändå tas i anspråk för bebyggelse. Den ökning av antal invånare som utgör en målsättning i delregion Skaraborg innebär att tillväxt enbart genom komplettering inom befintliga strukturer, inte räcker till. Skövde kommun behöver växa både genom komplettering och genom att bebygga nya områden i anslutning till befintliga tätorter och samhällen.

I Skaraborgs delregionala utvecklingsstrategi (Skaraborgs kommunalförbund, 2022) finns mål på 300 000 invånare fram till år 2030. Skövde kommun har genom sitt program för mandatperioden ett mål på 75 000 invånare till 2040, vilket även det pekar i samma riktning. Om Skövde ska göra plats för den del som proportionerligt kan förväntas behöver kommunen möjliggöra såväl bostäder som service och arbetsplatser. Tillväxtarbetet är en del i att göra delregionen till en arbetsmarknadsregion och skapa en struktur i området som kan liknas vid en nätverksstad. Skövde behöver bära sin del av ökningen och övriga kommuner sin del. Det innebär att mark för tillväxt behöver finnas inom Skövde kommun, vilket bedöms utgöra ett väsentligt samhällsintresse på lokal och regional nivå.

Övergripande lokaliseringalternativ

I arbetet med att ta fram vilka ytor som är lämpliga för den kommande utvecklingen, utöver förtätning inom befintliga tätortsgränser, har många faktorer vägts in. Av naturliga skäl är befolkningsökningen som störst i centralorten, med de korta avstånd och den bekvämlighet som kommer med boende i staden. Utanför centralorten syns samma tendenser kopplat till övriga tätorter i kommunen, varför ytor för den kommande tillväxten pekas ut på dessa platser. På landsbygden är nytillskotten mer spridda, vilket gör det svårt att på övergripande nivå visa var den utvecklingen kan och bör ske. Det bör avgöras från fall till fall, utifrån respektive plats förutsättningar. I översiktsplanen anges ett antal riktlinjer för bebyggelseutveckling utanför planlagt område, som utgör ett bra underlag för bedömningen och medför en sammanhängande linje vid analysen.

Hållbar samhällsutveckling utgör en viktig faktor i valet av platser för kommande utveckling i kommunen. Att utgå från befintliga tätortsstrukturer innebär att nya invånare kan nyttja befintlig kollektivtrafik och samhällsservice, samtidigt som dessa individer bidrar till ytterligare underlag för de samma. Att nyttja befintlig infrastruktur innebär också lägre investering i ny infrastruktur, som annars kunnat bli aktuellt, vilket sparar resurser och råvaror.

Ställningstaganden kring ytor

För att bereda plats för en ökning av antalet bostäder i centralorten behövs yta. Runt tätorten finns begränsningar i form av riksintressen och naturvärden kopplat till bland annat Billingen. Även Försvarmaktens anläggningar och övningsområden begränsar antalet möjliga riktningar för staden att växa. Nio ytterligare områden i och omkring centralorten har granskats i arbetet, men valts bort, redovisning av dessa finns i bilaga 1. Områdena bedöms vara mindre lämpliga än de i översiktsplanens föreslagna utbyggnadsområden, då de i flera fall behövs för stadsnära idrott/friluftsliv, berörs av strandskydd, har höga naturvärden eller faller under riksintresse för totalförsvaret.

Störst andel jordbruksmark som berörs av översiktsplaneförslaget ligger i Skövde centralort, norr och öster om Trädgårdsstaden. Områdena ligger inom centralortens utbyggnadsriktning och är strategiskt viktiga för kommunens fortsatta tillväxt och utveckling ur ett hållbarhetsperspektiv, bland annat genom förtätning och högt utnyttjande av investeringar i stadens infrastruktur. Skövde kommun ska möta en hög befolkningsutveckling och har ett stort behov av att lösa efterfrågan på nybyggnation. För att kunna tillgodose ett väsentligt allmänt samhällsintresse bedöms det därför motiverat att ta i anspråk den jordbruksmark som ligger i direkt anslutning till befintlig bebyggelse. Sammanvägt bedöms inanspråktagandet av jordbruksmarken medföra minsta möjliga intrång på omkringliggande värden. På detta sätt kan de större sammanhängande jordbruksmarkerna på östra sidan av Ösan fortsätta att brukas.

På några platser handlar det om små ytor och mindre, ofta avskilda, skiften i direkt anslutning till befintlig bebyggelse. Dessa ligger i Hasselbacken, inom verksamhetsområdet Aspelund–Risatorp–Volvoområdena samt i ett LIS-område vid sjön Lången. I tätorterna Skultorp, Stöpen, Timmersdala, Igelstorp och Våring berörs något större skiften. Alla jordbruksmarkytor som föreslås för byggnation har strategiska lägen i direkt anslutning till befintlig bebyggelse. De ingår i områden som kommunen har prioriterat för en hållbar utveckling genom att bygga tätare genom kompletteringar och genom effektiv användning av befintlig infrastruktur.

I anslutning till fem av tätorterna finns ytterligare 11 områden utpekade, men som valts bort, se bilaga 1. Detta motiveras med att områdena antingen bedöms som olämpliga för bebyggelse i sin helhet, eller en kombination av höga naturvärden, strandskydd, riksintresse för totalförsvaret, hantering av skyfall, grundvattentäkt, jordbruksmark med mera. I Tidån och Lerdala är en del av jordbruksmarken planlagda i äldre detaljplaner som ännu inte har genomförts.

Inspråktagen areal

Av de totala 25 500 hektar jordbruksmark som finns inom kommunen är det 0,007% som planförslaget föreslår ska vara möjligt att bebygga. Tillkommande ytor som inte redan är planlagda beräknas till cirka 190 hektar.

Sammantagna bedömning av väsentligt samhällsintresse

Den sammantagna bedömningen är att den brukningsvärda jordbruksmark som föreslås tas i anspråk för exploatering i översiktsplaneförslaget bedöms kunna betrakta som ett väsentligt samhällsintresse enligt miljöbalkens 3 kap 4 §. Hänsyn och krav på beaktande av andra redovisade värden och intressen på andra markområden samt hänsyn till skäligen tekniska och ekonomiska insatser visar att det inte går att ta annan alternativ mark i anspråk på ett tillfredställande sätt.

Konsekvenser av nollalternativet

Nollalternativet bedöms medföra utveckling på jordbruksmark. Majoriteten av utvecklingen sker dock i närheten av befintlig bebyggelse. Enligt nollalternativet ska utveckling ske till viss del genom förtätning, vilket främst gäller i centralorten.

Några av de områden som i översiktsplaneförslaget berör större skiften av jordbruksmark, berörs även i nollalternativet.

Nollalternativet saknar planeringsprinciper och resonemang kring hushållning med resurser och motivering till ianspråktagande av jordbruksmark. Det finns en risk att värdefull jordbruksmark tas i anspråk samt att det uppstår fragmentering av jordbrukslandskapet. Risk finns för en okontrollerad spridning av bebyggelsen på landsbygden.

Sammanfattande bedömning

Planförslagets ambition är att jordbruksmark ska värnas och fragmentering av jordbruksmark som försvårar ett rationellt jordbruk ska undvikas. De planeringsprinciper som anges bedöms medföra goda möjligheter att värna om det sammanhållna jordbrukslandskapet.

Planförslaget medför ianspråktagande av jordbruksmark för bland annat bebyggelse. Dock utgörs exploateringen av kompletterande bebyggelse till orter, samt förtätning, vilket gör att annan större sammanhängande jordbruksmark kan kvarstå som exempelvis jordbruksmarkerna på östra sidan av Ösan. Fragmentering undviks, och de negativa effekterna minskas. Dock uppstår negativa effekter på den lokala livsmedelproduktionen, vilken bedöms som mycket begränsad.

Sett till kommunens yta och graden av bebyggelse bedöms planförslaget sammantaget medföra *obetydliga konsekvenser* för hushållning med naturresurser.

Nollalternativet bedöms medföra *måttliga negativa konsekvenser* för aspekten hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt eftersom ÖP2025 saknar resonemang och planeringsprinciper kring exploatering på jordbruksmark.

Förslag till åtgärder samt fortsatt planarbete

Inga åtgärder föreslås.

5.8 Människors hälsa

Aspekten avgränsas till att behandla påverkan på människors hälsa från buller samt luftföroreningar.

Utgångspunkter och bedömningsgrunder

Miljö kvalitetsnormer, MKN, för luft är antingen så kallade gränsvärdesnormer för föroreningsnivåer i utomhusluft som inte får överskridas. För trafikbuller vid bostäder gäller *Förordningen om trafikbuller (2015:216)*.

Konsekvenser av planförslaget

I översiktsplanen anges att tillkommande bebyggelse samt skolor och förskolor ska i första hand lokaliseras till lägen som inte är utsatta för buller eller dålig luftkvalitet. När det inte är möjligt ska planering och utformning ske för att skapa goda boendemiljöer. Inriktningen bidrar till att sannolikheten för att negativa konsekvenser ska uppstå från buller och föroreningar till luft är begränsad.

Luft

Översiktsplaneförslaget redovisar flera planeringsprinciper som är kopplade till luftkvalitet. Detta tillsammans med att kommunen utgör en landsbygdskommun samt att de i dagsläget uppmätta värden av luftföroreningar är långt under miljö kvalitetsnormerna, ger goda förutsättningar för att miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft inte ska överskridas.

Föreslagna utbyggnadsområden bedöms inte alstra en trafikökning så att det finns risk för att gränsvärdena för MKN för utomhusluft ska överskridas. Detta med undantag av de centrala delarna av Skövde samt Norrmalm, där luftkvaliteten på sikt skulle kunna överskrida gränsvärdena på grund av sitt täta gaturum. Det är främst MKN för kväveoxider och partiklar som kan behöva hanteras. Planeringsprincipen om att exploatering som föreslås nära vägar med hög trafikintensitet, bör utredas i detaljplaneskedet för att säkerställa att god luftkvalitet, begränsar den negativa påverkan.

Teknisk utveckling av fordonen tillsammans med högre andel elbilar och förändrade fordonsbränslen medför successivt minskade avgasutsläpp, bland annat av kvävedioxid. Detta gäller dock inte för partiklar, PM10, som framför allt uppstår av det vägslitage som trafiken medför och i synnerhet om bilar med dubbdäck kör på torrt väglag. Den tekniska utvecklingen medför sannolikt att kvävedioxidhalterna blir lägre år 2040 jämfört med idag.

I översiktsplaneförslaget anges att målet är att cyklandet ska öka i Skövde kommun, och att cykeln ska vara ett naturligt val vid vardagsresor av olika slag. Kommunen har en *Cykelstrategi* samt en *Cykelplan*, och det är dessa publikationer som fastslår övergripande strategier för att få fler att cykla, och

som översiktsplaneförslaget följer. Målet är att utveckla ett huvudcykelvägnät för att stadsdelarna i Skövde centralort ska knytas ihop. Stråket är ett prioriterat stråk, vilket bland annat innebär bland annat att framkomligheten för cykeltrafiken prioriteras över biltrafiken i korsningspunkter. Vidare anges ett antal viktiga länkar ut för att knyta samman centralorten med tätorterna. Översiktsplanen bedöms bidra till att minska de biltransporter som är kortare än cirka tre kilometer, vilket idag uppgår till hälften av bilresorna i Skövde kommun. För de resor som är mer än tre kilometer, bedöms bilen fortsatt vara det dominerande färd sättet. Översiktsplanen bedöms bidra till att uppnå målet med att fler invånare ska cykla, samt medföra positiva effekter för människors hälsa.

Buller

Då befolkningen i Skövde kommun antas öka i framtiden, kommer sannolikt även trafiken samt dess bullerpåverkan att öka. Den framtida trafikökningen från de utpekade utbyggnadsområdena är inte beräknad, men bullerpåverkan från den nya bebyggelsen bedöms vara begränsad. Risk finns för att den bebyggelse som föreslås nära trafikerade vägar kan påverkas negativt. För vissa utbyggnadsområden för bebyggelse finns planeringsprinciper om att hänsyn ska tas till buller. Åtgärder bedöms kunna genomföras och säkerställas i kommande detaljplaner, varför ingen negativ påverkan bedöms uppstå.

De föreslagna verksamhetsområdena kan leda till viss ökad bullerpåverkan. Hur stor påverkan blir beror i slutändan på vilken typ av verksamhet som tillkommer. Påverkan från enskilda störande verksamheter kan regleras genom miljötillstånd.

Som utgångspunkt vid lokaliseringen av nya bebyggelseområden, har kommunen prioriterat lägen i nära anslutning till kommunikationer, infrastruktur och service, samt en satsning på kollektivtrafik och gång- och cykelvägnät. Genom att stärka möjligheterna till att åka kollektivt samt öka möjligheten för att gå eller cykla, kan påverkan från kortare bilresor inom kommunen minska. Dock beror potentialen av att minska biltrafiken påverkan bland annat på hur transportbehovet, kollektivtrafiken och elektrifieringen av fordonsflottan, samt dess infrastruktur, utvecklas. Hur trafikmängderna kommer att utvecklas fram till år 2040 är inte känt.

Konsekvenser av nollalternativet

Nollalternativet bedöms medföra till viss del en mer tydlighet kopplat till buller eftersom det bland annat finns riktvärden och ett resonemang kring buller, men planeringsprinciper saknas för kommande planeringen. Nollalternativet saknar också planeringsprinciper kopplat till luftkvalitet.

Sammanfattande bedömning

Som utgångspunkt vid lokaliseringen av nya bebyggelseområden, har kommunen prioriterat lägen i nära anslutning till kommunikationer, infrastruktur och service, samt en satsning på kollektivtrafik och gång- och cykelvägnät. Genom att stärka möjligheterna till att åka kollektivt samt öka möjligheten för att gå eller cykla, kan påverkan från kortare bilresor inom kommunen begränsas.

Den framtida trafikökningen från de utpekade utbyggnadsområdena i översiktsplaneförslaget bedöms vara begränsad. Vid behov kan åtgärder genomföras och fastställas i kommande detaljplaner.

Sammantaget bedöms översiktsplaneförslaget medföra *små positiva konsekvenser* för aspekten människors hälsa.

Nollalternativet bedöms *inte medföra några konsekvenser* för aspekten, då planeringsprinciper saknas kopplat till kommande planering.

Förslag till åtgärder samt fortsatt planarbete

Inga åtgärder föreslås.

5.9 Risk och säkerhet

Aspekten är avgränsad till risker kopplade till farligt gods och förorenade områden. Risker i samband med klimatförändringar, bedöms i avsnitt 5.10 Klimatanpassning.

Utgångspunkter och bedömningsgrunder

Enligt Trafikverket bör ny bebyggelse inte tillåtas inom ett område på 30 meter från järnvägen, (räknat från spårmittpå på närmaste spår). Verksamhet som inte är störningskänslig och där människor endast tillfälligtvis vistas, till exempel parkering, garage och förråd, kan dock finnas inom 30 meter från spårmittpå.

Enligt plan- och bygglagen 2 kap 5 § ska risker för människors hälsa och säkerhet beaktas i all planering.

Konsekvenser av planförslaget

Flertalet av kommunens utbyggnadsområden är lokaliserade i anslutning till primära och eller sekundära transportleder för farligt gods. Följande större nya utbyggnadsområden ligger intill transportled för farligt gods, vilket måste hanteras i det fortsatta planarbetet; Södra Ryd, Norra Trädgårdsstaden, Stöpen, Tidån, Väring, Aspelund–Risatorp–Volvoområdena, Norra Ryd, Hasslum och Mejselvägen, Stallsiken samt Trafikplats Skultorp; väg 26.

Översiktsplaneförslaget lyfter ett flertal planeringsprinciper som gör att riskerna beaktas. Inom de områden där risker till farligt gods kan medföra negativa konsekvenser måste dessa utredas i kommande detaljplaner för att bedöma huruvida risken kan antas vara acceptabel eller inte.

Vid en förändrad markanvändning behöver hänsyn tas till potentiella föroreningar inom området. Flertalet av de utbyggnadsområden som föreslås i planförslaget är lokaliserade på skogs- eller jordbruksmark, vilket medför att risken för konflikt med markföroreningar är begränsad. Enligt översiktsplaneförslaget ska hänsyn tas till potentiella markföroreningar inom aktuellt område. Databasen EBH-stödet kan användas som vägledning. I översiktsplanen anges även planeringsprincipen av att vid beräkning av platsspecifika riktvärden ska lokal bakgrundhalt för Skövde användas samt Naturvårdsverkets beräkningsmodell för platsspecifika riktvärden.

Miljönämnden, Miljösamverkan Östra Skaraborg, har en handlingsplan för arbetet med förorenade områden som innebär att potentiellt förorenade områden ska riskklassas, undersökas och åtgärdas. Skövde ansvarar för de förorenade områden som finns inom sin kommun, och utreder lämpliga och möjliga åtgärder för att reducera riskerna. För kommunala nedlagda deponier riskklass 2 arbetar kommunen (2024) med att göra en prioriteringslista som stöd för strategisk undersökning och planering. Arbeta med sanering och sluttäckning av den gamla deponin Risängen pågår (2024).

Alunskiffer är naturligt förekommande i Skövdeområdet och användes tidigare för att bränna kalk. Vid kalkframställningen bildas även rödfyr som är en skifferaska. Rödfyr liknar vittrat gruvavfall och innehåller vanligtvis förhöjda halter av arsenik, uran, vanadin och molybden. Rödfyr liksom ursprungsmaterialet alunskiffer innehåller höga metallhalter och avger både radon och gammastrålning. Genom kontakt med syre vittrar sulfidmineralerna och ett surt och metallhaltigt lakvatten uppstår som kan påverka omgivningen. I översiktsplanen anges planeringsprincipen att länsstyrelsens vägledning *Rödfyr – vägledning vid hantering och användning* ska följas. År 2010 tog Skövde kommun fram riktlinjer för områden utfyllda med gjuterisand (sotsand). Miljönämnden Östra Skaraborg tog fram en uppdaterad version av riktlinjerna, beslutad år 2014. Enligt översiktsplanen ska framtagna riktlinjer samt vägledning på MÖS webb följas. Ställningstagandena bedöms medföra givna planeringsprinciper för vad som gäller, och konflikter undviks.

Konsekvenser av nollalternativet

Kopplat till farligt gods och förorenad mark har nollalternativet samma planeringsprinciper som planförslaget, varför bedömningen av konsekvenserna är samma som för översiktsplaneförslaget.

Sammanfattande bedömning

Planförslaget samt nollalternativet uppmärksammar ett antal risker gällande farligt gods och förorenad mark som behöver hanteras i den planerade utvecklingen i kommunen. Översiktsplanen anger ett antal planeringsprinciper som medför att riskerna begränsas och blir *acceptabla* med rätt åtgärder.

Sammantaget bedöms översiktsplanen och nollalternativet medföra *obetydliga konsekvenser*.

Förslag till åtgärder samt fortsatt planarbete

Inom de områden där risker till farligt gods kan medföra negativa konsekvenser måste dessa utredas i kommande detaljplaner för att bedöma huruvida risken kan antas vara acceptabel eller inte.

5.10 Klimatanpassning

Aspekten avgränsas till att bedöma översiktsplanens påverkan från klimatet utifrån risker av ras och skred, översvämningar samt värmebölja.

Utgångspunkter och bedömningsgrunder

Sverige har tagit fram en nationell strategi för klimatanpassning (prop. 2017/18:163) som syftar till att förbättra kommunernas förberedelser för ett förändrat klimat. Propositionen medför krav på att kommunerna i översiktsplanen ska *”ge sin syn på risken för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra” (Regeringen, 2017).*

Enligt plan- och bygglagen 2 kap 5 § ska risker för människors hälsa och säkerhet beaktas i all planering. All planläggning ska även ta hänsyn till klimataspekter, där klimatanpassning ingår.

Konsekvenser av planförslaget

Översiktsplaneförslagets mål är att anpassa Skövde kommun till ett framtida klimat. Kommunen har prioriterat och arbetat med översvämningensrisken vid skyfall, bland annat genom att ta fram en skyfallskartering i syfte av att identifiera risken för att samhällsviktiga verksamheter påverkas vid skyfall, samt att använda sig av *Riktlinjer för dagvattenhantering i planprocessen*.

Översiktsplanen anger generella planeringsprinciper gällande klimat, vilka visar på att kommunens klimatanpassningsarbete fortsatt är prioriterat, med fokus på att identifiera klimatrelaterade risker och sårbarheter samt med målet att minimera dessa.

Översiktsplaneförslaget föreslår ett flertal planeringsprinciper samt åtgärder för att arbeta strategiskt med klimatfrågor och bland annat minska risken för översvämning både från skyfall och havsnivåhöjning. Flera ytor, stråk, dagvattendammar samt grönområden har säkerställts på markanvändningskartan som kan hantera de ökade vattenmängderna vid exempelvis skyfall. Kommunen anger också att en klimatanpassningsplan ska tas fram för att säkra att kommunen är rustad att möta de nuvarande klimatförändringarna och oundvikliga framtida klimatförändringar. I detaljplaner/planprogram ska det säkerställas att tillräcklig mark finns för hantering av dagvatten och skyfall.

Skövde kommun arbetar med klimatfrågor kontinuerligt. Kommunen avser att ta fram strukturplaner för skyfallshantering tas fram för Skövde tätorts stadsdelar samt för Skultorp med utgångspunkt i befintliga delavrinningsområden. Strukturplanerna ska identifiera sårbar befintlig bebyggelse och samhällsviktig verksamhet. I strukturplanerna ska det även identifieras var temporära översvämningar kan tillåtas, var skyfallsleder ska säkerställas samt hur skyfallsflöden behöver styras för att minska riskerna för befintlig bebyggelse samt säkerställa att ny planerad bebyggelse samt dess funktion inte riskerar att skadas eller orsaka skada i samband med skyfall. Arbetet ska ske i dialog med berörda aktörer för att på ett samhällsekonomiskt hållbart sätt minska riskerna för samt konsekvenserna av skyfallsrelaterade översvämningar genom olika typer av åtgärder. Sammantaget bedöms kommunens arbete med klimatfrågor bidra till att skapa ett robust och ett långsiktigt hållbart samhälle utifrån klimatförändringarna.

I Skövde kommun finns ett mindre antal vattendrag som skulle kunna översvämmas och leda till skador på personer och egendom. Exempel på vattendrag är Tidån, Lången och Ösan. Medvetenheten om översvämningensriskerna har inneburit att kommunen i samband med exploateringar tar särskild hänsyn inom de utpekade riskområdena. Kommunen har även representanter i Tidans vattenförbund och Tidans vattenråd. Dessa grupper bedriver vattenvårdande åtgärder och samverkan mellan aktörer inom Tidans avrinningsområde.

Kommunen har tagit fram en skyfallskartering i syfte att se risken för att samhällsviktiga verksamheter påverkas vid skyfall. I dagsläget finns inga större risker för att verksamheter direkt påverkas. Dock finns ett antal viadukter i kommunen som vid skyfall kan vattenfyllas med begränsningar i framkomlighet som följd. I och med det föreligger risk att olika verksamheter påverkas då tillgängligheten i transportvägar begränsas. Utpekade större ytor för ny bebyggelse bedöms inte ligga inom riskområden för översvämning. Ytor i närheten av vattendraget Ösan ligger betydligt högre än vattenytan och bedömningen är att ingen risk för översvämning förekommer.

Inga negativa effekter bedöms uppstå avseende ras och skred då det förutsätts att kommunen hanterar riskerna i kommande planprocess genom exempelvis geotekniska undersökningar, samt anpassa bebyggelse efter rådande geotekniska förutsättningar. För områden utanför planlagda områden, anges att markens stabilitet alltid ska bedömas i detaljplaner och i lovärenden.

Skövde kommun har tagit fram en värmekartläggning över Skövde centralort. Påverkan av värme är som störst i de centrala delarna av staden, men avtar ju längre ut som man kommer i takt med att bebyggelsens täthet avtar. För att hantera värmeböljor anges planeringsprincipen att ekosystemtjänster som mildrar effekterna av klimatförändringarna ska användas, exempelvis kan träd planteras som ger skugga, samt lä vid hårda vindar. Stadens trädbestånd ska så långt möjligt bevaras och utvecklas. Inga negativa effekter avses uppstå avseende värme, då det förutsätts att kommunen hanterar det i kommande planering.

Konsekvenser av nollalternativet

Nollalternativet medför att den kommunala planeringen blir mindre styrd och att det i värsta fall finns risk för att klimatrelaterade risker uppkommer.

Kopplat till skredrisk har nollalternativet viss styrning. Planeringsprinciper och resonemang till översvämning och klimatanpassning på en generell nivå saknas helt.

Sammanfattande bedömning

Översiktsplaneförslaget föreslår ett flertal planeringsprinciper samt åtgärder för att arbeta strategiskt med klimatfrågor och minska risken för översvämning både från skyfall och havsnivåhöjning. Flera ytor, stråk, dagvattendammar samt grönområden har säkerställts på markanvändningskartan som kan hantera de ökade vattenmängderna. Kommunen anger också att en klimatanpassningsplan ska tas fram. Översiktsplanen bedöms bidra till att kommunen skapar ett robust och ett långsiktigt hållbart samhälle utifrån klimatförändringarna. Sammantaget bedöms översiktsplaneförslaget medföra *stora positiva konsekvenser* för aspekten klimatanpassning.

Nollalternativet bedöms medföra *måttliga negativa konsekvenser* för aspekten klimatanpassning på grund av avsaknaden av planeringsprinciper.

Förslag till åtgärder samt fortsatt planarbete

- I den klimatanpassningsplan som kommunen avser ta fram, bör denna inkludera rekommendationer om lägsta grundläggningsnivå, kopplingar till åtgärdsplan för dagvattenhantering, strategier för ras och skredrisk samt gröstrukturen med ekosystemtjänsten reglering och fördröjning av dagvatten.

5.11 Klimatpåverkan

Aspekten avgränsas till att bedöma översiktsplanens möjligheter till ett klimatsmart resande, tillgång på förnyelsebar energi samt möjligheten att utveckla denna.

Utgångspunkter och bedömningsgrunder

Klimatlagen trädde i kraft i svensk lag 1 januari år 2018. Den binder regeringen vid att föra en politik för att Sveriges nettoutsläpp av växthusgaser senast år 2045 ska vara noll. Skövde har en energi- och klimatplan (beslutades av Kommunfullmäktige i september år 2021) som gäller fram till år 2030. I planen anges kommunens mål för en minskad klimatpåverkan, och ett antal mål anges som är kopplade till den fysiska planeringen.

Skövdes koldioxidbudget utgår från samma antaganden som Västra Götalands läns motsvarighet, *Koldioxidbudget 2022*. En koldioxidbudget är ett verktyg som beskriver det utrymme av koldioxidutsläpp som vi behöver hålla oss inom för att inte överstiga 1,5 grader i global medeltemperaturhöjning.

I Skövdes koldioxidbudget exkluderas så kallade nationella anläggningar, exempelvis Heidelbergs fabrik i Skövde. De hanteras i stället på nationell nivå eftersom dessa utsläppskällor inte anses kunna påverkas lokalt. Koldioxidbudgeten för Västra Götalands län, och i förlängningen även Skövde, har blivit större i den senaste versionen. Det beror främst på att ett antal oljerika länder nu klassas som industriländer i stället för utvecklingsländer. Industriländer förväntas ta ett större ansvar för att minska sina utsläpp. När dessa länder blir fler finns det också fler som delar på den större potten.

Den budgeterade utsläppsminskningen har gått ned, från 17,5 procent per år till 12 procent per år. Det krävs dock fortfarande en stor minskning varje år för att koldioxidbudgeten ska efterlevas. Om utsläppen fortsätter som vanligt fram till 2027 krävs i stället en årlig minskning med 25 procent för att klara den totala budgeten. Om utsläppen fortsätter som vanligt ända fram till 2030 är hela koldioxidbudgeten spenderad och inget utsläppsutrymme kvarstår för perioden 2030–2045.

Konsekvenser av planförslaget

Energianvändningen i Sverige har minskat något under de senaste åren. Naturvårdsverket konstaterar dock i uppföljningen av det nationella miljömålet *Begränsad klimatpåverkan* att målet inte kommer att nås med befintliga och beslutade styrmedel. Halterna av växthusgaser i atmosfären ökar. För att hålla den globala temperaturökningen så långt under två grader som möjligt och minska risken för farlig klimatpåverkan behöver de globala utsläppen på sikt nå

ned kring noll. För att klara denna stora omställning krävs både samhällsförändringar och teknikutveckling.

I Sverige fortsätter de klimatpåverkande utsläppen att minska. Däremot är utsläppen som svensk konsumtion orsakar i Sverige och andra länder totalt sett oförändrade. En av de största utmaningarna står transporterna för. Under de senaste åren har utsläppen från vägtrafik enligt Naturvårdsverket minskat något (www.naturvardsverket.se). Effektivare fordon och framför allt en ökad användning av biodrivmedel är de viktigaste förklaringarna. För att skapa en fossiloberoende fordonsflotta år 2030 behöver dock styrmedel och åtgärder skärpas.

Utgångspunkten för Skövde kommuns planering är att tyngdpunkten för den framtida utvecklingen ska vara knuten till centralorten samt till kommunens övriga tätorter. I översiktsplaneförslaget är föreslagna utbyggnadsområden för bostäder, verksamheter etcetera lokaliserade relativt centralt, samt längs kollektivtrafikens stråk, vilket ger goda förutsättningar för en lättillgänglig och effektiv kollektivtrafik och förutsättningar att begränsa utsläpp av växthusgaser. Även en utveckling mot en blandning av funktioner så som service, arbetsplatser och bostäder i de olika områdena innebär att förutsättningar skapas för att vardagliga ärenden kan utföras till fots eller med cykel. Inriktningen bedöms vara i linje med det nationella målet om noll nettoutsläpp av växthusgaser till år 2045, samt är i linje med kommunens antagna energi- och klimatplan.

Samtidigt anger översiktsplanen att bilen fortsatt ska vara viktig, detta indirekt genom att framtida sträckningar av nya vägkopplingar mellan väg 26 och väg 200 föreslås. De nya vägarna ska användas både av den lokala trafiken och binda samman delar av kommunen med varandra, samt av nationell och regional trafik som ska passera Skövde. De planerade vägkopplingarna motverkar både klimatmålet samt kommunens energi- och klimatplan, och har en målkonflikt med kommunens utgångspunkt för kommunens planering, det vill säga tillskapa en högre marknadsandel för kollektivtrafiken. Dock handlar de nya vägkopplingarna om att i första hand koppla samman Locketorp med väg 26, då satsningen inom verksamhetsområdet är inriktad på att skapa en fossil oberoende fordonsflotta, vilket är i linje med klimatmålen.

Stambanan har i dag en kapacitetsbrist vilket hämmar den mellankommunala utvecklingen i stråket. Genom hela kommunen föreslår översiktsplanen ett bebyggelsefritt område på 45 meter på ömse sidor längs Västra stambanan för ytterligare spår. Ett ytterligare spår skulle möjliggöra ökad tillgänglighet genom en kraftig utökning av tågtrafiken samt skapa ett mer robust system vilket är positivt både för godstrafik, pendling och andra resor.

I översiktsplaneförslaget föreslås ett antal verksamhetsområden som alstrar tung trafik. Detta medför en ökning av transporter, samt ökade luftutsläpp. Planförslaget medger dock ett markreservat för ett nytt industrispår i norra

delen av Skövde centralort. Syftet med reservatet är att skapa en järnvägsanslutning till verksamhetsområdet Locketorp, och öka möjligheterna till transporter på järnväg. På sikt leder detta till färre transporter på väg, vilket är positivt ur klimatsynpunkt. För större delen av Locketorp finns en detaljplan (laga kraft 2024).

Ett nytt industrispår förutsätter dock åtgärder vid Västra stambanan, bland annat i form av en överlämningsbangård samt nya spårväxlar. Detta skapar förutsättningar för en pendelstation vid Södra Ryd samt en kombiterminal. En ny kombiterminal är positivt för hela regionen, då den ökar möjligheterna för transporter av gods på tåg. En pendeltågsstation, skapar också förutsättningar för att åka kollektivt regionalt. I översiktsplanen anges också ett markreservat för att bygga ut Västra stambanan, vilket också ger positiva effekter. Sammantaget medför översiktsplanens föreslagna åtgärder för järnvägsnätet att trafik på väg minskar, vilket ger positiva effekter i form av minskade utsläpp av växthusgaser och minskade bullernivåer.

Vid planering av nya områden ska tillgänglighet till kollektivtrafik beaktas. Målsättningen är att det ska vara högst 400 meter till närmsta hållplats ifrån bebyggelsen, vilket medför att fler invånare får tillgänglighet och möjlighet att åka kollektivt.

I översiktsplaneförslaget anges att pendelparkeringar ska anläggas vid attraktiva knutpunkter. Särskilt viktiga lokaliseringar för pendelparkeringar finns markerade på utvecklingsinriktningskartan, vilket säkerställer och tydliggör kommunens starka målsättning om kollektivtrafikens viktiga roll för att minska klimatpåverkan.

I översiktsplaneförslaget anges att målet är att cyklandet ska öka i Skövde kommun, och att cykeln ska vara ett naturligt val vid vardagsresor av olika slag. Kommunen har en *Cykelstrategi* samt en *Cykelplan*, och det är dessa publikationer som fastslår övergripande strategier för att få fler att cykla, och som översiktsplaneförslaget följer. Målet är att utveckla ett huvudcykelvägnät för att stadsdelarna i Skövde centralort ska knytas ihop. Stråket är ett prioriterat stråk, vilket bland annat innebär bland annat att framkomligheten för cykeltrafiken prioriteras över biltrafiken i korsningspunkter. Vidare anges ett antal viktiga länkar ut för att knyta samman centralorten med övriga tätorter. Översiktsplanen bedöms bidra till att minska de biltransporter som är kortare än cirka tre kilometer, vilket idag uppgår till hälften av bilresorna i Skövde kommun. För de resor som är mer än tre kilometer, bedöms bilen fortsatt vara det dominerande färdmedlet. Översiktsplanen bedöms bidra till att klimatpåverkan från transporter minskar, och medföra positiva effekter för aspekten.

Skogsmark är en stor koldioxidsänka och hjälper till att nå målet om begränsad klimatpåverkan. När skog avverkas permanent försvinner också skogens ekosystemtjänst i form av att ta upp och binda kol genom fotosyntes. I översiktsplanen bibehålls stora skogsmarker, men ett realiserat industrispår med kombiterminal, utbyggnad av Västra stambanan, nya vägkopplingar mellan väg 26 och väg 200 och ny bebyggelse kan dock, beroende på lokalisering samt anpassningar, ta skogsmark i anspråk. Avskogning bidrar sammantaget till att kol frigörs och återförs tillbaka till atmosfären. Även våtmarker har en betydande förmåga att leverera viktiga ekosystemtjänster som att binda och lagra kol och är därför viktiga att inte exploatera. Lansspråktagandet av skogsmark minskar sammantaget kommunens kapacitet att bidra till arbetet med att lagra kol, förebygga klimatpåverkan och de klimatrelaterade följderna, vilket medför negativa effekter. Översiktsplanens planeringsprincip att kommunen i samband med planläggning och byggnation ska ta hänsyn till befintliga kolsänkor samt skapa förutsättningar för nya, medför att de negativa konsekvenserna begränsas.

Idag arbetar kommunen med ett flertal våtmarksprojekt, som i framtiden kommer att stimulera den biologiska mångfalden, minska klimatpåverkan och stärka arbetet med klimatanpassning. Inom Tidans vattenförbund tillsammans med LEVA-projektet⁹ har det gjorts utredningar om lämpliga våtmarkslägen i Tidans avrinningsområde. Flera våtmarksanläggningar är påbörjade och kommer att färdigställas de närmsta åren.

Genom att översiktsplanen pekar ut tre områden för energiproduktion genom vindkraft kan förnyelsebar energi stimuleras. Översiktsplanens planeringsprinciper för fjärrvärme bidrar också positivt till klimatomställningen.

Utbyggnad av infrastruktur och bebyggelse bidrar även till klimatpåverkan under byggskedet, exempelvis vid framställning av material och transporter från och till bygget. Översiktsplanen anger inriktningen att projekt som använder ett livscykelperspektiv bör prioriteras. Klimatneutralt byggande, egenproducerad el, ökad resurseffektivitet och mer klimatsmarta materialval så som byggnation i trä samt byggnation med återbrukade produkter och återvunnet material nämns som exempel. Att använda livscykelperspektiv vid uppförandet av nya byggnader är dock ett lagkrav sedan 1 januari år 2022 i och med det nya kravet på klimatdeklaration vid uppförandet av byggnader.

Konsekvenser av nollalternativet

Nollalternativet medför en utveckling av kommunen där lokala miljömål och ett livscykelperspektiv saknas, en utspridd bebyggelseutveckling och i

⁹ LEVA står för Lokalt engagemang för vatten och drivs av Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med Jordbruksverket, Lantbrukarnas riksförbund (LRF) och vattenmyndigheterna. Syftet med projektet är att minska övergödningen inom Tidans avrinningsområdes sjöar och vattendrag samt öka landskapets vattenhållande förmåga och buffringskapacitet.

ianspråktagande av skogsmark som fungerar som kolsänka. Vid en jämförelse med översiktsplaneförslaget saknar nollalternativet planeringsprinciper som främjar och prioriterar hållbara färdvägar. Planeringsprinciper om att bebyggelseutvecklingen ska ske i närheten av kollektivtrafik saknas. Nollalternativet bedöms medföra negativa effekter.

Sammanfattande bedömning

Sammanfattningsvis eftersträvar översiktsplanen ett minskat transportbehov genom utbyggnadsprinciperna. Samtidigt antas behovet öka något till följd av ökad befolkning i både centrala och perifera lägen.

Nya verksamhetsområden alstrar tung trafik, och föreslagna vägkopplingar mellan väg 26 och väg 200 ökar framkomlighet för trafik. Dock handlar de nya vägkopplingarna om att i första hand koppla samman Locketorp med väg 26, då satsningen inom verksamhetsområdet är inriktad på att skapa en fossil oberoende fordonsflotta.

Översiktsplanen ställningstaganden och planeringsprinciper bedöms ge goda förutsättningar för en minskad klimatpåverkan.

Sammanfattningsvis bedöms översiktsplaneförslaget medföra *måttliga positiva konsekvenser*.

Nollalternativet bedöms medföra *måttliga negativa konsekvenser*.

Förslag till åtgärder samt fortsatt planarbete

- Utöver fysiska åtgärder inom kommunen krävs även satsningar på attitydförändringar hos invånarna. En hållbar resandekultur behöver fortsatt stödjas och vidareutvecklas för att minska utsläpp av växthusgaser.
- Säkerställ, genom dialog med regionen, att utbudet av klimatvänliga resealternativ ökar i takt med invånarna.

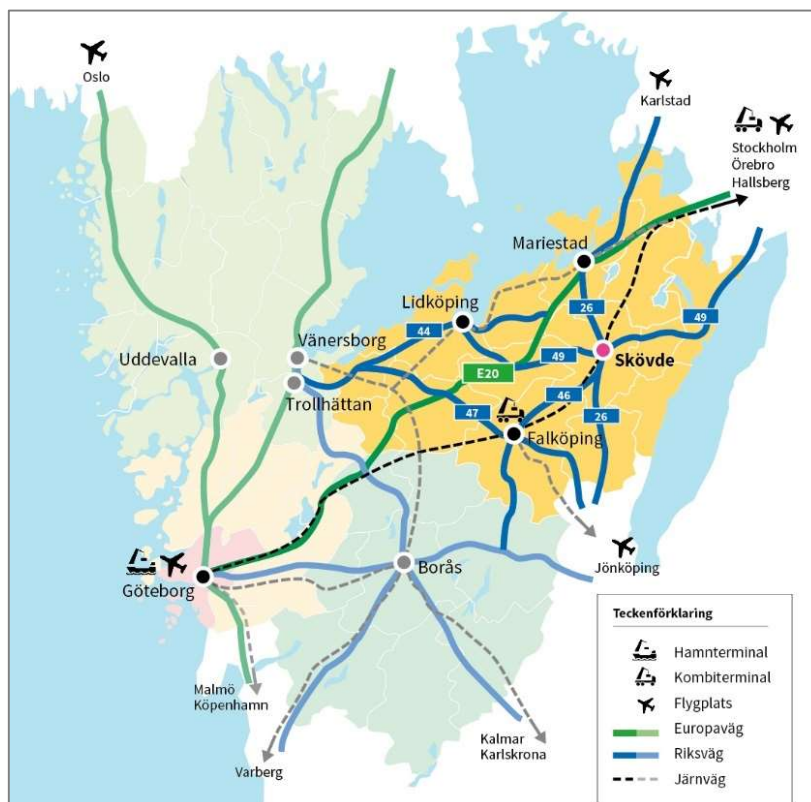
6 KONSEKVENSER FÖR SOCIAL HÅLLBARHET

6.1 Förutsättningar social hållbarhet

Skövde kommun har cirka 57 500 invånare (2022). Drygt 88 procent av befolkningen bor i någon av kommunens tio tätorter. Skövde centralort har drygt 40 000 invånare (2023), och de övriga tätorterna har tillsammans 10 600 invånare. Skövde kommuns andel barn under 14 år är lägre än motsvarande för riket. Andelen invånare i åldersgruppen 15 – 24 år samt 25 – 44 är högre i Skövde kommun jämfört med riket, medan åldersgruppen över 45 år är lägre jämfört med riket.

I Skövde kommun fanns det år 2022 mellan 29 300–30 000 bostäder. Nästan 60 procent är lägenheter i flerbostadshus och drygt 40 procent är småhus. Av Skövdes cirka 12 000 småhus finns drygt hälften på landsbygden och i övriga tätorter. Resten finns i Skövde centralort. Drygt 92 procent av lägenhetsbeståndet fanns i Skövde centralort, där drygt 70 procent av det totala antalet bostäder är flerbostadshus eller speciallägenheter.

Skövde kommun är väl sammankopplad med regionens övriga delar, både genom väg 26 och 49, samt Västra stambanan och Jönköpingsbanan, se figur 4.

Figur 4. Skövde kommun är väl sammankopplad med regionens övriga delar, både genom väg 26 och 49, samt Västra stambanan och Jönköpingsbanan.

Dock medför infrastrukturen tillsammans med befintliga verksamhetsområden fysiska barriärer som ger en separation mellan bostadsområden, grönområden, arbetsplatser samt en gräns mellan olika befolkningsgrupper. I kommunen förekommer också bostadsområden, vilka är byggda som enskilda enklaver med få kopplingar till omkringliggande områden vilket försvårar integrationen.

I Skövde kommun mår invånarna generellt bra. Arbetslösheten i kommunen för personer mellan 18 och 64 år har sjunkit de senaste åren och fler personer har en högre utbildningsnivå. Medellivslängden för både män och kvinnor ligger i nivå med rikets. Dock finns det tydliga geografiska och sociala skillnader inom kommunen, bland annat vad gäller arbetslöshet samt andelen individer som uppburit ekonomiskt bistånd och ökning av utbetalt ekonomiskt bistånd.

Gällande segregation har Skövde kommun i stort sett goda socioekonomiska förutsättningar. I kommunen sticker områden i de norra kommundelarna ut som mer socioekonomiskt blandade. Vad gäller trygghet, så visar resultaten i medborgarundersökningarna att invånarna känner sig relativt trygga och att kommuninvånarnas upplevelse av tryggheten i samhället är högre än motsvarande nivå för riket.

Idag är en stor del av servicen i Skövde kommun koncentrerad till Skövde centralort. Här finns bland annat skola, förskola, bibliotek, fritidsgård och livsmedelsbutiker. Vårdcentraler och äldreomsorg finns i huvudsak i centralortens västra delar, väster om Västra stambanan. Skolor och förskolor finns också i hela kommunen, främst kopplade till tätorterna. Här finns också andra grundläggande servicetjänster såsom livsmedelsbutik och vårdcentral eller distriktssköterskemottagning.

Kollektivtrafiken i Skövde kommun omfattas av stadsbussar och regional kollektivtrafik. Västra stambanan och Jönköpingsbanan passerar genom kommunen. Mellan Skövde centralort och övriga tätorter finns kollektivanslutningar. Gång- och cykelvägnätet inom Skövde centralort är väl utbyggt. I dagsläget saknas dock, med några undantag, separata gång- och cykelvägar mellan tätorterna i kommunen.

Inom kommunen finns idag många områden med höga naturvärden samt områden som väl lämpar sig för rekreation och friluftsliv. Här finns både större grönområden och mindre park- och grönytor som ligger inne i bostadsområdena. En stor del av Skövde kommuns natur- och rekreationsvärden är koncentrerade till de västra delarna av kommunen, bland annat till området Billingen samt området Klyftamon, vilket medför att boende i kommunens västra delar har bättre tillgänglighet till rekreationsområden, jämfört med de som bor i de östra delarna.

I Skövde centralort finns mycket grönska, och här har merparten av alla bostadsområden som mest cirka 300 meter till grönområde. Inom

verksamhetsområdena är tillgången till grönytor sämre. Skolorna i Skövde kommun har god tillgång till natur- och rekreationsområden, vilket främjar kontakt med naturen. Kommunen har också ett rikt utbud av anläggningar för idrott, fritid, motion, och rekreation, bland annat olika idrottsplatser, motionsspår samt ett flertal ridskolor och golfbanor.

6.2 Metod och bedömningskala

För att bedöma översiktsplanens påverkan på den sociala dimensionen har en målledd bedömning ansetts vara den lämpligaste. Vid en målledd bedömning utgörs bedömningsgrunderna av olika mål, och en bedömning görs huruvida översiktsplanen medverkar till måluppfyllelse. För att bedöma graden av måluppfyllelsen, används en fem-gradig skala, se tabell 4.

Tabell 4. Femgradig skala för bedömning av måluppfyllelse.

Måluppfyllelse	Förtydligande
Mycket god måluppfyllelse	Målet uppfylls helt
God måluppfyllelse	Målet uppfylls i hög grad
Viss måluppfyllelse	Målet uppfylls till viss del
Ingen måluppfyllelse	Planen påverkar inte måluppfyllelsen
Måluppfyllelse motverkas	Planen motverkar måluppfyllelsen

Den sociala dimensionen av konsekvensbedömningen syftar i första hand till att integrera sociala perspektiv och aspekter i planprocessen för att översiktsplanen ska utformas i linje med uppsatta övergripande sociala mål och social hållbarhet i stort. Integrerat i varje bedömning av respektive social aspekt beaktas ett barnperspektiv.

6.3 Närhet till service och hållbara transporter/vardagsliv

Aspekten avgränsas till att bedöma översiktsplanens påverkan på offentlig och kommersiell service samt kollektivtrafik. I aspekten ingår bedömning av tillgängligheten till viktiga målpunkter i vardagen.

Utgångspunkter och bedömningsgrunder

Folkhälsopolitiken syftar till att åstadkomma mer jämlika livsvillkor och därmed möjligheter för en jämlik hälsa. Aspekten bedöms utifrån nationellt folkhälsomål 5, *Boende och närmiljö*.

Planförslaget analyseras utifrån hur väl förslaget förväntas bidra till PBL 1 kap 1 § och 2 kap. 3 § p 2. samt om Boverkets rekommendationer för tillgänglighet till bostadsnära natur samt Boverkets planeringsprinciper i *Planera för rörelse!*¹⁰ efterföljs och inkluderas. Som grund för bedömningen inkluderas aspekter som målpunkter i vardagen i förhållande till hållbara resealternativ. Vidare är tillgång till en mångfald av platser viktigt för att skapa ett jämlikt och inkluderande stadsliv. Citylabs manual för certifiering av en stadsdels hållbarhet¹¹ infattar följande bedömningskriterier:

1. Av stadsdelens totala yta är minst 15 % offentlig friyta.
2. Minst 80 % av bostadsbyggnaderna och lokalbyggnaderna i stadsdelen uppfyller krav avseende innehåll och maxavstånd för olika platstyper.

Avseende serviceutbud anger Citylabs bedömningskriterier att *”Minst 80 % av bostadsbyggnaderna ska i stadsdelen ha tillgång till en basnivå av olika former av offentliga och kommersiella servicetyper inom angivet avstånd.”*

Konsekvenser av planförslaget

Hur den byggda miljön är utformad och strukturerad, påverkar och styr människors vardagsliv och levnadsvanor. När invånarantalet ökar, och kommunen växer, är det viktigt att tillgodose en variation av såväl service som en mångfald av offentliga platser och sociala rum på rimliga avstånd. I översiktsplanen anges att den grundläggande servicen ska öka inom kommunens tätorter. För att uppnå målet och öka tillgängligheten till service för kommunens invånare pekas ett flertal utvecklingsområden ut inom tätorterna som *bostadsbebyggelse med viss service*. Inom kategorin ingår områden som i huvudsak består av bostadsbebyggelse, men där en eller ett fåtal servicefunktioner kan förekomma. Med servicefunktion menas sådant som förskola, skola, vårdcentral, föreningslokal, handel med mera. Vidare anger översiktsplanen att tillgång till service i form av vård och skola tidigt ska uppmärksammas i planeringen, vilket är viktigt för att utveckla boendekvalitén i kommunen.

En utveckling av den kommunala servicen, möjliggör också förutsättningar för att skapa privat service i form av butiker, samt för regional service så som kollektivtrafik. Genom att stärka tätorternas utvecklingsmöjligheter med både bostäder och service, skapas goda förutsättningar för en livskraftig kommun. Även översiktsplaneförslagets planeringsprincip för handel som avser att bibehålla och utveckla existerande handelsområden, bedöms stödja en tillgänglig och levande kommun.

¹⁰ Planera för rörelse! – en vägledning om byggd miljö som stimulerar till fysisk aktivitet i vardagen, Boverket, 2013.

¹¹ Hållbarhetsindikatorer för stadsdelar, Sweden Green Building Council (SGBC)

För att få underlag till ökad service krävs dock en viss storlek på befolkning och arbetande i närområdet. Detta, samt det geografiska läget, ger olika förutsättningar för kommunens olika tätorter att utveckla service, framför allt när det gäller kommunal service såsom skola, fritids etcetera. Därför kommer de mindre tätorterna, samt landsbygden att fortsatt vara beroende av den kommunala service som finns i framför allt centralorten.

I översiktsplanen föreslås den nya bebyggelsen på landsbygden främst ske genom en anpassad komplettering av i befintliga orter/byar eller i utpekade strandnära lägen (så kallade LIS-områden). Detta är en positiv inriktning för att motverka en splittrad bebyggelsestruktur med långa avstånd till olika servicefunktioner.

Översiktsplaneförslagets utvecklingsinriktning behandlar också mötesplatser och vikten av levande och unika platser. Tätorternas offentliga platser och sociala rum belyses samt att det ska finnas kommunal service såsom bibliotek eller liknande kulturell mötesplats för olika åldrar, torgplats. Även samlande platser utomhus samt målpunkter för idrott eller fritid ska finnas. Den gällande fördjupade översiktsplanen (FÖP) för de centrala delarna av Skövde centralort har också ett stort fokus på en utveckling av mötesplatser. Här anges att torg och centrum fyller en viktig strukturerande funktion. Tillsammans med FÖP:en, bedöms översiktsplaneförslaget skapa goda möjligheter för mötesplatser och ett jämlikt och inkluderande stadsliv. I samband med att Skövde centralort utvecklas är det dock viktigt att se till behovet av offentliga rum i andra delar av staden utöver stadskärnan.

I översiktsplaneförslaget anges att ny bebyggelse ska ske på platser med närhet till kollektivtrafik samt längs kollektivtrafikstråk. Att placera huvuddelen av ny bebyggelse i kollektivtrafiknära lägen är en mycket bra förutsättning för att kunna skapa ett hållbart vardagsliv för kommunens invånare samt ger också underlag för att utöka kollektivtrafiken så att även kollektivt resande kan öka mellan tätorterna.

Enligt översiktsplanen är också målet att utveckla huvudcykelnätet och sammankoppla centralorten Skövde med övriga tätorter via cykelvägar. Inriktningen är positiv eftersom satsningar på att stärka cykeltrafiken gör det säkrare och attraktivare för fler att cykla till arbete, skola och andra målpunkter, vilket också är ett led i att skapa ett hållbart vardagsliv. Kommunens ambition tydliggörs i översiktsplaneförslaget där ett antal viktiga länkar pekas ut, tillsammans med ett prioriterat stråk för cykeltrafik i centralorten. Inriktningen är tydlig och bedöms skapa förutsättningar för ett hållbart och robust gång- och cykelvägnät, vilket bidrar till god målpuppfyllelse.

I översiktsplaneförslaget anges att bilen fortsatt kommer att ha en viktig roll i Skövde kommun. Kommunen presenterar samtidigt förslag på hur hållbart resande kan främjas. Exempel på detta är utbyggnad av laddinfrastruktur och

strategiskt placerade pendlingsparkeringar och cykelpooler i anknytning till kollektivtrafik, vilket kan underlätta kombinerade färd sätt där bilen enbart utgör en del av resan. Särskilt viktiga lokaliseringar för pendelparkeringar finns markerade på utvecklingsinriktningskartan. En prioritering av bilens framkomlighet kan motverka möjligheten till hållbara resor och transporter. Det är därför viktigt att det finns hållbara alternativ som fungerar i människors vardag och att bilen inte konkurrerar ut andra trafikslag som gynnar ett hållbart resande. För boende på landsbygden och för längre resor än tre kilometer bedöms bilen fortsatt utgöra det dominerande färd sättet.

Konsekvenser av nollalternativet

Nollalternativet medför en mer spridd bebyggelseutveckling i jämförelse med översiktsplaneförslaget, vilket riskerar att försvåra tillgänglighet till service, medföra svårigheter i att understödja existerande service samt svårigheter att skapa underlag för service och kollektivtrafik. Negativa effekter bedöms uppstå.

Både nollalternativet och översiktsplaneförslaget har liknande målsättningar gällande en utökad och effektiv kollektivtrafik, samt att ny bebyggelse bör byggas i anslutning till kollektivtrafikstråk. Nollalternativet anger emellertid mindre tydliga planeringsprinciper om hur planeringen ska främja hållbart resande i jämförelse med översiktsplaneförslaget, och planeringsprinciper gällande bebyggelseutveckling i kollektivtrafiknära lägen saknas.

Sammanfattande bedömning

Översiktsplaneförslaget bedöms medföra *en god måluppfyllelse*. Planförslaget har ett övergripande fokus på att främja hållbara resor och ett hållbart vardagsliv genom en ökad utveckling av tillgång till kollektivtrafik och utveckling av gång- och cykelvägnätet. Kommunen har målsättningen att knyta samman centralorten Skövde med övriga tätorter och viktiga länkar pekas ut i översiktsplanen tillsammans med ett prioriterat stråk för centralorten.

Översiktsplaneförslaget innehåller även planeringsprinciper som behandlar mötesplatser och vikten av levande och unika platser, vilket bidrar till att skapa möjligheter för ett inkluderande stadsliv.

Översiktsplanen anger att bilen fortsatt kommer att ha en framträdande roll, vilket medför risk för konkurrens mellan trafikslag och prioriteringar.

Nollalternativet bedöms medföra *en viss måluppfyllelse* på grund av att en mer spridd bebyggelseutveckling försvårar möjligheten till bra tillgång till offentlig och kommersiell service samt lägre mobilitetsmöjligheter. Nollalternativet behandlar offentliga platser och sociala rum och deras funktion, såsom torg och mötesplatser.

Förslag till åtgärder samt fortsatt planarbete

- Skövde kommun bör i den fortsatta planeringen analysera hur väl bostadsbebyggelsen har tillgång till en basnivå av olika offentliga och kommersiella servicetyper inom rekommenderade avstånd. Även innehåll och avstånd för olika mötesplatser i förhållande till bostadsbebyggelse och lokalbyggnader bör analyseras. Se förslagsvis Citylabs manual för certifiering av en stadsdels hållbarhet.
- Kommunen bör undersöka behov av flerkärnighet/mindre centrum kopplat till omvandlingen av handelsplatser/indutiområden till blandstad för att säkerställa och förstärka tillgång till service och mötesplatser.

6.4 Tillgång till grönområden med god kvalitet

Aspekten avgränsas till att bedöma översiktsplaneförslagets påverkan på tillgång till kommunens parker, grönområden och rekreativa miljöer, och därigenom bedöma hur väl översiktsplanen förväntas bidra till att bevara och utveckla trivsamma miljöer.

Utgångspunkter och bedömningsgrunder

Den största utgångspunkten för att bedöma planens påverkan på aspekten *Tillgång till grönområden med god kvalitet*, används nationellt folkhälsomål 5, *Boende och närmiljö*.

Regeringen beslutade i december år 2012 om tio mål för friluftslivspolitik¹². Målens utgångspunkter är att friluftslivet ska ge hälsa, naturförståelse och regional utveckling.

Barnkonventionens grundprincip om barnets bästa gäller bland annat den fysiska miljön och beslut om gestaltning av barns livsmiljöer. Här utgör bland annat Boverkets rekommendationer för friyta på skol- och förskolegårdar en utgångspunkt. Enligt dessa bör förskolegårdar inte understiga 40 m²/barn och skolgårdar bör inte understiga 30 m²/barn. Varje gård ska ha en totalyta om minst 3000 m².

Planförslaget analyseras utifrån hur väl förslaget förväntas bidra till PBL 1 kap 1 § och 2 kap. 3 § p 2 samt om Boverkets rekommendationer för tillgänglighet till bostadsnära natur samt Boverkets riktlinjer i *Planera för rörelse*¹³ efterföljs och inkluderas.

Planförslaget analyseras utifrån hur väl förslaget svarar mot 3-30-300-regeln, vilken har tagits fram för att avgöra hur mycket träd och grönska en stad behöver för att fungera väl.

¹² <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/friluftsliv/sveriges-friluftslivsmal>

¹³ Planera för rörelse – Så kan den byggda miljön stimulera till fysisk aktivitet i vardagen, Boverket 2013

Figur 5. Principen om 3-30-300 innebär att planering bör sträva mot att alla ska kunna se minst tre träd från sitt hem, att det ska vara en träd täckningsgrad på minst 30 procent i stadsdelen och att det ska vara max 300 meter till närmsta grönområde. Illustration: Boverket

Regeln anger att alla ska kunna se minst tre träd från sin bostad, skola och arbetsplats, varje stadsområde ska ha minst 30 procents så kallad krontäckningsgrad, och alla invånare ska ha maximalt 300 meter till ett grönområde.

Som bedömningsgrund utgör även närhet till olika typer av platser samt andelen offentlig friyta. De offentliga friytorna ska vara trygga, tillgängliga och tilltala olika grupper utifrån exempelvis ålder och kön. Riktvärdet är minst 15 % offentlig friyta i alla stadsdelar. Den byggda och naturliga miljön ska erbjuda trygga och tillgängliga platser och stråk, som är attraktivt utformade för att bidra till välbefinnande och sociala möten. Närhetsbestämmelser till olika typer av platser utgör här riktvärden.¹⁴ Platstyperna, dess innehåll och avståndet till dem ska säkerställa ett varierat utbud av platser i stadsdelen för olika målgrupper.

Konsekvenser av planförslaget

Grönstruktur bidrar generellt till ökat välbefinnande, och miljöns påverkan på människors hälsa är en viktig del i att skapa jämlika förutsättningar.

Översiktsplaneförslagets grundläggande ställningstagande *Ett grönskande Skövde* lyfter vikten av att människor har grönområden i sin direkta närhet ur ett folkhälsoperspektiv. Kommunen ska arbeta för att bevara och utveckla biologisk mångfald, möta invånarnas behov av att vara i naturen samt förvalta, vårda och vidareutveckla natur- och grönområden på ett sådant sätt att Skövdes karaktär bevaras och förstärks. Det anges även att parker och gröna offentliga rum i kommunen ska förädlas och tillgängliggöras samt utvecklas och utökas i samband med ökat användningstryck.

Planeringsprinciperna i översiktsplanen belyser att alla invånare ska ha maximalt 300 meter till närmsta grönområde. Detta ska vara utgångspunkten vid all framtida planering och utformning, samt att indikatormodellen för grönområde kan användas som stöd vid planering av platser för motion och rekreation. Indikatormodellen redovisar på ett tydligt sätt såväl avstånd som kvadratmeter

¹⁴ Citylab manual, Manual för certifiering av en stadsdels hållbarhet - Hållbarhetsindikatorer för stadsdelar, Sweden Green Building Council (SGBC).

per person och bedöms utgöra ett mycket bra verktyg. Detta svarar mot Boverkets rekommendationer, och ger positiva effekter. Sammantaget bidrar detta positivt till måluppfyllelse ur ett socialt hållbarhetsperspektiv.

Bebyggelseutveckling tar ny mark i anspråk. Kommunens inriktning med förtätning och bebyggelseutveckling i anslutning till redan existerande tätortorter, är därför gynnsamt då det minskar risken att områden med natur- och rekreationsvärden tas i anspråk. Även planeringsprincipen att ny bebyggelse i första hand ska tillkomma utan att minska ytan på parker och grönområden bidrar till måluppfyllelse för aspekten. Dock finns det risk för att befintliga motionsspår i Igelstorp samt i Vårsås kan påverkas av den planerade bebyggelsen. Kommunen är dock medveten om problematiken och behovet av en justerad sträckning ska uppmärksammas vid detaljplanering.

Vid förtätning är det särskilt viktigt att beakta kvalitet och tillgång till tillräcklig grönyta, så att inte grönstrukturer endast finns i form av exempelvis överblivna ytor eller grönstråk längs trafikleder. Att det finns bostadsnära angränsande naturområden och mindre grönytor insprängda i bebyggelsen har stor betydelse särskilt för de grupper som inte tar sig så lång sträcka på kort tid, exempelvis barn, funktionsnedsatta, äldre och sjuka. För att öka tillgången till attraktiva natur- och friluftsområden lyfter översiktsplaneförslaget vikten av att binda samman tätorternas bostadsområden med tätortsnära natur- och rekreationsområden, vilket konkretiseras tydligt genom utpekade grönstråk, och bidrar till måluppfyllelse. Planeringsprincipen att det är särskilt viktigt att skapa stråk mellan Norra Trädgårdsstaden och Södra Ryd genom Stadsskogen. Stråket binder ihop centralorten och bidrar även till positiva effekter för ekosystemtjänster samt att minska barriäreffekten.

Planeringsprincipen att utarbeta ett kompensationsystem för att hålla en balans mellan gröna ytor och hårdgjorda ytor, är ett bra verktyg för att säkerställa tillgången till närrekreation. Det är också viktigt att de som nyttjar de aktuella grönområdena inkluderas vid bedömning av vilka grönytor som är värdefulla, samt vad som utgör en kompensatorisk åtgärd. Kommunen har i dagsläget påbörjat arbetet med en sociotopkartering vilken bedöms utgöra ett bra verktyg för att ta tillvara rekreationsvärden i den fortsatta planeringen.

För planering av framtida platser för motion och rekreation anger översiktsplan att en fysisk plats för ändamålet bör finnas inom ett avstånd på en kilometer för att främja det dagliga användandet. Planförslaget lyfter även att det är viktigt att detta anpassas utefter olika grupper som har olika behov, exempelvis barn och äldre.

Enligt planeringsprinciperna ska bostadsområden utformas med god tillgång till idrott och utelek, med säkra gång och cykelvägar. Planeringsprinciperna för sport och fritid anger vidare att möjlighet till fysisk aktivitet, mötesplatser och rekreation behöver erbjudas i de boendes närområden, vilket skapar goda

förutsättningar för att utvecklingen i kommunen bevarar och stärker möjligheterna till trivsel och rekreation, vilket bidrar till god målpuppfyllelse.

Det är positivt att kommunen har ambitionen att ta fram en grönplan, och i samband med denna en sociotopkartering, då detta kan tydliggöra planerad utveckling för park och grönytor. Det är positivt att kommunen som planeringsprincip anger att planering i alla typer av planer bör ske enligt principen 3-30-300.

Konsekvenser av nollalternativet

Nollalternativet bedöms innebära en mer spridd bebyggelseutveckling, vilket riskerar att leda till att grönområden och grönstråk tas i anspråk och att rekreativvärden försvinner.

Nollalternativet innehåller tydliga planeringsprinciper kopplade till beaktande av grönstruktur samt att exploatering i grönområden i befintlig bebyggelse ska undvikas, vilka saknas i planförslaget. Såväl nollalternativet som planförslaget lyfter vikten av närhet till grönområden. Nollalternativet är dock svagare i jämförelse med planförslaget avseende gröna stråk samt tillgång till kvalitativa grönområden. Exempelvis saknas kvantitativa verktyg som indikatormodell för grönområde och 3-30-300 regeln. Nollalternativet saknar också planeringsprinciper för framtagande av sociotopkartering.

Nollalternativet bedöms medföra en viss till god målpuppfyllelse.

Sammanfattande bedömning

Sammantaget bedöms översiktsplaneförslaget medföra en *god målpuppfyllelse*, då planförslaget har ett tydligt fokus på grönområden och dess betydelse för allmänheten och den byggda miljön. Översiktsplaneförslaget innehåller också planeringsprinciper samt kvantitativa verktyg, som visar att kommunen prioriterar möjligheten till rekreation och grönstruktur, vilket bidrar till god målpuppfyllelse.

Översiktsplaneförslaget anger utpekade grönstråk vilket konkretiserar kommunens målsättningar kring att knyta samman bebyggelsen med tätortsnära natur- och rekreativområden. Kommunens ambition att ta fram en grönplan samt sociotopkartering bidrar ytterligare till målpuppfyllelse för aspekten.

Nollalternativet bedöms medföra en *viss till god målpuppfyllelse* då värden riskerar att försvinna då mer naturmark tas i anspråk samt att förutsättningarna för tillgång till grönområden kan bli svåra att säkerställa utan tydliga kvantitativa planeringsprinciper. Nollalternativet innehåller dock på vissa punkter tydliga planeringsprinciper som bedöms kunna medföra en förstärkning av värdena.

Förslag till åtgärder samt fortsatt planarbete

- Skövde kommun bör i den fortsatta planeringen analysera andelen friyta i stadsdelar, på skolgårdar och förskolegårdar samt hur väl översiktsplanen överensstämmer mot indikatormodellen.
- Skövde kommun bör undersöka om indikatormodellen för grönområde kan bli mer styrande, både kopplat till bostäder och skolbarn. Detta för att öka möjligheterna att bevara/nå målsättningen avseende tillgänglighet till grönområden och rekreationsområden.

6.5 Segregation och barriärer

Aspekten avgränsas till att bedöma översiktsplanens påverkan på barriärer, sammankoppling av olika områden samt strävan efter en sammanhållen och inkluderande kommun. Även hur översiktsplanen förväntas bidra till en utveckling som tar hänsyn till olika områdens värden och identitet bedöms. Faktorer som bedöms är bland annat barriärer, bebyggelsestruktur och lokalisering av mötesplatser.

Utgångspunkter och bedömningsgrunder

Som grund för bedömningen ingår aspekter som barriärer och kopplingar i förhållande till befintlig och tillkommande bebyggelse och hur områden knyts samman. Som grund för bedömningen ligger även tillgången till olika typer av bostäder i kommunen och inom olika områden samt hur och om olika typer av områden och olika grupper i samhället beskrivs utifrån dessas förutsättningar och behov.

Riksdagens mål för folkhälsa är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Aspekten bedöms utifrån nationellt folkhälsomål 5 *Boende och närmiljö*.

Planförslaget analyseras utifrån hur väl förslaget förväntas bidra till PBL 1 kap 1 § och 2 kap. 3 § p 2.

Skövde kommun har ett folkhälsopolitiskt program¹⁵ för mandatperioden år 2019 till år 2022 vilket är beslutat av kommunfullmäktige den 30 mars år 2020.

Konsekvenser av planförslaget

Samhälleliga faktorer har stor inverkan på hälsa och skillnader i hälsa och utformningen av den fysiska miljön kan bidra till att den sociala sammanhållningen ökar och att människors hälsa stärks. Översiktsplaneförslaget har genomgående en hög ambition att verka för en planering som länkar samman olika områden inom Skövde kommun. Översiktsplanen lyfter att kopplingar över barriärer, olika mötesplatser samt att knyta samman

¹⁵ Folkhälsopolitiskt program 2019-2022, KS2019.0306, Skövde kommun

kommunens olika delar är viktigt för att uppnå en sammanhållen kommun. Planeringsprinciperna för centralorten Skövde, Strukturplan Mariesjö samt en utveckling av området Stadsskogen utgör exempel som möjliggör en integrering av olika människor, sammanlänkning och tätare struktur. Dock kan viss av den föreslagna bebyggelsen i översiktsplaneförslaget medföra risk för en ökad segregation, exempelvis riskerar en utvidgad exploatering av Simsjöområdet att bidra till att området får en mer isolerad karaktär, avskuren från övrig bebyggelse, vilket minskar måluppfyllelsen.

I översiktsplanen föreslås även framtida vägkopplingar mellan väg 26 och väg 200 i samband med utbyggnad av Stadsskogen, Norra Ryd och Locketorp. En ny trafikled kan å ena sidan bidra till att binda samman olika områden i kommunen, men kan å andra sidan innebära barriäreffekter, speciellt för gång- och cykeltrafik. Det är viktigt att i kommande planeringsskeden studera bland annat behov av kopplingar och stråk för att undvika att barriäreffekter uppstår mellan boende och service/offentliga rum/grönområden.

Översiktsplaneförslaget belyser att Skövde kommun ska utformas på ett sätt som tar hänsyn till alla medborgares möjlighet att röra sig i, och ta del av alla kommunens områden. Därför är det positivt att översiktsplanen anger planeringsprincipen om att det vid ny bebyggelse ska finnas närhet till kollektivtrafik, samt målsättningen att avståndet maximalt ska vara 400 meter till närmsta hållplats.

Utformning av ny bebyggelse ska i stor utsträckning ske genom komplettering av befintlig bebyggelse. Vidare belyser översiktsplaneförslaget vikten av att bygga samman områden samt komplettera befintliga bostadsområden för att förändra strukturer och undvika monofunktionella områden. Detta är viktiga verktyg för att skapa integration. Översiktsplanen anger här att naturliga och närliggande incitament för att mötas, kan uppnås genom att placera gemensamma miljöer mellan bostadsområden. Inriktningen medför positiva effekter för att minska segregation mellan nya och befintliga bostadsområden. Kommunen anger som planeringsprincip att en social konsekvensanalys bör upprättas i samband med detaljplan för större områden, samt specifikt för ett antal utpekade utbyggnadsområden, vilket bedöms bidra till måluppfyllelse.

Fysiska barriärer står i vägen för integration, vilket gör att förbindelser och välplanerade gång och cykelstråk med broar, tunnlar och grönska är viktiga för att motverka barriäreffekter. Mot bakgrund av detta är det positivt att kommunen bland annat har en strategi för att utveckla huvudcykelvägnätet i Skövde tätort och att ett prioriterat cykelstråk pekats ut i översiktsplanen, då det bidrar till att olika stadsdelar sammanlänkas. Vid planeringen av nya bostadsområden ska även nya gång- och cykelvägar kopplas samman med det befintliga gång- och cykelnätet. Planförslaget redovisar dock inte var det idag

finns befintliga barriärer eller saknas kopplingar och mötesplatser. Exempelvis utgör Västra stambanan en befintlig barriär mellan utpekade huvudcykelstråk respektive verksamhetsområden, vilket medför risk för en separation mellan boende och arbetsplatser.

I översiktsplaneförslaget anges att grunden för Skövde kommuns planering ska vara så kallad universell utformning där barn, äldre och personer med funktionsvariationer särskilt ska beaktas i planeringen. Enligt kommunens planeringsprinciper ska god tillgång till bra och kvalitativa fysiska rörelsemiljöer inte handla om geografiska eller socioekonomiska förutsättningar utan vara något som alla invånare känner att de har närhet och tillgång till.

Översiktsplaneförslagets planeringsprinciper för sport och fritid omfattar bland annat att barn och ungdomars intressen och behov ska vara en naturlig del i utformningen där fysiska idrottsmiljöer ska prioriteras och barnkonventionen ska vara styrande. Genom att planera för flera målgrupper inom varje bostadsområde kan planförslaget ytterligare förstärka en socialt hållbar utveckling. Planeringsprincipen att det är viktigt att planeringen för sport och fritid genomsyras av ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv bidrar till måluppfyllelse. Planförslaget kan dock förtydligas kring på vilket sätt medborgarnas olika behov och förutsättningar ska tillgodoses konkret.

I ställningstagandet *Livsmiljön i fokus* samt *Levande och unika platser* lyfts gestaltad livsmiljö som utgångspunkt och funktion och mångfald som ledord. Att ta vara på identitet och skala vid utformningen av kommunens livsmiljöer är ett viktigt verktyg för social hållbarhet. Det är positivt att förslaget belyser vikten av ett helhetstänkande kring detta, där bland annat betydelsen av att ha kunskap om en plats kultur och kulturarv för att kunna förstå platsen och vad som gör den attraktiv lyfts. Kommunens pågående arbete med en sociotopkartering bedöms också kunna bidra till att kartlägga betydelsefulla platser i det offentliga rummet. Att inte skapa allt överallt kan ge incitament att mötas på olika platser och motverka segregation, men för att möjliggöra detta är det viktigt att olika platser binds ihop och att barriärer motverkas.

Funktion och mångfald handlar även om att blanda olika typer av bebyggelse, vilket innebär att kombinera olika skalor, utformning och upplåtelseformer. Planeringsprinciperna för bebyggelse anger vidare bland annat att en variation av bostadsutbudet ska prioriteras i alla kommundelar för att underlätta kvarboende i sin närmiljö. Ställningstaganden avseende en variation av boendeformer bedöms främja att skapa mer blandade stadsdelar och är även viktigt för att motverka segregation. Planförslagets riktlinje att nya bostäder ska komplettera dem som redan finns är en bra princip för socialt hållbar utveckling. Det är exempelvis viktigt att även värna om det befintliga beståndet för ett blandat boende i olika prisklasser. För att konkretisera planeringsprincipen bör

översiktsplanen redovisa var detta ska ske, samt med vilka typer av bostadsformer.

Skövde kommun har ett *Bostadsförsörjningsprogram* som ska uppdateras, vilket ger bra förutsättningar för att arbeta med frågor kopplat till boende, jämlikhet och segregation. Det är viktigt att kommunen inom ramen för bostadsförsörjningsprogrammet arbetar med hur planens mål ska uppnås och en hållbar bebyggelseutveckling som tillgodoser invånarnas behov.

Konsekvenser av nollalternativet

Nollalternativet präglas inte av förtätning och komplettering i lika hög grad som översiktsplaneförslaget, vilket medför en mer spridd bebyggelseutveckling med sämre förutsättningar att sammanlänka delar av kommunen, och motverka barriäreffekter. Detta bedöms motverka måluppfyllelse.

Både nollalternativet och översiktsplaneförslaget har liknande planeringsprinciper och mål avseende mångfald, samt innehåller ambitioner kring en planerad samhällsutformning som inkluderar alla olika grupper i samhället med olika förutsättningar. I nollalternativet finns perspektiv och planeringsprinciper tydligt beskrivna för de nationella folkhälsomålen, barnperspektivet samt jämställdhets- och mångfaldsperspektiv vilket inte redovisas i översiktsplaneförslaget på samma sätt.

Nollalternativet saknar planeringsprinciper om social konsekvensanalys respektive hur fysiska barriärer ska motverkas, samt belyser inte behovet av mötesplatser och deras funktion. I nollalternativet behandlas heller inte områdets värden och identitet på ett tydligt sätt samt hur hänsyn ska tas till detta i samband med planerad utveckling.

Sammanfattande bedömning

Sammantaget bedöms översiktsplaneförslaget medföra *en god måluppfyllelse*. Planförslaget och dess utvecklingsinriktning har ett stort fokus på att knyta ihop områden, anpassa utvecklingen efter platsens förutsättningar samt till de människor som ska bo i området. Detta bedöms som positivt och skapar goda förutsättningar för att social hållbarhet inkluderas i kommunens fortsatta planering. Översiktsplanen innehåller även planeringsprinciper för sociala konsekvensanalyser och framtagande av en sociotopkartering vilket bedöms bidra till måluppfyllelse för aspekten.

Översiktsplaneförslaget medför att en större blandning av bostäder uppförs inom kommunen, men konkreta förslag på hur detta ska uppnås samt hur kommunen avser att säkerställa olika platsers värden och unika förutsättningar saknas.

Vidare kan översiktsplaneförslaget tydligare peka ut befintliga barriärer, samt behov som finns för att koppla samman områden och skapa nya mötesplatser.

Nollalternativet bedöms medföra *en viss måluppfyllelse* då alternativet bedöms medföra en mer spridd bebyggelseutveckling som i sin tur försvårar både en geografisk och social sammanlänkning mellan områden. Nollalternativet saknar även ställningstaganden angående fysiska barriärer samt planeringsprinciper för sociala konsekvensanalyser och att skapa mötesplatser som bygger samman delområden och minskar barriäreffekter.

Förslag till åtgärder samt fortsatt planarbete

- Skövde kommun bör arbeta vidare med att förtydliga hur situationen i kommunen ser ut avseende jämställdhet, mångfald för att ge underlag till åtgärder. Konkretas åtgärder bör tas fram för hur blandade stadsdelar och områden ska uppnås.
- Skövde kommun bör sätta upp kvantitativa mål för bostadsbyggande. Detta bidrar till att säkerställa tillgång till olika typer av bostadsformer inom kommunen.
- Kommunens inriktning är att vara lyhörda för medborgarnas perspektiv och behov. Det framgår dock inte hur kommunen ska nå ut till olika grupper, vilket bör förtydligas. Här kan kommunen förslagsvis arbeta med digital dialog och digitala verktyg för att även förnya och förändra vilka grupper som tenderar att inkluderas.

7 KONSEKVENSER FÖR EKONOMISK HÅLLBARHET

7.1 Förutsättningar ekonomisk hållbarhet

Under perioden år 2011–2022 har invånarantalet i Skövde kommun stadigt ökat med i genomsnitt strax under 1 procent per år. Ökningen beror till stor del i inflyttning av studenter och invandrare, födelseöverskott samt gynnsamma bostadskonjunkturer. Under pandemin sjönk inflyttningen till låga nivåer och utflyttningen ökade. Antalet födda minskade kraftigt under perioden år 2021 till 2022. Därefter har antalet invånare sakta börjat öka igen. I slutet av år 2022 uppgick Skövde kommuns befolkning till cirka 57 500 invånare. Till år 2025 har Skövde som mål att befolkningen ska öka till 60 000 invånare, vilket ser ut att nås. Sysselsättningen i kommunen är förhållandevis god. Andelen reguljärt sysselsatta uppgår till 77 procent, vilket är en procentenhet högre än Sverige som helhet. Arbetslösheten i kommunen har sjunkit under det senaste decenniet och har under de senare åren legat under genomsnittet för Västra Götalands län. Den är dock markant högre bland de kommuninvånare som är utlandsfödda.

Cirka 40 procent av kommunens bostäder utgörs av småhus, resterande 60 procent utgörs av flerbostadshus. Av de cirka 12 000 småhus som finns i Skövde kommun är hälften belägna på landsbygden och i mindre tätorter, medan resten finns i centralorten. Av flerbostadshusen utgörs cirka 70–75 procent av hyresrätter.

Näringslivet i Skövde kommun präglats av ett fåtal större arbetsgivare, som Aurobay och Volvo GTO. Kommunen, regionen, Försvarmakten och utgör andra dominerande arbetsgivare. Handelssektorn i Skövde kommun är förhållandevis stor med många små och medelstora företag. I anslutning till högskolan finns Skövde Science Park med flera små utvecklingsföretag inom högteknologiska branscher och dataspelsutveckling har blivit något av ett signum för staden. Kommunen har de senaste åren klättrat väsentligt på Svenskt Näringslivs ranking för kommunernas företagsklimat, och hamnade år 2021 på plats 71.

I arbetet med Skövde kommuns etableringsprogram för näringslivet, har styrkor och svagheter avseende kommunens förutsättningar för näringslivet i undersökts. Bland styrkorna nämns näringslivsstrukturen med en närhet mellan högskolan, Science Park Skövde, industri, försvaret etcetera, samt tillgången till god infrastruktur. Även närhet till natur och fritidsliv, bra prisläge på mark och bostäder och bra utbud av handel nämns. Bland svagheter finns brist på kontorslokaler, behov av att locka viktig kompetens till Skövde, samt behov av att utveckla forskningen med koppling till dataspelsutveckling. Även tillgång till

mark och bostäder nämns, där behovet av hyresrätter, studentbostäder och mindre lägenheter i bra prislägen behövs för att kunna locka yngre människor till de branscher som utvecklas.

För Skövde kommun utgör Västra stambanan en stomme i transportsystemet. Järnvägen kopplar samman kommunen med regionen och storstadsregionerna Göteborg och Stockholm. Det råder idag kapacitetsbrist på stambanan, vilket bland annat leder till bristande punktlighet och svårigheter att möta en ökad efterfrågan.

I vägnätet är väg 26 och väg 49 utpekade riksintressen för kommunikationer. Väg 49 är ett prioriterat pendlingsstråk för både bil och kollektivtrafik. Vägarna är mycket betydelsefulla för den transportintensiva industrin med målpunkter längs E20, vilket ställer höga krav på framkomligheten. En åtgärdsvalsstudie togs fram år 2017¹⁶ i samarbete med Trafikverket, vilket resulterade i en överenskommelse om ett antal åtgärder för att öka framkomligheten, varav flera har genomförts. I arbetet med åtgärdsvalsstudien har även framkommit att det finns behov av att arbeta med framkomlighet för både kollektivtrafik, samt att möjliggöra pendling med cykel. Idag är gång- och cykelvägnätet väl utbyggt inom Skövde centralort, men brister finns, bland annat mellan kommunens tätorter.

Utöver detta finns planer genom den regionövergripande strategin *Målbild Tåg 2035*¹⁷ att utöka trafiken på Västra stambanan. Fler turer till Göteborg och kortare restid på sträckan är en viktig åtgärd. *Målbild tåg 2035* innebär dock ingen utveckling av lokala stationer då resenärsunderlag inte finns för att motivera den typen av investeringar.

För Va-systemet har kommunen identifierat, och även vidtagit ett flertal åtgärder (i enlighet med VA-plan 2015), för att säkerställa att VA-försörjningen kan hantera den utveckling av bebyggelsen som förväntats i ett kortare perspektiv. Stadskvarns avloppsreningsverk har exempelvis tillstånd för att ta emot ytterligare 10 000 personekvivalenter. Dricksvattentillgången i kommunen beskrivs som god, och nätet har kapacitet för utökningar. Det anges dock inte hur långt kapaciteten sträcker sig.

När det gäller energi, har Skövde kommun uppmärksammat den överföringsproblematik som förekommer på olika håll i Sverige, och likaså finns insikt om att elektrifieringen av samhället innebär ökade krav på elförsörjningssystemet.

7.2 Metod och bedömningskala

För att bedöma översiktsplanens positiva och negativa konsekvenser på den ekonomiska dimensionen kommer resonemang att föras om på vilket sätt

¹⁶ Åtgärdsvalsstudie – Tillgänglighet Skövde TRV 2017/22844

¹⁷ Målbild tåg 2035 – Utveckling av tågtrafiken i Västra Götaland, antagen av regionen i Västra Götaland 2013, Västra Götalandsregionen.

planförslaget bidrar till de bedömningsgrunder som redovisas i de olika avsnitten.

För bedömningen används en baseline metod, vilket innebär att skalan och bedömningen av konsekvenserna grundar sig på en relation mellan effekternas omfattning och storleken på de värden som påverkas se tabell 5.

Tabell 5. Femgradig skala för bedömning av konsekvenser.

Värdering av konsekvens	Förtydligande
Stora konsekvenser	Betydande positiv eller negativ påverkan på nationella eller regionala värden eller ett stort antal lokala värden.
Måttliga konsekvenser	Begränsad positiv eller negativ påverkan på nationella eller regionala värden eller ett stort antal lokala värden. Betydande påverkan på värden av lokalt intresse.
Små konsekvenser	Liten positiv eller negativ påverkan på värden av nationellt eller regionalt intresse, eller begränsad påverkan på värden av lokalt intresse
Inga eller obetydliga konsekvenser	Marginell positiv eller negativ påverkan på värden eller inga konsekvenser (ingen märkbar påverkan).

7.3 Förutsättningar för god hushållning med gemensamma resurser

Aspekten avgränsas till att belysa hur översiktsplaneförslaget påverkar behovet av kommunal service i form av skolor och förskolor, samt påverkan på behovet av investeringar i infrastruktur och försörjningssystem. Aspekten belyser påverkan på kommunens markanvändning.

Utgångspunkter och bedömningsgrunder

Enligt kommunallagen har kommunen ett ansvar för vissa verksamheter. Dessa pekas i sin tur ut av en rad olika speciallagar. Kommunens ansvar att tillhandahålla service, funktioner och anläggningar av olika slag får konsekvenser för kommunens budget och ekonomi. Befolkningsökning tillsammans med planerad utveckling av bebyggelsen är ur detta hänseende av stor betydelse.

Enligt PBL 2 kap 3 § ska planeringen bland annat främja en god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror.

Konsekvenser av planförslaget

ÖP 2040 följer kommunfullmäktiges mål och möjliggör för minst 75 000 invånare. Den största tillväxten av nya bostäder planeras i centrala, norra och nordöstra delen av Skövde centralort. Utöver det finns nya ytor för bostäder i alla tätorter samt möjlighet till komplettering i befintliga bostadsområden samt på landsbygden. Översiktsplaneförslaget bedöms skapa förutsättningar för att möta det behov av bostäder som en befolkningsökning medför.

Ur ett resursperspektiv är det positivt att kommunen vill satsa på ett bättre utnyttjande av ytor i redan urbana delar och i befintliga samhällen runt om centralorten. Det är ett sätt att hushålla med marken och det lägger grunden för ett bättre utnyttjande av den befintliga kommunala servicen och den kapacitet som redan finns. Även när det gäller utnyttjandet av infrastruktur i olika former innebär en förtätning att belastningen på de olika systemen kan öka i viss mån utan att större investeringar krävs. På samma sätt kan vägar och annan infrastruktur också utnyttjas vilket minskar behovet av investeringar i samband med nybyggnation. Utvecklingen ökar dock trycket på de befintliga försörjningssystemen i så hög grad att befintliga system i ett längre perspektiv inte bedöms som tillräckliga.

En större befolkning mängd innebär att miljöbelastningen på reningsverken ökar. För att möta den tillväxt som ÖP2040 möjliggör behöver nya tillstånd och eventuella utbyggnationer av reningsverksanläggningar genomföras. Kommunen har i översiktsplanen identifierat en möjlig placering för ett nytt reningsverk strax norr om Stadsskogen. Ett område finns också avsatt för en utveckling av reningsverket i Tidån. Kommunen utreder också andra alternativ för att hantera belastningen på reningsverken. God beredskap och goda förutsättningar bedöms finna för att hantera det framtida behovet vad gäller hantering av avloppsvatten.

En större befolkning mängd medför också ett ökat behov av service i form av vård, skola och förskola. Kommunens prognos visar att det behövs cirka 12 nya förskolor till år 2040 samt ny skola för att täcka kommande behov. Vad gäller äldreomsorgen är behovet mellan 40–80 nya platser till 2030 samt lika många fram till 2040. Översiktsplaneförslaget pekar inte ut möjliga områden för utveckling av vård, skola och förskola men har ändå identifierat behovet. Möjligheter finns dock att placera förskolor inom utbyggnadsområden för bostäder, vilket innebär att förutsättningarna är goda för att tillgodose framtida behov.

Översiktsplaneförslaget anger att planer finns för åtgärder i kommunens VA-system för att öka kapacitet och förbättra reningsprocessen, men det framgår inte huruvida nätet som helhet är i kondition att försörja en ökande befolkning. Föråldrade försörjningssystem, däribland äldre VA-ledningar, utgör generellt en riskfaktor och är att betrakta som en stor *”underhållsskuld”*. Även om behovet

av kapacitet kan tillgodoses med hjälp av underhåll och utbyggnad bör helheten ses över för att skapa den robusthet som krävs med ett ökat tryck från klimatförändringar och en ökande befolkning. Samtidigt som det är positivt ur ett kommunalekonomiskt perspektiv att förtätningen och koncentrationen av bebyggelsen innebär lägre investeringskostnader för utbyggnad, bör frågan ställas om tillräckligt med resurser läggs på reinvesteringar i dessa samhällsberedande system. I kommunen pågår för närvarande (2023) arbete i förnyelseplaneringen, strukturell projektplanering och vattentjänstplan.

I sammanhanget är det positivt att översiktsplanen lyfter fram ekosystemtjänster och multifunktionella lösningar som ett sätt att stävja de negativa effekterna av klimatförändringarna i den fysiska miljön, till exempel hantering av ökade dagvattenflöden och skyfall. Att låta naturen göra jobbet, och därmed avlasta de tekniska systemen, är ett kostnadseffektivt sätt att genomföra åtgärder. Många åtgärder för att hantera skyfall och dagvatten kräver dock större ytor och det är viktigt att den fysiska planeringen tar detta i beaktande, vilket kommunen har gjort genom att avsätta ytor för klimatanpassningsåtgärder.

Utöver förtätning och koncentration till centralorten och tätorterna, planeras ett antal *helt nya* områden för större exploatering för bostäder och verksamhetsområden. För bostäder planeras utveckling av ett nytt område i Stadsskogen, medan Trädgårdsstaden och Hasselbacken ska utvecklas vidare. Simsjöområdet utreds för ny bebyggelse. Nya verksamhetsområden tillskapas genom om att omvandla den tidigare flygplatsen i Locketorp till verksamhetsområde. Vidare är Hasslum och Mejselvägen utpekade som ny mark för verksamhetsområden. Att inte ta jungfrulig mark i anspråk för exploatering är svårt att undvika. Dock bedöms valen av platser vara gjorda med omsorg för att skapa sammanhängande områden, undvika fragmentering och möjliggöra goda kopplingar i staden. Jordbruksmark kommer att tas i anspråk på vissa ställen men dessa områden ligger i direkt anslutning till befintlig bebyggelse. Att omvandla Locketorp till verksamhetsområde är positivt ur markanvändningssynpunkt. Infrastruktur finns redan på plats, vilket minskar behovet av investeringar och innebär även att naturmark inte behöver tas i anspråk.

Att omvandla Hasslums övningsområde till verksamhetsytor är också positivt utifrån perspektivet om hushållning med mark. Föroreningar i marken medför dock ett behov av sanering som ger höga kostnader. Kommunen räknar dock med att exploateringen kan täcka kostnaden, men det framgår inte vilket underlag kommunen baserar uppskattningen på. Om exploateringen medför stora kostnader och det samtidigt finns tillgång till bra alternativa lokaliseringar, till exempel Locketorp, finns risk för att exploatörer undviker Hasslum.

När det gäller energi anger översiktsplaneförslaget att energiförsörjningsfrågan är viktig för klimatomställningen och att elöverföringskapaciteten är en kritisk fråga som får alltmer uppmärksamhet. Skövde Energi har gjort en utredning under namnet *Långtidsanalys 2030, fjärrvärme Skövde Energi*. I rapporten undersöks behov, produktionskapacitet och distribution i framtidsscenarior fram till år 2030. Då översiktsplanen innefattar kommunens utveckling fram till år 2040, är det svårt att bedöma huruvida befintlig kapacitet har möjlighet att täcka de behov som den förväntade utvecklingen genererar.

Mer lokalt producerad energi kan minska trycket på de nationella överföringsledningarna och det är därför positivt att översiktsplanen pekar ut tre områden som är lämpliga för vindkraft. Att urvalet dessutom är baserat på områden som har goda förutsättningar att vara ekonomiskt lönsamma för vindbruk, och att tidigare upptagna områden har uteslutits, stärker utpekandet ytterligare. Tillsammans med det faktum att tillgång till energi kommer att fluktuera mer med väderberoende energikällor som sol och vind finns ett ökande behov av att lagra energi. Detta behov lyfts i översiktsplanen och i energi- och klimatplanen, vilket är positivt, men i den planerade markanvändningen finns endast plats för nytt ställverk, vilket begränsar möjligheterna framgent. Det bör övervägas om ytterligare mark behöver reserveras för att säkerställa plats för framtida energilager. Det framgår inte heller hur kommunen avser att solenergi ska lyftas in i den fysiska planeringen i någon större skala även om det nämns att ett fokus för framtida bebyggelse är egenproducerad el. Således kan sägas att översiktsplaneförslaget endast delvis beaktar behovet att möjliggöra utveckling för produktion och lagring av lokalt förnybar energi.

Konsekvenser av nollalternativet

Nollalternativet bedöms medföra en mer splittrad utveckling av bebyggelsen, med bostadsbebyggelse utspridd på flera orter än översiktsplaneförslaget. Detta innebär att det är svårare att både dra fördelar av befintlig service och svårare att skapa underlag för densamma, vilket medför negativa effekter. Det blir även mer svårplanerat vad gäller kommunal verksamhet så som skola och förskola. Vid en jämförelse med översiktsplaneförslaget bedöms nollalternativet bidra till att färre bostäder bebyggs, och möter inte den efterfrågan som finns.

Vad gäller försörjningssystemen bedöms nollalternativet inte utgöra någon större skillnad jämfört med översiktsplaneförslaget. Det är dock tydligt att översiktsplaneförslaget har ett mer modernt och uppdaterat perspektiv på hur robusthet i systemen kan säkerställas, till exempel är översiktsplaneförslaget tydlig med behov av klimatanpassning, samt att klimatanpassningsåtgärder bör säkerställas vid ny bebyggelse.

Sammanfattande bedömning

Översiktsplaneförslaget bedöms medföra *små till måttligt positiva konsekvenser* med avseende på hushållningen med gemensamma resurser. Exploateringen ökar kostnaderna för både infrastruktur och kommunal service så som skola och förskola, men att utvecklingen föreslås koncentreras till centralorten samt tätorterna, med ett fokus på förtätning där möjligt, ger förutsättningar för ett mer effektivt nyttjande av resurserna. Detta möjliggör bland annat att kapacitet i befintlig samhällsservice kan nyttjas bättre, samtidigt som det ger starkare underlag för utvecklingen av densamma. Likaså kan man dra nytta av befintlig infrastruktur för både försörjningssystem och transporter, och det borgar även för ett bättre hushållande med marken. Exempelvis innebär förslaget att redan exploaterade ytor nyttjas i stor utsträckning för den planerade utvecklingen.

Förslaget lyfter frågan om ett energisystem i förändring och att det medför nya behov. Det bör dock tydliggöras hur den fysiska planeringen behöver utvecklas för att säkerställa både produktion och lagring av lokalt producerad förnybar energi.

Nollalternativet bedöms medföra *små negativa konsekvenser* för ett resurseffektivt nyttjande av allmänna resurser och intressen.

Förslag till åtgärder samt fortsatt planarbete

- Överväg behovet att ta fram en skolförsörjningsplan för att säkerställa kapaciteten i skolor och förskolor i takt med att nya områden exploateras, och befintliga områden byggs ut.
- Möjligheterna till bostadsutveckling i tätorterna kan behöva utredas vidare för att undersöka hur exploateringsekonomi kan komma att påverka genomförandet.
- Se över VA-planen och utred behovet av genomgripande reinvesteringar i VA-nätet för att säkerställa framtida robusthet och kapacitet.
- I det fortsatta arbetet med planen för kommunens energi- och elförsörjning bör både solenergi och system för lagring av energi, och vad detta kräver av den fysiska planeringen, studeras vidare.
- Kopplat till energiförsörjningsplanen bör även hanteringen av värmeböljor belysas. Planeringsprinciperna i översiktsplaneförslaget tar bland annat upp åtgärder för att minska risken för skadliga inomhustemperaturer. Det vore därför värdefullt att i kommande planer belysa problematiken med ett ökande behov av kyla och att det tillkommande behovet av elektricitet (om behovet inte primärt kan lösas med fjärrkyla) behöver lösas med klimatneutral teknik, till exempel solenergi.
- I utredningsarbetet kring utvecklingen runt Simsjön bör nyttokostnadsanalys göras. En större exploatering/omvandling av

området förefaller kräva relativt stora investeringar i vägar och annan infrastruktur. Utvecklingen kan även riskera att minska allmänhetens tillgång till sjön och de grönområden som finns intill, och att trycket på ekosystemen ökar på ett negativt sätt.

7.4 Förutsättningar för näringslivet

Aspekten avgränsas till att bedöma översiktsplaneförslagets påverkan på näringslivet genom tillgång till mark, tillgång till infrastruktur samt tillgång till kompetens och arbetskraft.

Utgångspunkter och bedömningsgrunder

Regeringens mål för näringspolitiken är att *”stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag”*.

Konsekvenser av planförslaget

Kommunens geografiska läge, som en nod i Västra Götaland och längs med Västra stambanan mellan Göteborg och Stockholm, ger goda förutsättningar att attrahera företag och nyetableringar, i synnerhet med tanke på de företag och organisationer som idag utgör stora arbetsgivare i Skövde kommun. Blandningen av industri, akademi, sjukvård, teknikutveckling/innovation, och närvaron av försvaret medför att kommunen kan attrahera en bredd av företag som på ett eller annat sätt kopplar an till befintliga verksamheter.

Översiktsplaneförslaget innebär flera utvecklingsinriktningar som har möjlighet att bidra till en fortsatt positiv utveckling av näringslivsklimatet i kommunen. Utpekandet av den tidigare flygplatsen vid Locketorp som nytt verksamhetsområde kan tillgodose behovet av mark för mer störande eller ytkrävande verksamheter med omfattande logistik. Tillsammans med planerna och reservationen av mark för ett nytt industrispår och en kombiterminal kan det bidra till att stärka Skövdes logistiska läge och möjliggöra för mer hållbara transporter, något som blir alltmer attraktivt för logistikberoende industriföretag med utmanande hållbarhetsmål. Utöver utvecklingen av Locketorp finns möjlighet till utveckling av ytterligare två befintliga verksamhetsområden.

Planen pekar även ut Skövde Science City som ett utbyggnadsområde där ett redan framtaget planprogram redovisar en omvandling från verksamhetsområde till blandstad. Mycket fokus läggs på att förse både Skövde Högskola och Science Park Skövde med lokaler för både företagande och utbildning vilket ger positiva effekter och svarar mot de behov som framförs bland annat i kommunens

etableringsprogram¹⁸. Det framgår dock inte hur den småindustri, hantverkare och övriga verksamheter som idag finns i området kommer att hanteras i omvandlingsprocessen. Översiktsplanen pekar även ut att högskoleområdet ska utvecklas sammanhållet, och ligga i anslutning till Science City. Positiva effekter uppstår då det bidrar till att stärka identiteten, kompetensförsörjningen och skapa goda klustereffekter.

I översiktsplaneförslaget pekas inte några nya områden ut för handel, utan de befintliga ska behållas och utvecklas. Sett till utvecklingen över de senaste decennierna i Sverige, där centrumhandeln har dränerats i många städer till följd av etableringen av externa handelsplatser är detta ett klokt ställningstagande. Att behålla och utveckla befintliga handelsplatser och deras karaktärer stödjer en levande stadskärna med ett större utbud av oberoende butiker, caféer och restauranger. Positiva effekter bedöms uppstå för det lokala näringslivet.

Utöver områden för handel och verksamhet är besöksnäringen en växande del av näringslivet i Skövde. Ett påtalat problem är dock bristen på övernattningsmöjligheter av olika slag. Det anges inte i översiktsplaneförslaget hur detta kan tillgodoses genom den fysiska planeringen, men det är positivt att näringsgrenen och dess potential och utmaningar lyfts.

Flera stora arbetsgivare i Skövde kommun är beroende av de pendlingsströmmar som finns inom arbetsmarknadsregionen, och översiktsplaneförslaget anger att Skövde är den kommun inom Västra Götaland som har störst andel inpendlare sett till antalet invånare. Sett till behovet, och till viss del utmaningarna med att locka kompetens, är det positivt att kommunen möjliggör för både utökad gods- och persontrafik på spår genom att peka ut ett järnvägsreservat för att möjliggöra för tillkommande spår på stambanan. Mark reserveras även för en tillkommande pendlingsstation.

Även tillgången till hyresrätter och studentbostäder ses som viktig del för att kunna attrahera kompetens. Översiktsplaneförslaget föreslår flera nya utbyggnadsområden för bostäder, och likaså pekas områden för omvandling ut där bostäder föreslås bli ett viktigt inslag, exempelvis i Science City. Det framgår dock inte några intentioner när det gäller upplåtelseformer, varför det är svårt att säga något annat än att översiktsplaneförslaget stödjer ett utökad bostadsbyggande, och därmed skapas goda förutsättningar för att tillgodose näringslivets behov.

Konsekvenser av nollalternativet

Nollalternativet bedöms medföra utveckling av verksamhetsmark, men inte i lika stor omfattning som föreliggande översiktsplaneförslag.

¹⁸ Etableringsprogram Skövde kommun, Beslutad av kommunfullmäktige 30 mars 2020, § 23. Dnr KS2019.0476

Enligt nollalternativet ska Stadsskogen utvecklas, samt Södra stallsiken, Mejselvägen och ytterligare några mindre områden. Utvecklingen av Locketorp saknas i nollalternativet och markreservation saknas även för ytterligare spår på stambanan, vilket riskerar att fortsatt begränsa den gods- och persontrafik som näringslivet är beroende av. Nollalternativet bedöms medföra negativa effekter.

Sammanfattande bedömning

Sammantaget bedöms översiktsplaneförslaget medföra *måttligt positiva konsekvenser* för näringslivet i Skövde kommun. Översiktsplanen pekar ut nya områden för verksamheter och en utveckling av transportinfrastrukturen som främjar både logistik och arbetspendling.

Utvecklingen av bebyggelsen är tänkt ska skapa fler kontor, lokaler och bostäder vilket ökar möjligheterna för att tillgodose näringslivets behov av både fysiskt utrymme och kompetensförsörjning. Sammantaget skapas därmed förutsättningar för en fortsatt livskraftig utveckling.

Nollalternativet bedöms medföra *små negativa konsekvenser* för näringslivets utveckling.

Förslag till åtgärder samt fortsatt planarbete

- Kommunen bör inom ramen för ett nytt bostadsförsörjningsprogram utreda möjligheterna och förutsättningarna att åstadkomma en blandad bostadsbebyggelse, som tillgodoser näringslivets såväl som invånarnas behov.
- Kommunen bör utreda hur ändamålsenliga lokaler kan säkerställas för de verksamheter som behöver flytta i omvandlingen kopplat till Science city.

7.5 Förutsättningar för transportinfrastruktur och tillgänglighet

Aspekten avgränsas till att bedöma översiktsplaneförslagets påverkan på tillgången till hållbara transporter utifrån planeringen av infrastruktur, samt hur utvecklingen av infrastrukturen stödjer den ekonomiska hållbarheten.

Utgångspunkter och bedömningsgrunder

Transportpolitikens övergripande mål är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet.

Konsekvenser av planförslaget

I översiktsplaneförslaget pekas ett järnvägsreservat ut för tillkommande spår utmed Västra stambanans sträckning genom kommunen. Sammantaget är det ett 45 meter brett bebyggelsefritt område på ömse sidor om järnvägen som reserveras, och som ska beaktas vid all ny planering och bygglovsgivning. Detta är en viktig åtgärd, även om det i sig inte garanterar att ytterligare spår i framtiden tillkommer. Att öka kapaciteten på stambanan är av stor betydelse både för gods- och persontrafiken, och bidrar till att öka den regionala pendlingen genom förbättrad framkomlighet och tillgänglighet, och därigenom bidra till att förse näringslivet med efterfrågad kompetens. Positiva effekter bedöms uppstå.

Åtgärder på väg 26 och 49 är sedan tidigare planerade, och översiktsplaneförslaget anger att det är av stor vikt att åtgärderna fullföljs, då det är viktigt både för pendlingsresor och för näringslivets transporter. Vidare anger planförslaget vägkopplingar mellan väg 26 och väg 200 för att i samband med utbyggnad av Stadsskogen, Norra Ryd och Locketorp anlägga nya vägar. Dessa anses kunna få funktion både som led för lokal trafik och för att binda samman områden inom staden, såväl som för regional och nationell trafik som passerar kommunen. Nya vägar kan vara positiva i termer av bättre tillgänglighet och snabbare framkomlighet för både gods och persontrafik, men innebär en stor investering och kan även vara trafikalstrande. Tidsvinster, ökning av klimatpåverkande utsläpp och övrig påverkan i trafiksystemet behöver nog studeras för att förstå och värdera konsekvenserna av en sådan insats.

När det gäller utveckling av kollektivtrafiken innehåller planen inga konkreta förslag utöver markreservation för utökning av Västra stambanan samt möjlighet att planera för en pendlingsstation i Södra Ryd i samband med planering av ett nytt industrispår till Locketorp. Detta är sig positivt och möjliggör för ett mer hållbart resande men samtidigt anger *Målbild Tåg 2035*¹⁹ att det inte finns resenärsunderlag som motiverar fler lokala stationer.

Översiktsplaneförslaget framhåller en planeringsprincip om närhet för bostäder till kollektivtrafik. Målsättningen är att merparten av bostadsbebyggelsen ska ligga högst 400 meter från hållplats för kollektivtrafik. Detta är en god princip för att öka det hållbara resandet och planeringsprincipen bör även råda för planering av verksamhetsområden. I fortsatt planering bör dock uppmärksammas, beroende på områdets karaktär och finmaskighet i gatustrukturen, att *gångavståndet* till hållplats bör vara 400 meter.

Utveckling av cykelstråk ska enligt planförslaget ske i enlighet med framtagna cykelstrategi och cykelplan. Utgångspunkten är vidare att nya bostadsområden ska knytas till det befintliga gång- och cykelvägnätet, och en strävan är att

¹⁹ Målbild tåg 2035 – Utveckling av tågtrafiken i Västra Götaland, antagen av regionen i Västra Götaland 2013, Västra Götalandsregionen.

utveckla huvudcykelnätet så att stadsdelarna inom Skövde centralort knyts ihop på ett bra sätt. Det är positivt att cykling ses som ett viktigt medel för att ersätta många bilresor, särskilt på korta avstånd, och säkra, gena och tydliga cykelstråk är viktigt i detta avseende. Utpekade huvudcykelstråk är dock i stor utsträckning belägna på västra sidan om Västra stambanan. En majoritet av Skövdes verksamhetsområden är belägna på östra sidan stambanan, och avses också utvecklas i denna riktning. Om arbetspendling med cykel ska prioriteras, bör rimligen cykelstråk pekas ut i översiktsplanen för dessa områden också.

Konsekvenser av nollalternativet

Nollalternativet bedöms medföra sämre möjligheter för utvecklingen av gods- och persontrafik på Västra stambanan, då reservation för ytterligare spår saknas. Avsaknaden av ytterligare ett järnvägsspår försvårar möjligheterna framgent att utveckla spårtrafiken och innebär större otydlighet vid planering av mark i anslutning till järnvägen. Små negativa konsekvenser bedöms uppstå.

Sammanfattande bedömning

Sammantaget bedöms översiktsplaneförslaget medföra *måttliga positiva konsekvenser* för transportinfrastrukturen och tillgängligheten. De åtgärder som lyfts i översiktsplanen är viktiga både för Skövde kommun och den regionala utvecklingen. Många av åtgärderna ligger till stor del utanför kommunens rådighet, men med markreservationer för utveckling av stambanan har viktiga steg tagits för att kunna förverkliga satsningarna.

Översiktsplanen bör kompletteras med ytterligare gång- och cykelstråk som ökar förutsättningarna för ett hållbart resande mellan bostäder och arbetsplatser för att ge ytterligare positiva konsekvenser.

Nollalternativet bedöms medföra *små negativa konsekvenser* för utvecklingen av infrastrukturen.

Förslag till åtgärder samt fortsatt planarbete

- Kommunen bör utreda alternativ, effekter och konsekvenser för vägförbindelse mellan väg 26 och väg 200 för att klargöra om samhällsekonomiska vinster motiverar en sådan investering utan att öka koldioxidutsläppen.
- Applicera principen om 400 meter till kollektivtrafikhållplats även i utveckling av verksamhetsområden.
- Kommunen bör studera vidare hur gång- och cykelstråken tillhandahåller möjligheter för cykelpendling till verksamhetsområden, samt om ytterligare gång- och cykelvägar behöver pekas ut för att stärka hållbar arbetspendling till något eller några av dessa.

7.6 Förutsättningar för hushållens ekonomi

Aspekten avgränsas till att bedöma planförslagets påverkan på tillgången till bostäder och utveckling av arbetsmarknaden i takt med den växande befolkningen.

Utgångspunkter och bedömningsgrunder

Statliga mål finns för den ekonomiska familjepolitiken (som ska bidra till *”en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer samt minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan hushåll med och utan barn”*) och för arbetsmarknadspolitiken (*”där insatserna ska bidra till ”en väl fungerande arbetsmarknad”*).

Arbetsmarknadens funktion mäts i första hand utifrån sysselsättning och arbetslöshet. Även tillgängligheten mellan bostäder och arbetsplatser är viktiga för arbetsmarknadens funktion.

Konsekvenser av planförslaget

I översiktsplaneförslaget planeras bostadsutvecklingen till framför allt centralorten Skövde och tätorterna. Ett av de ställningstaganden som lyfts är *”Den nära staden”*, där utveckling avses ske genom förtätning och som lyfter ambitionen att skapa mer av blandstad där olika funktioner finns tillgängliga och som stärker kvarboende.

För Skövde kommuns nuvarande och framtida invånare är det positivt att planeringen utgår från, och i huvudsak koncentreras till, redan befintliga områden samt att tätorterna får extra fokus. Ett av målen med detta är att öka servicetillgången för alla som bor utanför staden. En mer koncentrerad bebyggelse ger bättre underlag för service av olika slag, och närhet till service är i sin tur positivt för det enskilda hushållet. Ökad närhet och det som behövs inom små avstånd minskar behovet av resor och medför en större flexibilitet i vardagen. En koncentration av bebyggelse innebär även större möjligheter till en utökad delningsekonomi där människor i högre utsträckning kan dela på resurser och tjänster, och därigenom även möjliggöra mer cirkulära flöden. Positiva effekter bedöms uppstå.

När det gäller bostäder föreslås en större utbyggnad av några områden (vidare utveckling av Trädgårdsstaden och Hasselbacken samt att utveckla det nya området Stadsskogen). Vidare anger översiktsplaneförslaget en utveckling i anslutning till tätorterna och i viss uträkning utveckling av LIS-områden. Med denna inriktning finns således utrymme för utveckling av olika typer av bostäder i olika lägen, vilket bedöms öka möjligheterna till att olika grupper av människor, eller hushållstyper med olika behov, kan hitta sin plats i Skövde kommun framgent. I översiktsplaneförslaget framgår det dock inte vilken typ av

bostadsbebyggelse som de större utbyggnadsområdena kommer innehålla, och inte heller om det finns någon typ av bostäder som bör prioriteras. Det är därmed svårt att bedöma huruvida utvecklingen av bostadsbeståndet kommer att möta både det nutida och framtida behovet. Möjligheten till ett prisrimligt boende är en viktig fråga för att minska ojämlikheten mellan olika socioekonomiska grupper. Med en stor andel hyresrätter i kommunen finns det goda möjligheter för studenter, unga och andra grupper som inte vill, eller kan äga sitt boende, att hitta bostad i Skövde kommun. Detta behöver säkerställas även på sikt.

Med en ökande befolkning kommer ett ökat utbud av arbetskraft, vilket behöver mötas av en motsvarande utveckling av arbetsmarknaden. Det är positivt att översiktsplaneförslaget pekar ut flera områden för utveckling av verksamheter av olika karaktär. Det är också positivt att kommunen planerar att utveckla områden från rena verksamhetsområden till mer kunskapsbaserad verksamhet. Detta ger goda förutsättningar för näringslivet att utvecklas, samt att fler arbetstillfällen i kommunen skapas. Det är dock viktigt att det finns olika typer av arbeten som kräver olika kompetenser så att arbetstillfällen finns även för de som saknar högre utbildning.

Skövde kommun ingår i en större arbetsmarknadsregion där jobbpendlingen är viktig och omfattande. Ur detta perspektiv är det positivt att kommunen i översiktsplaneförslaget reserverar mark för att möjliggöra en utbyggnad av Västra stambanan. Det ger potential att öka kapaciteten för persontrafiken och därmed tillgängliggöra den regionala arbetsmarknaden för kommunens invånare ytterligare. Det möjliggör även för mer hållbara transporter för kommunens invånare. Positiva effekter bedöms uppstå.

I övrigt när det gäller kollektivtrafik bedöms informationen i översiktsplaneförslaget vara relativt knapphändig. Principen om att framkomlighet för kollektivtrafiken i nya områden ska vara god, och att merparten av bostadsbebyggelsen ska lokaliseras till högst 400 meter från kollektivtrafikstråk är förvisso en god inriktning, men det är svårt att bedöma hur hushållens tillgång till kollektivtrafik och kostnadseffektiva, hållbara transporter påverkas av planen.

Konsekvenser av nollalternativet

Såväl översiktsplaneförslaget som nollalternativet föreslår bostadsbebyggelse av olika karaktär på flera geografiska platser. Bostadsbyggandet har under den senaste tioårsperioden förefallit skett i paritet med befolkningsökningen och nollalternativet bedöms ha säkerställt markbehovet för den utvecklingen.

Nollalternativet kan antas innebära att utpekade utbyggnadsområden är färre jämfört med översiktsplaneförslaget, och medför därmed risk för att byggnationen av bostäder i framtiden sker mer ostrukturerat och med bristande

övergripande perspektiv. Detta innebär en mer splittrad utveckling där exempelvis närhet till service och vardagens målpunkter blir sämre, vilket bedöms medföra negativa effekter.

Med färre områden utpekade för verksamheter riskerar nollalternativet även att leda till en sämre eller långsammare utveckling av näringslivet och arbetsmarknaden, vilket är negativt.

Sammanfattande bedömning

Sammantaget bedöms översiktsplaneförslaget medföra *små positiva konsekvenser* relaterat till hushållens ekonomi. Balansen mellan arbetsplatser och bostäder ser i planförslaget ut att vara bra och ger förutsättning för en fortsatt god utveckling av sysselsättningen.

Både tillgången till arbete och prisutvecklingen på bostäder är kritiska för hushållens ekonomi och det är viktigt med en diversifiering av både arbetsmarknad och bostadsmarknad ur detta hänseende vilket planen ser ut att bidra till.

Ett ökat fokus på närhet till kollektivtrafik och bättre förutsättningar för arbetspendling är ytterligare åtgärder från planförslaget som kan medföra positiva konsekvenser för hushållens möjligheter till ökad sysselsättning och kostnadseffektiva resor.

Nollalternativet bedöms medföra *små negativa konsekvenser* ur hushållens perspektiv vad gäller tillgång till bostäder och arbeten.

Förslag till åtgärder samt fortsatt planarbete

- Kommunen bör i samband med framtagandet av nytt bostadsförsörjningsprogram ytterligare utreda hur bostadsbehovet och tillgången till prisrimliga bostäder ser ut i kommunen med hänsyn till förväntad befolkningsökning. En strategi behövs för att åstadkomma en blandad bostadsbebyggelse som tillgodoser invånarnas behov.
- Komplettera översiktsplaneförslaget med vilken typ av bostäder som avses inom de olika utbyggnadsområdena.
- Kommunen bör utreda hur segregation kan brytas genom utvecklingen av bostäder, och hur olika socioekonomiska grupper påverkas av planens utvecklingsriktning.

8 KUMMULATIVA EFFEKTER

8.1 Begreppet kumulativa effekter

Kumulativa effekter uppstår när flera olika effekter samverkar med varandra. Det kan handla om att olika typer av effekter från en och samma verksamhet samverkar eller att effekter från olika verksamheter samverkar. Exempelvis kan både buller och luftföroreningar innebära hälsoeffekter. Ett annat exempel kan vara när en skyddsvärd naturmiljö påverkas både av utsläpp till vatten och av att markyta tas i anspråk.

Kumulativa effekter kan beskrivas som effekter som samverkar på olika sätt. De kan vara antingen additiva, synergistiska eller motverkande. En additiv effekt uppstår när två eller flera effekter tillsammans leder till en effekt som är lika stor som summan av de individuella effekterna. Detta kan exempelvis handla om ett grundvattenuttag ur en och samma grundvattenreservoar. Effekten av uttaget blir lika stort som summan av de båda uttagen.

En synergistisk effekt är en effekt där kombinationen blir större än summan av de enskilda aktiviteterna. Detta kan exempelvis vara ett utsläpp av både näring och varmvatten till ett vattendrag. Kombinationen av dessa orsakar en algblomning och en minskad syrehalt som är större än den additiva effekten av var och en för sig.

8.2 Översiktsplanens kumulativa effekter

Klimat

Kumulativa effekter avseende klimat beskriver översiktsplanens konsekvenser för klimatpåverkan i kommunen, exempelvis genom utsläpp av växthusgaser, samt hur översiktsplanen anpassar samhället till den oundvikliga påverkan som klimatförändringen för med sig, och som i grund botten beror på klimatpåverkan.

En tätare bebyggelse kan förstärka effekterna av höga temperaturer och värmeböljor, och samtidigt öka dagvattenflöden till följd av att tidigare genomsläppliga ytor delvis hårdgörs. Gröna ytor och buffertzoner, både i och utanför bebyggelsen, kan motverka dessa effekter genom att verka temperaturreglerande.

Flera ytor, stråk, dagvattendammar samt grönområden har säkerställts på markanvändningskartan som kan hantera de ökade vattenmängderna vid exempelvis skyfall. Förutom fördröjning så har även dessa en vattenrenande effekt. Dessutom bidrar dessa till goda spridningsmöjligheter för flora och fauna,

och medför positiva effekter för olika ekosystemtjänster. Grönområden motverkar också ras, skred och erosion.

Översiktsplanen har ambitionen om ett minskat transportbehov, främst genom att koncentrera invånarna till de större orterna i kommunen, där det redan finns en del samhällsservice, samt minskade utsläpp från de transporter som förekommer, bland annat genom att förbättra förutsättningarna för järnvägsanknuten trafik. Även föreslås nya vägar. Detta kan påverka infrastrukturen i stort, bostadsbebyggelse samt natur- och kulturområden.

Idag arbetar Skövde kommun med ett flertal våtmarksprojekt, som i framtiden kommer att stimulera den biologiska mångfalden, minska klimatpåverkan och stärka arbetet med klimatanpassning. Inom Tidans vattenförbund tillsammans med LEVA-projektet²⁰ har det gjorts utredningar om lämpliga våtmarkslägen i Tidans avrinningsområde. Flera våtmarksanläggningar är påbörjade och kommer att färdigställas de närmsta åren. I översiktsplanen anges ett flertal planeringsprinciper som är kopplade till möjligheten att bevara, restaurera och anlägga nya våtmarker, vilket är positivt ur ett klimatpåverkansperspektiv.

Miljö

Med kumulativa effekter för begreppet miljö avses här hur planförslaget sammantaget påverkar kommunens gröna och blåa områden, det vill säga områden som inte är ianspråktagna för mänskliga aktiviteter, samt dessa områdens tillstånd och kvaliteter.

Planförslaget innebär att förutsättningarna för den gröna miljön till viss del stärkts genom att både viktiga större grönområden samt viktiga grönstråk pekas ut på markanvändningskartan. Å andra sidan innebär en del av utvecklingen att delar av gröna områden tas i anspråk och försvinner. Då planens förslag bygger på en struktur som innebär att tyngdpunkten för den framtida utvecklingen ska vara knuten till Skövde centralort samt tätorterna, utnyttjas markresurserna effektivt och intrång i och ianspråktagande av natur- och grönområden begränsas. Samtidigt öppnar förslaget för en utveckling i tätorter och på landsbygd över delar av kommunen, vilket kan medverka till barriäreffekter och fragmentering i landskapet samt ökat bilberoende med ökade utsläpp som följd.

Vidare bedöms översiktsplanen medföra goda möjligheter för att kvalitétéerna i grönområdena samt grönstråken ska bibehålla sina funktioner som habitat och spridningsvägar, och stärka den gröna infrastrukturen samt spridningsmöjligheterna i kommunen, vilket ger positiva effekter för bland annat ekosystemtjänsten spridningssamband.

²⁰ LEVA står för Lokalt engagemang för vatten och drivs av Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med Jordbruksverket, Lantbrukarnas riksförbund (LRF) och vattenmyndigheterna. Syftet med projektet är att minska övergödningen inom Tidans avrinningsområdes sjöar och vattendrag samt öka landskapets vattenhållande förmåga och buffringskapacitet.

I kombination med klimatförändringen kan synergistiska effekter uppstå som rentav påverkar statusklassningen av berörda vattenförekomster. Detta till följd av högre temperaturer och mer avrinning som förstärker processer som styr övergödning. En växande befolkning med ökat transportbehov riskerar att ytterligare påverka både gröna och blåa områden negativt.

Ökat omhändertagande av både avloppsvatten och dagvatten förbättrar tillståndet i vattenförekomsterna. Även om påverkanskällor försvinner i samband med att nya fastigheter anslutning till kommunalt VA kommer påverkan fortsättningsvis pågå från områden som inte anslutits, och som inte exploateras.

Befolkning och hälsa

Förutsättningarna för god hälsa kan bland annat bero på vilka störningsmoment av olika slag som befolkningen utsätts för, samt hur tillgängligheten till rekreation, återhämtning och upplevelser ser ut.

Planförslaget bedöms innebära ingen risk för negativa konsekvenser till följd av klimatförändringar, så som översvämningar samt ras och skred. Bevarande och förstärkande av grönområden samverkar således med klimatanpassningar i samhällsplaneringen. Bostadsnära grönytor motverkar också till negativ påverkan från exempelvis trafik genom att rena luften och dämpa buller. I samband med ny bebyggelse och exploatering kommer markföroreningar att åtgärdas, vilket ytterligare minskar risken för negativ påverkan på människors hälsa.

9 AGENDA 2030 – DE GLOBALA MÅLEN FÖR HÅLLBAR UTVECKLING

9.1 De globala målen

Agenda 2030 och de 17 globala målen (se figuren nedan) är ett målarbete som FN:s medlemsländer har enats om och som ska leda till ett hållbart samhälle. De globala målen balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.

9.2 Hållbarhetsmål, nationella och regionala miljö kvalitetsmål

Många av de globala målen för hållbar utveckling har direkt bäring på den omvandling som föreslås i översiktsplanen. Hållbarhetsmålen har därför använts som ramverk för analysen i hållbarhetsbedömningen. Målen har analyserats ur kommunens perspektiv för att de ska kunna användas på bästa sätt. Under arbetet har de hållbarhetsmål som ansetts vara mest relevanta för översiktsplanen prioriterats. De prioriterade hållbarhetsmålen har sedan länkats samman med de nationella miljömål som bedömts relevanta för avstämning mot översiktsplanens förslag.

För Västra Götaland finns också beslutade regionala miljömål. Dessa utgår från de nationella miljömålen med regionala preciseringar. De regionala miljömålen antogs år 2015, och reviderades år 2020.

Nedan görs en avstämning huruvida översiktsplaneförslaget bidrar eller motverkar till att uppnå de globala hållbarhetsmålen och därmed indirekt de nationella och regionala miljö kvalitetsmålen, relevanta folkhälsomål, friluftslivsmål samt arkitekturpolitiska mål.

Tabell 6. Tabellen redovisar hur översiktsplanen påverkar de globala hållbarhetsmålen, samt nationella och regionala mål.

Agenda 2030 – Globala hållbarhetsmål	Koppling till nationella och regionala mål	Avstämning mot översiktsplaneförslaget
<p>Mål 3 – Hälsa och välbefinnande</p> <p><i>Skapar förutsättningar för människors grundläggande rättigheter till välbefinnande</i></p>	<p><i>Nationellt och regionalt miljö kvalitetsmål; God bebyggd miljö, Frisk luft, Giffri miljö, Grundvatten av god kvalitet</i></p> <p><i>Folkhälsomål; Arbete, arbetsförhållande och arbetsmiljö, Boende och närmiljö, Levnadsvanor</i></p> <p><i>Friluftslivsmål; Tillgänglig natur för alla, Tillgång till natur för friluftsliv , Attraktiv tätortsnära natur, Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling, Skyddade områden som resurs för friluftslivet</i></p>	<p>+ Stora natur- och friluftslivsområden undantas från exploatering.</p> <p>+ Tillgängligheten stärks till rekreationsområden genom en utveckling av gång- och cykelvägar.</p> <p>+ Ökade möjligheter till att gå och cykla möjliggör för fysisk aktivitet.</p> <p>+ Möjligheter skapas att välja boende, antingen i orter, på landsbygden eller sjönära. Valfrihet skapar välbefinnande.</p> <p>-Planen bidrar till fler boende längs med vägar och järnvägen vilket kan bidra till att fler bosätter sig i bullerutsatta lägen.</p> <p>-Översiktsplanen saknar information om vilka bostadstyper som föreslås inom de olika områdena.</p>
<p>Mål 5 – Jämställdhet</p> <p><i>Skapa lagar och handlingsplaner för jämställdhet Värdesätt obetalt omsorgsarbete och främja delat ansvar i hushållet</i></p>	<p><i>Nationellt och regionalt miljö kvalitetsmål; God bebyggd miljö</i></p> <p><i>Folkhälsomål; Arbete, arbetsförhållande och arbetsmiljö, Boende och närmiljö</i></p> <p><i>Friluftslivsmål; Tillgänglig natur för alla</i></p>	<p>+ Stärkt kollektivtrafik kan gynna kvinnor positivt då de tenderar att åka mer kollektiva färdmedel.</p> <p>+ Blandad bebyggelse och upplåtelseformer medför en positiv inverkan på trygghet, jämställdhet och jämlikhet.</p> <p>+ Barn och övriga invånares behov av grönytor säkerställs till största del genom olika planeringsprinciper.</p> <p>+ Planen möjliggör för utbyggnad av kollektivtrafik samt gång- och cykeltrafik vilket stärker tillgängligheten för framför allt barn och äldre och skapar ett samhälle där olika människor kan röra sig och nyttja olika områden likvärdigt.</p> <p>+ Möjligheten till bebyggelse i de mindre orterna stärker möjligheten till bibehållen service och ökar därmed möjligheten för exempelvis äldre eller barnfamiljer att bo kvar.</p>

<p>Mål 6 – Rent vatten och sanitet</p> <p><i>Förbättra vattenkvalitet, Skydda och återställ vattenrelaterade ekosystem</i></p>	<p><i>Nationellt och regionalt miljö kvalitetsmål; Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Ingen övergödning, Giffri miljö</i></p> <p><i>Folkhälsomål; Boende och närmiljö, Levnadsvanor</i></p> <p><i>Friluftslivsmål; Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling</i></p>	<p>+ Förutsättningar ges för utveckling av ekosystemtjänster vilka kan rena och fördröja dagvatten och därigenom bidra positivt till vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag.</p> <p>+ Vid utbyggnad av bostäder behöver dagvattenhanteringen ske i ett större sammanhang.</p> <p>+ Ett antal planeringsprinciper redovisas som är kopplade till vatten, vattenrening och våtmarker.</p> <p>- Planen möjliggör för utveckling på landsbygden i strandnära lägen vilket medför risk för påverkan på vattenkvaliteten.</p> <p>- Befolkningsökningen leder till att det blir mer avloppsvatten och därmed större utsläpp av kväve och fosfor.</p> <p>- En ökad utflyttning till områden utan kommunalt vatten och avlopp kan innebära en risk för negativ påverkan.</p> <p>- Utveckling av tätorterna och utbyggnad av ny infrastruktur innebär fler hårdgjorda ytor och förorenat dagvatten som behöver tas om hand.</p>
<p>Mål 8 - Arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt</p> <p><i>Främja politik för nya arbetstillfällen och ökad företagsamhet, Främja gynnsam och hållbar turism</i></p>	<p><i>Nationellt och regionalt miljö kvalitetsmål; God bebyggd miljö, Ett rikt odlingslandskap, Levande skogar, Levande sjöar och vattendrag</i></p> <p><i>Folkhälsomål; Arbete, arbetsförhållande och arbetsmiljö</i></p> <p><i>Friluftslivsmål; Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling</i></p>	<p>+ Planen skapar förutsättningar för utveckling av näringsliv vilket kan skapa fler arbetstillfällen.</p> <p>- Jordbruksmarker tas i anspråk och minskar på sina håll möjligheten till arbete och självförsörjning.</p> <p>- Ingrepp och påverkan sker på natur- och kulturmiljöer vilket kan påverka friluftslivet och turismen negativt om varsamma anpassningar uteblir.</p>
<p>Mål 9 - Hållbar industri, innovationer och infrastruktur</p> <p><i>Skapa hållbara, motståndskraftiga och inkluderande infrastrukturer</i></p>	<p><i>Nationellt och regionalt miljö kvalitetsmål; God bebyggd miljö</i></p> <p><i>Folkhälsomål; Boende och närmiljö</i></p>	<p>+ Planen möjliggör god framkomlighet för fler hållbara transporter på järnväg.</p> <p>+ Kommunens läge i regionen tillsammans med dess goda pendlingsmöjligheter kan bidra locka nya etableringar.</p>

<p>Mål 10 - Minskad ojämlikhet</p> <p><i>Främja social, ekonomisk och politisk inkludering</i></p>	<p><i>Nationellt och regionalt miljö kvalitetsmål; God bebyggd miljö</i></p> <p><i>Folkhälsomål; Arbete, arbetsförhållande och arbetsmiljö, Boende och närmiljö</i></p> <p><i>Friluftslivsmål; Tillgänglig natur för alla</i></p>	<p>+ Blandad bebyggelse och upplåtelseformer medför en positiv inverkan på trygghet, jämställdhet och jämlikhet.</p> <p>+ Barn och övriga invånares behov av grönytor säkerställs till största del genom rekommendationer.</p> <p>+ Planen möjliggör för utbyggnad av kollektivtrafik samt gång- och cykeltrafik vilket stärker tillgängligheten för framför allt barn och äldre och skapar ett samhälle där olika människor kan röra sig och nyttja olika områden likvärdigt.</p> <p>+ Möjligheten till bebyggelse i de mindre orterna stärker möjligheten till bibehållen service och ökar därmed möjligheten för exempelvis äldre eller barnfamiljer att bo kvar.</p> <p>+ Planen verkar för att stärka näringslivet genom utvecklingsområden för verksamheter, detta kan skapa fler arbetstillfällen och möjlighet till utbildning i kommunen.</p>
<p>Mål 11 – Hållbara städer och samhällen</p> <p><i>Inkluderande och hållbar urbanisering, Säkra och inkluderande grönområden, Tillgängliggöra hållbara transportsystem för alla, Minska städernas miljöpåverkan, Skydda kultur- och naturarv, Mildra negativa effekter av naturkatastrofer</i></p>	<p><i>Nationellt och regionalt miljö kvalitetsmål; God bebyggd miljö, Frisk luft, Giffri miljö, Säker strålmiljö</i></p> <p><i>Folkhälsomål; Boende och närmiljö, Levnadsvanor</i></p> <p><i>Friluftslivsmål; Tillgänglig natur för alla, Tillgång till natur för friluftsliv, Attraktiv tätortsnära natur</i></p> <p><i>Arkitekturpolitiska mål; Miljöer ska gestaltas för att vara tillgängliga för alla, Estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas till vara och utvecklas, Hållbarhet och kvalitet ska inte underställas kortsiktiga ekonomiska överväganden</i></p>	<p>+ Planförslaget medger utveckling främst i de större orterna och intill befintlig infrastruktur vilket är en god hushållning av resurser och skapar tillgänglighet och underlag till hållbara transportsystem.</p> <p>+ Tillgängligheten till natur- och grönområden stärks genom utveckling av gång- och cykelvägar samt möjlighet för utbyggnad av kollektivtrafik vilket bla är positivt för barn, personer med funktionsvariationer och äldre.</p> <p>+ Planförslaget säkerställer en god bebyggd miljö som även värnar om kulturmiljövärden.</p> <p>+ Fler gång- och cykelvägar kan på sikt leda till minskad biltrafik vid kortare resor.</p> <p>+ Planen lyfter risker kopplade till klimatförändringar och ger rekommendationer för hantering av dessa.</p> <p>-Delar av planens utveckling bidrar till ett ökat bilberoende.</p>

<p>Mål 12 - Hållbar konsumtion och produktion</p> <p><i>Hållbar förvaltning och användning av naturresurser</i></p>	<p><i>Nationellt och regionalt miljö kvalitetsmål; Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Levande sjöar och vattendrag</i></p> <p><i>Friluftslivsmål; Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling</i></p>	<p>+ Bebyggelseutvecklingen bidrar till att bibehålla och stärka befintlig service i kommunens mindre orter, vilket underlättar för människor kan handla lokalt.</p> <p>+ Sammanhängande jordbruksenheter undantas från exploatering vilket ökar möjligheterna för en lokal och hållbar produktion av livsmedel.</p> <p>+ Vindbruksområden pekas ut i planen.</p> <p>- Viss jordbruksmark tas i anspråk till förmån för bebyggelseutveckling.</p>
<p>Mål 13 – Bekämpa klimatförändringarna</p> <p><i>Stärk motståndskraften och anpassningsförmågan till klimatrelaterade katastrofer, Integrera åtgärder mot klimatförändringar i planering, Öka kapacitet för att hantera klimatförändringar</i></p>	<p><i>Nationellt och regionalt miljö kvalitetsmål; Begränsad klimatpåverkan</i></p> <p><i>Folkhälsomål; Boende och närmiljö</i></p> <p><i>Friluftslivsmål; Tillgång till natur för friluftsliv, Skyddade områden som resurs för friluftslivet</i></p> <p><i>Arkitekturpolitiska mål; Hållbarhet och kvalitet ska inte underställas kortsiktiga ekonomiska överväganden</i></p>	<p>+ Genom att undanta viktiga grönområden från exploatering bibehålls ekosystemtjänster som kan stödja klimatanpassningsarbetet, ex genom att ge skugga, skydd mot översvämning mm.</p> <p>+ Boendemiljöer skapas med gångavstånd till arbetsplatser, service och kollektivtrafik vilket kan minska behovet av resor med bil och på så sätt minska utsläppen av växthusgaser och begränsa klimatförändringarna.</p> <p>+ Hållbara transportslag såsom gång, cykel och tåg stärks i planen</p> <p>+ Hållbar energiförsörjning främjas genom att vindbruksområden pekas ut i planen.</p> <p>+ Planen lyfter risker kopplade till klimatförändringar och ger rekommendationer för hantering av dessa.</p> <p>- Bebyggelse i de delar av kommunen som ligger långt från service eller kollektivtrafikstråk innebär troligen ett ökat bilberoende.</p> <p>- Bilfrämjandeåtgärder som nya vägkopplingar mellan väg 26 och väg 200 kan leda till ökade utsläpp.</p> <p>- Stora infrastrukturprojekt ger betydande klimatutsläpp.</p>

<p>Mål 15 – Ekosystem och biologisk mångfald</p> <p><i>Bevara, restaurera och säkerställ hållbart nyttjande av ekosystem, Skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer, Integrera ekosystem och biologisk mångfald i förvaltning</i></p>	<p><i>Nationellt och regionalt miljö kvalitetsmål;</i></p> <p>Begränsad klimatpåverkan, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Ett rikt odlingslandskap, Levande skogar, Myllrande våtmarker, Ett rikt växt- och djurliv</p> <p><i>Folkhälsomål;</i> Boende och närmiljö</p> <p><i>Friluftslivsmål;</i> Skyddade områden som resurs för friluftslivet</p>	<p>+ I översiktsplanen bibehålls stora skogsmarker samt större jordbruksområden.</p> <p>+ Översiktsplanen säkerställer de tre våtmarker som är utpekade i myrskyddsplanen.</p> <p>+ Översiktsplanen anger ett flertal planeringsprinciper för att hänsyn ska tas till våtmarker.</p> <p>+ Planens utbyggnads principer om förtätning innebär att stora områden kan lämnas oexploaterade, vilket bland annat gynnar den biologiska mångfalden.</p> <p>-Landsbygdsutveckling i strandnära läge innebär risk för påverkan på växt- och djurlivet.</p> <p>-lanspråktagande av jord- och skogsmark kan påverka viktiga livsmiljöer, spridningsvägar samt reträttplatser för växter och djur.</p> <p>-Fler invånare i de större tätorterna kan skapa konflikter mellan närrecreation och biologisk mångfald.</p>
--	---	--

10 SAMLAD BEDÖMNING

I föreliggande avsnitt görs en samlad bedömning av planförslaget, samt påverkan på nationella miljömål och miljökvalitetsnormer, påverkan på riksintresseområden samt ekosystemtjänster.

För att kunna genomföra det som anges i planförslaget krävs dels framtagande av detaljplaner, dels prövningar och beslut enligt plan- och bygglagen (exempelvis bygglov) och miljöbalken. Under kommande planprocesser och prövningar kommer de utredningar och miljöbedömningar som krävs i vart enskilt fall att utföras, för att kunna konkretisera de mål och planeringsprinciper som anges i översiktsplanen. Och i det fall kommande detaljplan bedöms medföra en betydande miljöpåverkan kommer även en MKB att tas fram. Det är i det skedet möjligt att göra mer specifika och detaljerade miljöbedömningar

10.1 Översiktsplaneförslagets konsekvenser

Som tidigare har redovisats i avsnitt två, har Skövde kommun genomfört ett avgränsningssamråd avseende föreliggande miljökonsekvensbeskrivning. Resultatet av samrådet är att följande aspekter kan medföra en betydande miljöpåverkan, och ska därför hanteras inom de ekologiska aspekterna i hållbarhetsbedömningen:

- Hälsa (risk och säkerhet, farligt gods, skredrisk, buller, luftföroreningar, förorenade områden)
- Klimat (klimatanpassning, minskad klimatpåverkan samt energi)
- Naturresurser (mark, infrastruktur, biologisk mångfald, jordbruksmark, vatten, ekosystemtjänster, riksintressen).

Skövde kommun har valt att utvidga den lagstadgade miljökonsekvensbeskrivningen till att omfatta samtliga dimensioner av en hållbar utveckling och att sammanställa detta i en hållbarhetsbedömning, därav har även den ekonomiska samt den sociala dimensionen konsekvensbeskrivits. I nedanstående tabell, tabell 7 till 9 redovisas en samlad bedömning av konsekvenserna för de ekologiska, sociala och ekonomiska dimensionerna för de avgränsade aspekterna.

Tabell 7. Sammanfattning av den ekologiska dimensionens konsekvenser.

Aspekt	Översiktsplaneförslaget	Nollalternativet
Naturmiljö	Måttliga positiva konsekvenser	Små negativa konsekvenser
Rekreation och friluftsliv	Obetydliga/Inga konsekvenser	Obetydliga/Inga konsekvenser
Kulturmiljö	Små positiva konsekvenser	Små negativa konsekvenser

Vatten	Måttliga positiva konsekvenser	Små negativa konsekvenser
Hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt	Obetydliga/Inga konsekvenser	Måttliga negativa konsekvenser
Människors hälsa	Små positiva konsekvenser	Obetydliga/Inga konsekvenser
Risk och säkerhet	Obetydliga/Inga konsekvenser	Obetydliga/Inga konsekvenser
Klimatanpassning	Stora positiva konsekvenser	Måttliga negativa konsekvenser
Klimatpåverkan	Måttliga positiva konsekvenser	Måttliga negativa konsekvenser

Tabellen ovan redovisar konsekvenserna för den ekologiska aspekten (MKB:n), för översiktsplaneförslaget samt för nollalternativet. För den ekologiska dimensionen, medför översiktsplaneförslaget överlag positiva miljökonsekvenser för de olika aspekterna, varierat mellan små och stora. För några av aspekterna bedöms inga konsekvenser uppstå. Sammantaget bedöms översiktsplaneförslaget medföra goda möjligheter att skapa en framtid som bidrar till positiva konsekvenser för den ekologiska dimensionen samt skapa ett robust och hållbart samhälle.

För den sociala dimensionen har metoden med måluppfyllelse använts. I tabell 7 redovisas en sammanfattning av den sociala dimensionens måluppfyllelse.

Tabell 8. Sammanfattning av den sociala dimensionens måluppfyllelse.

Aspekt	Översiktsplaneförslaget	Nollalternativet
Närhet till service och hållbara transporter/vardagsliv	God måluppfyllelse	Viss måluppfyllelse
Tillgång till grönområden med god kvalitet	God måluppfyllelse	Viss till god måluppfyllelse
Segregation och barriärer	God måluppfyllelse	Viss måluppfyllelse

Som tabell 8 redovisar bidrar översiktsplaneförslaget till god måluppfyllelse inom samtliga aspekter. För nollalternativet varierar måluppfyllelsen beroende på aspekt. För att översiktsplanen ska säkerställa den positiva måluppfyllelsen för de sociala aspekterna, bör denna kompletteras med hur många bostäder, samt vilka boendetyper som behövs inom kommunens olika delar för att tydliggöra hur planens mål ska uppnås. Skövde kommun har för avsikt att hantera detta i bostadsförsörjningsprogrammet, varför de positiva konsekvenserna bedöms säkerställas.

Översiktsplaneförslagets sammanfattande konsekvenser för den ekonomiska dimensionen redovisas i tabell 9.

Tabell 9. Sammanfattning av den ekonomiska dimensionens konsekvenser.

Aspekt	Översiktsplaneförslaget	Nollalternativet
Förutsättningar för god hushållning med gemensamma resurser	Små till måttligt positiva konsekvenser	Små negativa konsekvenser
Förutsättningar för näringslivet	Måttliga positiva konsekvenser	Små negativa konsekvenser
Förutsättningar för transportinfrastruktur och tillgänglighet	Måttliga positiva konsekvenser	Små negativa konsekvenser
Förutsättningar för hushållens ekonomi	Små positiva konsekvenser	Små negativa konsekvenser

Sett till översiktsplaneförslagets påverkan på den ekonomiska dimensionen, bedöms små till måttliga, övervägande måttliga, positiva konsekvenser uppstå vid en jämförelse med nollalternativet, där samtliga aspekter har bedömts till små negativa konsekvenser.

För att ytterligare kunna öka översiktsplanens positiva konsekvenser kan Skövde kommun utföra utredningar där resultatet kan arbetas in i planen. Exempelvis så bör kommunen ytterligare utreda hur bostadsbehovet och tillgången till prisrimliga bostäder ser ut i kommunen med hänsyn till förväntad befolkningsökning, samt ta fram strategi för att åstadkomma en blandad bostadsbebyggelse som tillgodoser invånarnas behov.

10.2 Måluppfyllelse av nationella och regionala miljömål

Översiktsplaneförslaget bedöms påverka den fysiska planeringen åt rätt håll och bidra långsiktigt till att både de nationella och regionala miljömålen uppnås.

10.3 Påverkan på miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormer anger den lägsta acceptabla miljö kvaliteten i mark, vatten och luft och finns reglerade i miljöbalkens kapitel 5. Normerna syftar till att skydda miljön och människors hälsa. Skövde kommun berörs inte av miljö kvalitetsnormerna för fisk- och musselvatten.

Luftkvaliteten inom Skövde kommun är, liksom i andra glesbygdskommuner, idag god. Översiktsplaneförslaget saknar ställningstagande och

planeringsprinciper kopplade till luftkvalitet. Då kommunen utgör en landsbygdskommun, och de uppmätta värdena av luftföroreningar är långt under MKN, bedöms inte planeringsprinciper och ställningstaganden vara av samma dignitet som för en kommun med stora och tät trafikerade städer. Föreslagna utbyggnadsområden bedöms inte medföra så stora andel trafik att det finns risk för att gränsvärdena för MKN för utomhusluft överskrids. Exploatering som föreslås nära vägar med hög trafikintensitet bör utredas i detaljplaneskedet för att säkerställa att god luftkvalitet.

Då befolkningen i Skövde kommun antas öka i framtiden, kommer sannolikt även trafiken, och med den även bullerpåverkan att öka. Den framtida trafikökningen från de utpekade utbyggnadsområdena är inte beräknad, men bullerpåverkan från den nya bebyggelsen bedöms vara begränsad. Bebyggelse som föreslås nära trafikerade vägar kan påverkas negativt. För vissa utbyggnadsområden för bebyggelse finns planeringsprinciper om att hänsyn ska tas till buller. Åtgärder bedöms kunna genomföras och säkerställas i kommande detaljplaner, varför ingen negativ påverkan bedöms uppstå.

Miljökvalitetsnormer (MKN) för landets vattenförekomster är juridiskt bindande (5 kap. MB) och anger den kvalitet som en vattenförekomst ska ha till ett visst år. Enligt EU:s vattendirektiv ska medlemsstaterna skydda, förbättra och återställa alla ytvattenförekomster. Det finns alltså en skyldighet att bidra till en förbättring av recipientens status, det så kallade *förbättringskravet*. Skövde kommun visar i översiktsplanen att de har en medvetenhet om de utmaningar som finns kopplade till vatten och miljökvalitetsnormer, och har säkerställt ett antal åtgärder. Ett antal planeringsprinciper redovisas också som är kopplade till vatten, vattenrening och våtmarker och som ger ett stöd till kommande planprocesser. Översiktsplanen bedöms bidra till att miljökvalitetsnormerna för vatten uppfylls.

10.4 Påverkan på riksintresseområden

Ett flertal av de föreslagna utbyggnadsområdena för bebyggelse medför intrång eller ligger i direkt anslutning till område som utgör riksintresse för naturmiljö enligt 3 kap 6 § miljöbalken. Utredningsområdet vid Simsjön ligger inom riksintresseområdet Sydbillingen (NRO14098). Då området innehåller stora värden ur naturmiljösynpunkt är det i dagsläget svårt att bedöma påverkan på riksintresseområdet. För att kunna bedöma möjligheterna till exploatering bör detaljplanearbetet föregås av utredningar gällande påverkan på Natura 2000, naturreservat, riksintresseområde för naturmiljö samt övriga naturvärden. För övriga berörda riksintresseområden för naturmiljö bedöms påverkan begränsad och ingen påtaglig skada uppstå.

Ett område runt Platåbergslandskapet Billingen FO 01 har pekats ut som riksintresse för friluftslivet. Översiktsplanen berör inte riksintresseområdet, varför inga negativa konsekvenser uppstår.

Övriga riksintresseområden bedöms inte påverkas av översiktsplaneförslaget.

10.5 Påverkan på ekosystemtjänster

Översiktsplaneförslaget berör ett antal ekosystemtjänster, både försörjande, reglerande, och stödjande ekosystemtjänster. Ekosystemtjänsten rening och reglering av vatten och skydd mot extremväder ingår i de reglerande ekosystemtjänsterna. I översiktsplaneförslaget har kommunen avsatt ytor för klimatanpassningsåtgärder, hantering av dagvatten samt redovisar ett antal planeringsprinciper för att främja våtmarker och dess bevarande. Våtmarker kan reglera vatten och leda till minskade risker för översvämningar men även minska risken för torka genom att vatten buffras. Våtmarker reglerar även färskvattenkemin genom levande processer (närlingsreglering) vilket leder till renare vatten. Våtmarker utgör också en viktig kolsänka och att återskapande av våtmarker kan bidra till att minska klimatpåverkan.

Skogsmark är en stor koldioxidsänka. När skog avverkas permanent försvinner också skogens ekosystemtjänst i form av att ta upp och binda kol genom fotosyntes. I översiktsplanen bibehålls stora skogsmarker, men ett realiserat industrispår med kombiterminal, utbyggnad av Västra stambanan, nya vägkopplingar mellan väg 26 och väg 200 och ny bebyggelse kan dock, beroende på lokalisering samt anpassningar, ta skogsmark i anspråk.

Översiktsplaneförslaget redovisar planeringsprinciper kopplade till hur kommunen avser att kompensera för minskningen av kolsänkor.

De kulturella ekosystemtjänsterna är abstrakta värden som exempelvis rekreativa, sociala, pedagogiska och estetiska kvaliteter och innefattar aktiviteter och upplevelser som är knutna till tätortens blå och gröna struktur, till dess grönska och vatten. Översiktsplanen behandlar inte hur kommunen avser att arbeta med kulturmiljöfrågor ur ett socialt, pedagogiskt samt estetiskt perspektiv.

Sammanfattningsvis bedöms Skövde kommun ha goda ambitioner kopplade till ekosystemtjänster. Dock saknas konkreta åtgärder för hur kommunen avser att arbeta med kulturmiljöfrågor ur ett socialt, pedagogiskt samt estetiskt perspektiv. Översiktsplanen medför måttliga positiva konsekvenser för ekosystemtjänster.

11 UPPFÖLJNING

Enligt 6 kap. 11 § miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning innefatta en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför. Miljöpåverkan av förslaget till översiktsplanen för Skövde kommun kommer bland annat att följas upp i samband med utredningar och undersökningar inför eventuell exploatering vid till exempel detaljerade planarbeten eller bygglovsprövningar. Miljösituationen i kommunen följs även kontinuerligt upp inom ramen för det befintliga miljöarbetet i kommunen.

Effekter som behöver följas upp för miljöbedömningar av planer varierar från vaga, komplexa, till konkreta och kan förväntas på olika nivåer av beslutsfattande. Det kan gälla att planerade åtgärder skrivs in i bygghandlingar, exploateringsavtal och kontroller för att åtgärderna sedan blir utförda. Det kan också handla om tillsyn så att föreskrivna gränsvärden hålls, exempelvis genom en bullermätning. En viktig aspekt för en lyckad övervakning är bra underlagsmaterial, utgångsdata samt uppföljningsbara mål.

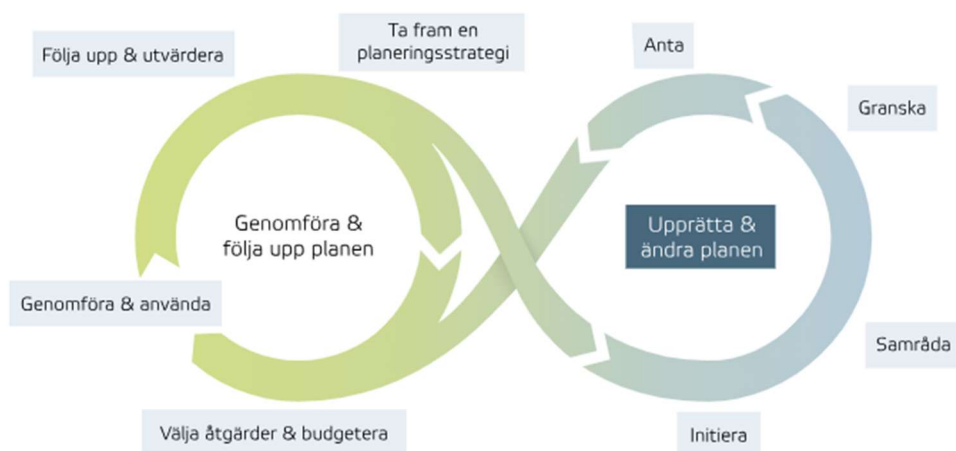
11.1 Uppföljning av ÖP 2040:s mål och inriktning

För att genomföra ÖP 2040 krävs samverkan mellan många aktörer, både internt och externt. Därför är det viktigt med regelbundna uppföljningar, bland annat genom verksamhetsuppföljning inom kommunens årshjul samt genom årliga uppföljningsmöten internt och externt. Uppföljningsprocessens exakta utformning beskrivs inte här; inte heller listas de prognoser, mål med mera som ska följas upp. Dessa behöver i stället tas fram separat.

Kommunen bör arbeta fram en *Genomförandestrategi/Utbyggnadsplan* som redovisar en helhetsbild över det som ska genomföras och där helhetsperspektiv och resursplanering ingår. Den bör bland annat innehålla en utbyggnadsordning med prioriteringar både mellan utbyggnadsområden och mellan enskilda projekt. Där bör också finnas en övergripande tidsplanering för förverkligande. Exempel på det som behöver tas fram är bland annat en *Lokalförsörjningsplan* som hanterar kommunala anläggningar, både de som finns och de som behövs. Prognoser för framtida behov är av stor vikt för att fatta rätt beslut. Vid infrastrukturinvesteringar som till exempel vatten- och avlopp inträder ofta en tröskelfunktion, ett visst tillskott innebär inga större åtgärder men medför efter en viss gräns väldigt stora insatser. Detta måste tas med och beaktas i planeringen.

Analyser av de ekonomiska konsekvenserna som helhet vid bebyggelseutveckling är viktiga att göra och ha med i ett tidigt skede där helhetsperspektivet finns med. Detta bör beaktas i samband med arbetet med

en Genomförandestrategi/Utbyggnadsplan. Bland annat för att inte hamna i onödiga investeringar eller framtida dyra driftskostnader.

Figur 6. Översiktsplanen behöver ingå i en kontinuerlig process där mål och strategier successivt stäms av mot det som händer i kommunen. Ett naturligt led i den kontinuerligt bedrivna översiktsplaneringen är därför att löpande följa upp och utvärdera översiktsplanens effekter genom att till exempel vara kopplad till budget- och verksamhetsplanering. Källa. Boverket.

11.2 Riksintressen

- Påverkan i samband med planering och exploatering som berör riksintresseområden måste följas upp så att påtaglig skada på riksintressena kan undvikas.
- I vissa områden måste konflikter med natur-, kultur- och rekreationsvärden följas upp, så att betydande miljöpåverkan på dessa värden kan undvikas.

11.3 Hälsa och säkerhet

- Kommunen bör utreda risker i samband med bebyggelseutveckling så att människors hälsa eller miljön inte utsätts för risker eller stora påfrestningar. Det gäller exempelvis att utreda buller vid tätortsutveckling, riskfrågor kopplat till utveckling i närheten av leder för farligt gods, riskfrågor kopplat till exploatering angränsande miljö - störande verksamheter, exploatering som berör potentiellt förorenade områden samt områden utpekade med risk för erosion, skred, ras och översvämning.
- Lokalisering och utformning av bebyggelse, infrastruktur och allmänna platser ska förebygga att människor och egendom drabbas av olyckor.

11.4 Klimatanpassning

- Intill sjöar och vattendrag eller i låglänta dalgångar bör risken för översvämningar analyseras mer i detalj. I skredbenägna områden måste hänsyn tas till detta.
- I Skövde kommun finns ett mindre antal vattendrag som skulle kunna översvämmas och leda till skador på personer och egendom. Exempel på vattendrag är Tidan, Lången och Ösan. Kommunen ska, vid planering och exploatering följa upp att åtgärder vidtas för att undvika risker kopplade till ett förändrat klimat och översvämningsrisk.
- Kommunen bör följa upp att tillgången på ytor, stråk, dagvattendammar samt grönområden är tillräcklig. En funktionell grönstruktur ska prioriteras efter deras potential att bidra med värden och tjänster för människan och för ekosystemet som helhet.

11.5 Miljö kvalitetsnormer

- Kommunen behöver följa upp hantering av MKN för de vattenförekomster som idag inte uppnår god status
- Risk för påverkan på vattenmiljön bör särskilt följas upp där bebyggelseutveckling planeras nära ytvatten- eller grundvattenförekomst

11.6 Tillgång till grönområden med god kvalitet

- Kommunen bör säkerställa och följa upp att en god tillgång samt tillgänglighet till rekreationsområden finns för boende och besökare i området
- Grönstrukturen måste bevakas i samtliga planärenden.
- Intrång i grönstrukturen bör följas upp för att kunna beskriva långsiktiga och kumulativa effekter.

11.7 Utvecklingsområden

- Det är viktigt att kommunen följer upp och säkerställer att en hållbar och effektiv kollektivtrafik utvecklas parallellt med bostads- och verksamhetsutveckling samt en integrering av gång- och cykelvägnätet mellan nya och befintliga områden.
- Möjligheter att utveckla goda mötesplatser, bra lägen för service, trygga miljöer, och möjligheter till socialt engagemang bör följas upp vid utvecklingen av tätorterna.

- Bygglov och detaljplaner på landsbygden behöver kontinuerligt stämmas av mot kommunens planeringsprinciper för landsbygden och mot eventuella riktlinjer som reglerar bebyggelse på landsbygden.

11.8 Transportinfrastruktur

- Det är viktigt att kommunen följer upp utvecklingen för nyttjandet av olika trafikslag. För att öka andelen hållbara transporter i relation till bilburna/fossilberoende transporter behöver en övervakning av utvecklingen ske löpande för att se om åtgärder ger önskat resultat. Detta kan göras på många olika sätt genom bland annat genom trafikmätningar, mätningar av antalet kollektivtrafikresor och analyser av hur barn och unga tar sig till och från skolan/aktiviteter.

12 SAKKUNSKAPSKRAVET

Jessica Andersson (Ansvarig för hållbarhetsbedömningen, samt den ekologiska dimensionen), Planeringsarkitekt och specialist inom miljöbedömning och MKB, har arbetat med miljö- och hållbarhetsfrågor kring samhällsbyggnadsplanering i över tjugo år. Jessica är en av WSP:s mest erfarna personer av att leda, upprätta, samordna och granska olika konsekvensbeskrivningar enligt SMB-direktivet (direktiv 2001/42/EG) och MKB-direktivet, direktivet (2011/92/EU). Vidare har hon i sina uppdrag utvecklat olika modeller och olika metoder för strategisk miljöbedömning, som har nyttjats både i statliga och kommunala uppdrag. Internt inom WSP driver Jessica nätverket för miljö- och hållbarhetsbedömningar, där hon driver och ansvarar för ett antal utvecklingsprojekt samt ansvarar för företagets utbildning och kvalitet för MKB och Hållbarhetsbedömningar. Hon granskar även åt andra plan- och MKB-författare inom företaget.

Christine Brådenmark (ansvarig för den ekonomiska dimensionen) Miljövetare och ekonom med inriktning mot hållbart företagande. Har arbetat i över 13 år som konsult med både hållbarhetssamordning och strategiskt hållbarhetsarbete i olika typer av projekt inom infrastruktur och stadsutveckling, på uppdrag av kommuner, regioner och privata företag.

Maria Westlander Bogårdh (ansvarig för den sociala dimensionen) Miljövetare och humanekolog, arbetar som miljöutredare i olika plan- och samhällsbyggnadsprojekt och har ett särskilt intresse för social hållbarhet. Maria har arbetat på WSP sedan år 2016 och uppdrag innefattar bland annat miljöbedömningar och sociala hållbarhetsbedömningar av planer, samt MKB för infrastrukturprojekt.

13 REFERENSER

Boverket (2007). Bostadsnära natur - inspiration & vägledning.

Boverket (2013). Planera för rörelse! – en vägledning om byggd miljö som stimulerar till fysisk aktivitet i vardagen.

Länsstyrelsen Västra Götaland. [Vallby Sörgården | Länsstyrelsen Västra Götaland \(lansstyrelsen.se\)](#)

Naturvårdsverket (2017). Viktiga begrepp i arbetet med grön infrastruktur.

Naturvårdsverket (2005). Allmänt råd om påtaglig skada.

Naturvårdsverket. Sveriges friluftsmål.

<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/friluftsliv/sveriges-friluftslivsmal>

Plan- och bygglagen (PBL). https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900

Ramboll (2022). Bullerkartläggning Skövde kommun år 2021.

Skövde kommun (2015). VA-plan.

Skövde kommun (2018). Boendestrategiskt program för Skövde kommun.

Skövde kommun (2018). Cykelstrategi.

Skövde kommun (2018). Cykelplan.

Skövde kommun (2018). Folkhälsa – ett gemensamt ansvar för hållbar utveckling
Strategiunderlag för vision Skövde 2025.

Skövde kommun (2020). Etableringsprogram Skövde kommun.

Skövde kommun (2021). Energi- och klimatplan 2021-2030 (ej beslutad).

SMHI. [Nationella emissionsdatabasen | SMHI](#)

Sweden Green Building Council (2019). Citylab Guide – Hållbar stadsutveckling i planering och genomförande.

Sweden Green Building Council (2019) Citylab Manual - Hållbarhetsindikatorer för stadsdelar.

Trafikverket (2017). Åtgärdsvalsstudie – Tillgänglighet Skövde TRV 2017/22844.

Västra Götalandsregionen (2013). Målbild tåg 2035 – Utveckling av tågtrafiken i Västra Götaland.

Västra Götalandsregionen (2020). Regionala miljömål för Västra Götaland.

Västra Götalandsregionen (2020). Uppföljning av de regionala tilläggsmålen 2020.

Västra Götalandsregionen (2021). Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021-2030.

Västra Götalandsregionen (2022). Miljömålsbedömning 2022.

WSP (2022). Prioriteringar och vägval när Sverige behöver renoveras.

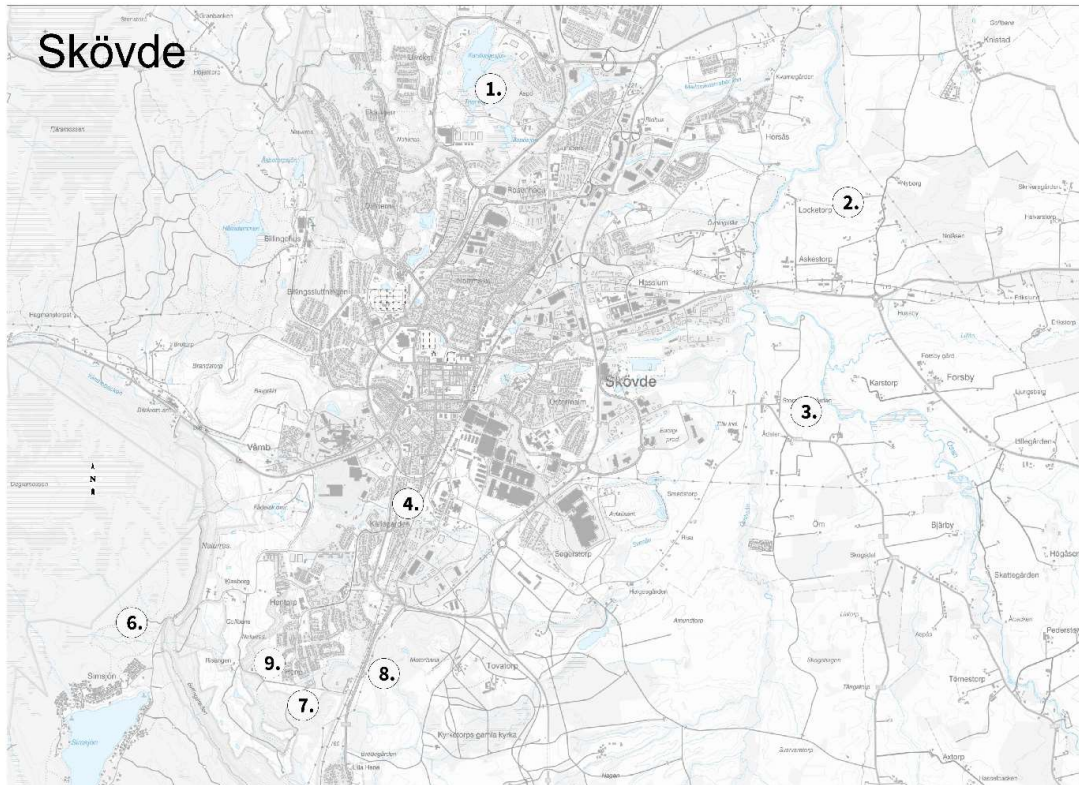
HÅLLBARHETSBEDÖMNING MED MKB

BILAGA 1 - BORTVALDA ALTERNATIV

2023-06-16

I nedanstående avsnitt redovisas de alternativ som har studerats vid utformningen av översiktsplanen, samt motiv till varför dessa har förkastats.

Följande studerade områden för exploatering av bebyggelse har valts bort, se figur 1 och 2, samt tabell 1 och 2.

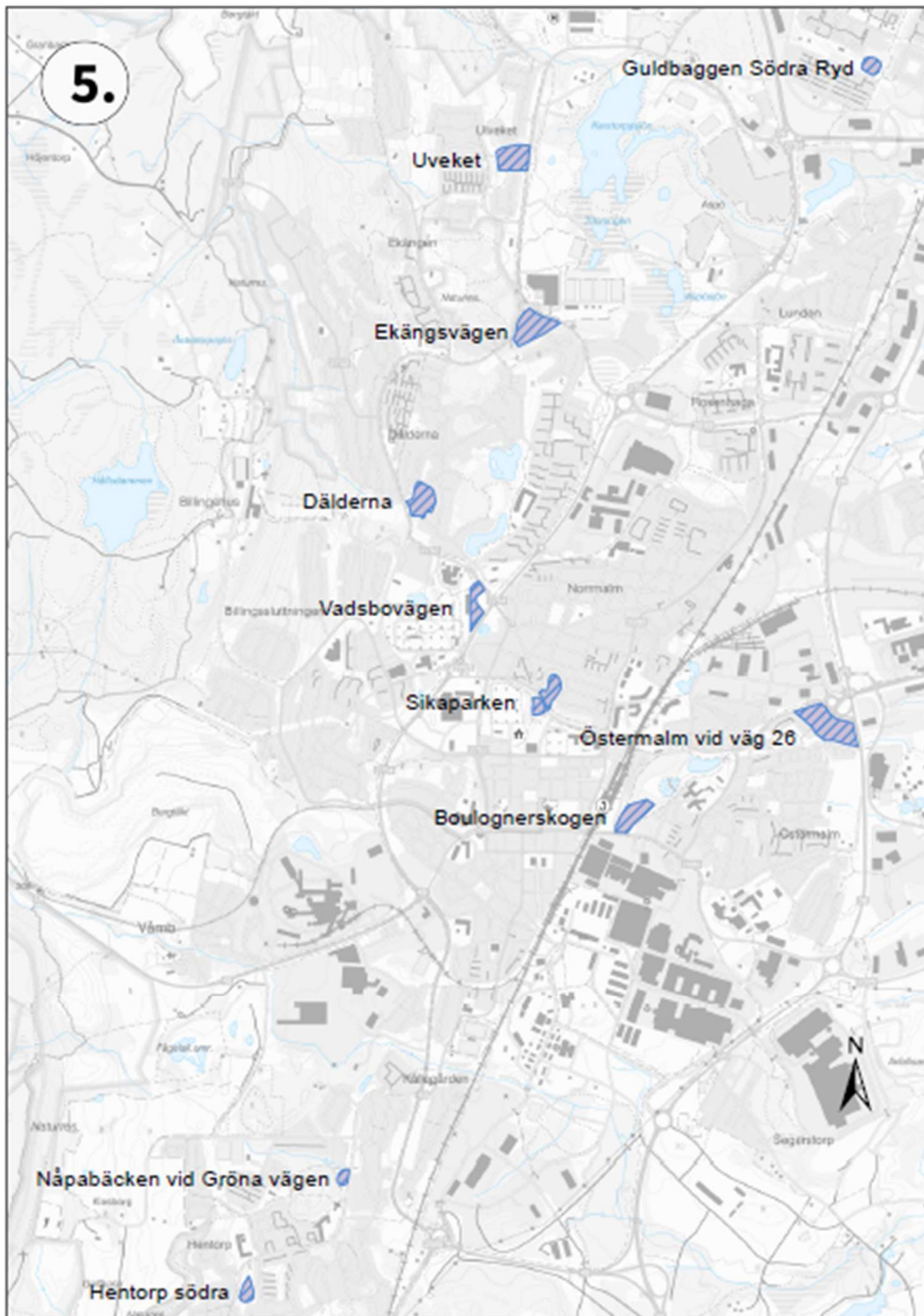

Figur 1. Bortvalda områden i Skövde.

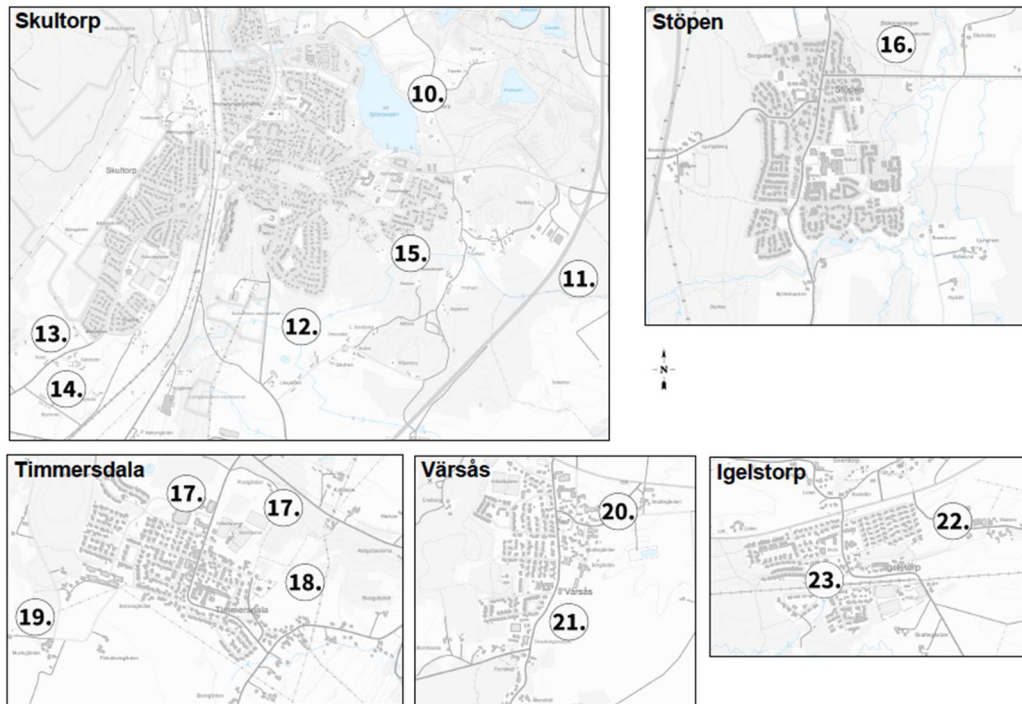
Tabell 1. Bortvalda områden. För numrering, se figur 1.

1	Aspö/Karstorp	Ingen ytterligare bebyggelse i området på grund av skyddsområde för grundvattentäkt samt prioriterad dricksvattenförekomst. I området prioriteras naturvärden, rekreation samt idrott.
2	Öster om Ösan	Ingen exploatering i området på grund av jordbruksmark, strandskydd samt skredbenägen mark.
3	Öster om Svesån/Ömboån	Ingen exploatering i området på grund av förhärskande vindriktning från industriområde/verksamhetsområde. Ligger inom skredbenägen mark, strandskyddat område, jordbruksmark samt till viss del riksintresse för totalförsvaret.
4	Södermalms Idrottsplats	Viktig plats för idrottsverksamheten. Den primära markanvändningen för området ska fortsatt vara idrottsanläggning.
5	Ulveket, Ekängsvägen, Dälderna, Vadsbovägen, Sikaparken, Boulognerskogen, Östermalm vid väg 26, Nåpabäcken vid Gröna	Ingen exploatering i dessa områden på grund av viktiga ytor för att hantera multifunktionella ytor, se figur 2.

	vägen, Hentorp Södra samt Guldbaggen Södra Ryd.	
6	Simsjöområdet	Området kvarstår i översiktsplanen som utredningsområde då det krävs ytterligare utredningar för att avgöra områdets lämplighet för exploatering.
7	Område mellan Hentorp och Skultorp	Ingen exploatering i området på grund av höga naturvärden såsom naturreservat och Natura 2000-område.
8	Område mellan Fabiansrondellen och Skultorp	Ingen exploatering i området på grund av att området berörs av riksintresse för totalförsvaret.
9	Hentorp, öster om Getaryggen, väster om Hökvägen och Vråkvägen	Ingen exploatering i området på grund av höga naturvärden samt att områdets topografi medför en svår och dyr VA-lösning.

Figur 2. Bortvalt område nummer 5, på grund av ytor som ska användas som multifunktionella ytor.

Figur 3. Bortvalda områden i övriga orter.

Tabell 2. Bortvalda områden i övriga orter, för numrering se figur 3.

10	Öster om Sjötorpssjön	Ingen exploatering i området på grund av höga natur- och rekreationsvärden, strandskydd samt ligger i anslutning till riksintresse för totalförsvaret
11	Trafikplats Skultorp östra sidan	Ingen exploatering i området på grund av att området ingår i riksintresse för totalförsvaret.
12	Utredningsområde nr 82 i ÖP2025	Området har begränsats på grund av befintlig hydrologi samt av hänsyn till Nohlmarens naturreservat i väster. Området berör också jordbruksmark.
13	Söder om Bissgården och väster om Sjögerstadsvägen	Området behövs för att hantera skyfall, samt har höga kulturvärden, varför ingen exploatering blir aktuell inom området.
14	Söder om Bissgården	Ytterligare utbyggnadsmöjligheter längre söderut än vad ÖP2040 föreslår är begränsade på grund av svårigheter att lösa ett större utökat VA-behov väster om järnvägen. Området berör också jordbruksmark.
15	Grönområde väster om Sofiero	Ingen exploatering i området på grund av att området behövs för att hantera skyfall. Här finns bäckar, våtmarker samt djupa sänkor, varför området bedöms som olämpligt att exploatera.
16	Norr om Stöpen	Ingen bebyggelse är lämplig i området på grund av att området omfattas av skyddsområde för grundvattentäkt. Bebyggelse är en identifierad risk för vattentäkten. Vattenskyddsområdet bedöms ha måttlig sårbarhet totalt men delar av området har hög sårbarhet eftersom de utgörs av isälvsediment som har hög genomsläpplighet. Risker för påverkan av kvalitet och kvantitet kopplat till byggnation finns i anläggningsskedet och dagvattenhanteringen.

17	Område väster om Mariestadsvägen, samt område 32 i ÖP2025	Ingen bebyggelse är lämplig i området på grund av att området är viktigt vid skyfall, samt utgör lågpunkt och våtmark.
18	Kyrkåsen" i öster	Ingen exploatering i området på grund av höga natur- och kulturvärden samt rekreation. Delar av området utgörs av en lågpunkt och är viktig för att kunna hantera skyfall.
19	Reningsverket	Ingen bebyggelse i närområdet är lämpligt på grund av skyddsområde för reningsverk, samt ett behov av en framtida utbyggnad av reningsverket.
20	Värsås Östra	Området ligger nära lantbruksgård, teknisk anläggning samt berör jordbruksmark.
21	Utredningsområde 85 i ÖP2025	Området har tagits bort på grund av att det berör jordbruksmark. I området ska lantbruk prioriteras.
22	Igelstorp – Område i öster	En utbyggnad i området riskerar att förvärra dagens dagvatten- och översvämningssproblematik som finns i de delar av samhället som ligger i en lågpunkt. Berör jordbruksmark.
23	Igelstorp - öster om Östergårdsvägen	Viktig mångfunktionell yta med hantering av dagvatten och skyfall.

Vid arbete med att peka ut LIS-områden har vissa områden undantagits, då de bedöms olämpliga utifrån ett helhetsperspektiv. Områden som undantagits är:

- Tysta områden, Översvämningsskänsliga områden, Skredbenägna områden
- Beslutade biotopskydd, områden med landskapsbildskydd, områden som omfattar eller berör naturreservat.
- Områden som är utpekade som klass ett och två i kommunens naturvårdsprogram.
- Områden med höga värden för växt och djurlivet.

HÅLLBARHETSBEDÖMNING MED MKB

BILAGA 2 - METOD FÖR BEDÖMNING AV KONSEKVENSER

1.1 Bedömningsprocess och metodik

Hållbarhetsbedömningen har genomförts integrerat med översiktsplanerbetet. Avgränsning och bedömningar har genomförts tillsammans med kommunala tjänstepersoner inom flera olika expertområden.

Hållbarhetsbedömningen identifierar och beskriver den påverkan som kan uppkomma till följd av översiktsplanen för de ekologiska, ekonomiska samt sociala aspekter som identifierats i samband med avgränsningen.

För att beskriva översiktsplanens påverkan används begreppen *påverkan*, *effekt*, *konsekvens* och *förslag på åtgärder*. *Påverkan* är den förändring av fysiska eller beteendemässiga förhållanden som planens genomförande medför. *Effekt* är den förändringen i miljön som påverkan medför, som till exempel förlust av värdefulla naturmiljöer, buller eller föroreningar i luften. *Konsekvens* är den verkan de uppkomna effekterna har på en viss företeelse, till exempel för allmänna och enskilda intressen, människors hälsa eller biologisk mångfald. *Förslag på åtgärder* är de förslag som vidtas för att undvika eller att minimera negativa konsekvenser.

Påverkan - Påverkan är den förändring av fysiska eller beteendemässiga förhållanden som projektet medför.

Effekt - Effekt är den direkt mätbara förändringen i miljön. Effekten är inte beroende av värde/känslighet, utan speglar effekten som uppstår av projektets påverkan. Exempel på effekter kan vara försvagning av en upplevelse, förändring av siktlinjer, förlust av habitat eller förändrade luftföroreningshalter. Effektens storlek kan exempelvis relatera till omfattning (yta, volym), reversibilitet, varaktighet, frekvens. Till exempel kan effekter som är permanenta och som innebär helt uttraderande av värden anses vara större än kortvariga effekter som berör enstaka objekt/delar av objekt.

Konsekvens - Konsekvens är den verkan de uppkomna effekterna har på en viss företeelse, till exempel människors hälsa och välbefinnande eller biologisk mångfald. Genom att kombinera värde/känslighet med effekt kan slutsatser kring vilka konsekvenserna blir och deras storlek uppskattas. Ibland är det inte möjligt att göra en konsekvensbedömning. I dessa fall redovisas endast påverkan och effekter.

För att bedöma översiktsplanens positiva och negativa konsekvenser, samt om översiktsplanen bidrar till måluppfyllelse, föreslås en skala. För bedömningen av den ekologiska, samt den ekonomiska dimensionen används en basline metod, vilket innebär att skalan och bedömningen av konsekvenserna grundar sig på en relation mellan effekternas omfattning och storleken på de värden som påverkas. Skalan som används är följande:

Tabell 1. Skala för bedömning av den ekologiska och ekonomiska dimensionen.

Värdering av konsekvens	Förtydligande
Stora konsekvenser	Betydande positiv eller negativ påverkan på nationella eller regionala värden eller ett stort antal lokala värden.
Måttliga konsekvenser	Begränsad positiv eller negativ påverkan på nationella eller regionala värden eller ett stort antal lokala värden. Betydande påverkan på värden av lokalt intresse.
Små konsekvenser	Liten positiv eller negativ påverkan på värden av nationellt eller regionalt intresse, eller begränsad påverkan på värden av lokalt intresse
Inga eller obetydliga konsekvenser	Marginell positiv eller negativ påverkan på värden eller inga konsekvenser (ingen märkbar påverkan).

För att bedöma översiktsplanens påverkan på den sociala dimensionen har en målledd bedömning ansetts vara den lämpligaste. Vid en målledd bedömning utgörs bedömningsgrunderna av olika mål, och en bedömning görs huruvida översiktsplanen medverkar till måluppfyllelse. För att bedöma graden av måluppfyllelsen, används en fem-gradig skala, se tabell 2.

Tabell 2. Femgradig skala för bedömning av måluppfyllelse.

Måluppfyllelse	Förtydligande
Mycket god måluppfyllelse	Målet uppfylls helt
God måluppfyllelse	Målet uppfylls i hög grad
Viss måluppfyllelse	Målet uppfylls till viss del
Ingen måluppfyllelse	Planen påverkar inte måluppfyllelsen
Måluppfyllelse motverkas	Planen motverkar måluppfyllelsen

1.2 Bedömningsgrunder

För att beskriva och värdera de förändringar som ett genomförande av planen kan medföra används olika juridiska, eller på annat sätt vedertagna, mål, riktlinjer och regelverk. Dessa kallas med en gemensam term för *bedömningsgrunder*. Bedömningsgrunder kan vara av såväl övergripande som specifik karaktär.

Övergripande bedömningsgrunder används främst för att bedöma om planen främjar en långsiktig hållbar utveckling och om planen tar tillräcklig miljöhänsyn. Den andra typen av bedömningsgrunder är mer specifika till sin karaktär och är relaterade till en viss miljöaspekt. Dessa utgörs bland annat av olika normer, preciserade mål, riktvärden och myndighetsrekommendationer. De bedömningsgrunder som använts vid bedömningarna redovisas under respektive sakområde i hållbarhetsbedömningen.

1.3 Osäkerheter samt problematik när uppgifter har sammanställts

MKB-arbetet har genomförts enligt gällande praxis och lagstiftning. Analyser har genomförts med kartmaterial som grund. I vissa fall har GIS-material analyserats. I de fall då bedömningen har kunnat baseras på gällande riktvärden eller normer har en sådan jämförelse gjorts.

En stor osäkerhet är hur samhället utvecklas framöver, samt vilka behov och vilken efterfrågan det kommer att vara på exempelvis bostäder. Vidare är det alltid osäkert om all information som behövs för att göra en korrekt bedömning har varit tillgänglig för MKB-författaren/författarna.

Bedömningarna riskerar att bli subjektiva även om flera olika personer har läst dokumentet och haft synpunkter på text och innehåll. En problematik kan också vara att de personer som har tillhandahållit uppgifterna har brist på kunskap.

En grundläggande svårighet i bedömningarna ligger i frågan vilken inverkan denna har på kommunens utveckling. En översiktsplan kan uttrycka målsättningar i fråga om markanvändningen, men rår bara i begränsad utsträckning över de investeringar som behövs för att förverkliga målen. Konsekvenserna, såväl positiva som negativa är svåra att bedöma i sin helhet eftersom genomförandet av planen är beroende av en rad faktorer som kommunen inte råder över. Dessa faktorer kan handla om privata initiativ, regional utveckling, företagsamhet i kommunen, den privata sektorns investeringskapacitet med mera. En förhållandevis mindre kommun som Skövde kommun är, i likhet med många andra svenska kommuner, beroende av vad som händer i omvärlden. Planeringsförutsättningarna förändras också med tiden, och vad som händer i framtiden är okänt.

1.4 Åtgärder och åtgärdsreglering

Den miljökonsekvensbeskrivning som redovisas i föreliggande hållbarhetsbedömning ska utgöra ett underlag för allmänhet och beslutsfattare som beskriver en plans påverkan på hälsa och miljö. En MKB är i sig inte bindande och de åtgärder som föreslås i MKB:n/hållbarhetsbedömningen säkerställs därmed inte genom att de är angivna där. För att säkerställa att åtgärderna genomförs måste de därför regleras i andra bindande dokument.